

Kaupunginhallitus
Pöytäkirja

n:o 2/2020

Aika: 27.01.2020 klo 14.30 – 16.46**Paikka:** Kaupunginhallituksen sali**Läsnä:****Varsinaiset jäsenet:**Sirkku Hildén, puheenjohtaja (poistui
esteellisenä §:n 15 käsittelyn japäätöksenteon ajaksi, poistui
esteellisenä §:n 19 kohdalla)Juha Rostedt, I vpj (puheenjohtajana §:n
15 käsittelyn ja päätöksenteon ajan,
poistui esteellisenä §:n 19 kohdalla)Aleksi Mäntylä, II vpj (poistui
esteellisenä §:n 19 kohdalla)Pekka Komu (puheenjohtajana §:n 19
kohdalla)

Alettin Basboga

Jetta Laakso

Toni Putula

Merja Vahter

Rami Lehto

Jenna Koskelo

Sonja Falk

Valtuuston puheenjohtajat:

Hannu Rahkonen (poistui esteellisenä §:n 19 kohdalla) kaupunginvaltuuston pj

Mika Kari, saapui klo 14.40 kaupunginvaltuuston I vpj

Antti Holopainen kaupunginvaltuuston II vpj

Jarkko Nissinen kaupunginvaltuuston III vpj

Viranhaltijat:

Pekka Timonen kaupunginjohtaja

Mika Mäkinen konsernipalvelujohtaja

Olli Alho kaupunkikehitysjohtaja

Mikko Komulainen hyvinvointijohtaja

Tiina Granqvist sivistysjohtaja

Pekka Virkkunen kaupunginlakimies

Heini Moisio viestintäjohtaja

Asiantuntijat: Mira Keitaanranta henkilöstöjohtaja, klo 14.30-14.55,
ajankohtaiset henkilöstöasiat

Elina Ojala ympäristöjohtaja, klo 14.55-15.30/14 §

Pöytäkirjanpitäjät:

Janne Mäki kaupunginsihteeri

Pekka Virkkunen kaupunginlakimies (19 §)

KAUPUNGINHALLITUKSEN puolesta:

Sirkku Hildén

Juha Rostedt (15 §)

Pekka Komu (19 §)

Janne Mäki

Pekka Virkkunen (19 §)

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty Lahdessa helmikuun 3. päivänä 2020

Jetta Laakso

Toni Putula

Pöytäkirja on ollut nähtävillä Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa osoitteessa <http://www.lahti.fi> helmikuun 4. päivänä 2020; todistaa

viran puolesta:

Kaupunginsihteeri

Janne Mäki

Sisällysluettelo

HALL, 27.1.2020 14:30, Pöytäkirja

§ -3 Pöytäkirjan kansilehti (läsnäolijat)	1
§ -1 Pöytäkirjan kansilehti (vakiopykälät)	3
§ 12 Konsernipalvelut/rahoituspalvelujen kassaraportti	4
§ 13 Tiedote jaostojen asioista	5
§ 14 Lahden hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma sekä osittainen vuoden 2019 päästöjen kompensointi	6
Liite: Lahden hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma	10
Liite: Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi	18
§ 15 Lahden Jäähalli Oy:n kaupungin omistamien osakkeiden apporttiluovutus Spatium Toimitilat Oy:lle ja uusien Spatium Toimitilat Oy:n osakkeiden merkintä	29
§ 16 Valtuustoaloite: Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi KV	32
Liite: Kokoomuksen valtuustoryhmän valtuustoaloite	39
§ 17 Valtuustoaloite: Lahden kaupunki hylkää Vesijärvenkadun joukkoliikennekaista- ja polkupyöräkaistasuunnitelmat mm. kaupungin logistiikalle, Lahden ja etenkin sen keskustan elinkeinotoiminnalle erittäin vahingollisena KV	41
Liite: Kalle Aaltosen valtuustoaloite: Lahden kaupunki hylkää Vesijärvenkadun joukkoliikennekaista- ja polkupyöräkaistasuunnitelmat mm. kaupungin logistiikalle, Lahden ja etenkin sen keskustan elinkeinotoiminnalle erittäin vahingollisena	43
§ 18 Lahden Työn Paikka Oy:n myyntitarjous PHP Holding Oy:n osakkeista	44
§ 19 Konsernihallinnon käyttösuunnitelma 2020	45
Liite: Liite 1. Konsernihallinnon käyttösuunnitelma 2020	47
§ 20 Lahden kaupungin tilinpäätös vuodelta 2019, luottotappiot ja arvonmuutokset	85
§ 21 Valtuustoaloite: Perusteettoman ja sananvapautta loukkaavan varoituksen peruminen ja hyvittäminen asianosaiselle KV	87
Liite: Pertti Arvajan ym.valtuustoaloite:Perusteettoman ja sananvapautta loukkaavan varoituksen peruminen ja hyvittäminen asianosaiselle	92
§ 22 Saapuneet ja lähteneet asiakirjat 27.1.2020	95
Liite: Saapuneet_2020_01_27	96
Liite: Saapuneet_2020_01_27_II	97
§ 23 Edunvalvonnan kärjet ja toimintasuunnitelma	98
Liite: Edunvalvontasuunnitelmaluonnos kh 27.1.2020	100
§ 9998 Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus	115

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Päätös: Puheenjohtaja totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjan tarkastajien valinta

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin kaupunginhallituksen jäsenet Jetta Laakso ja Toni Putula.

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan sen pöytäkirja tarkastetaan viimeistään kokousta seuraavana maanantaina tai mikäli se on pyhäpäivä, seuraavana arkipäivänä.

Pöytäkirja asetetaan tarkastettavaksi luottamushenkilöiden Extranettiin ja se on mahdollista käydä tarkastamassa myös kaupungintalolla konsernipalvelujen kansliassa. Kokouksen puheenjohtajalle ja pöytäkirjan tarkastajille ilmoitetaan sähköpostilla, milloin pöytäkirja on tarkastettavissa.

Sähköinen tarkastaminen ilmoitetaan sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@lahti.fi.

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 12

Konsernipalvelut/rahoituspalvelujen kassaraportti

D/38/02.02.02.00.00/2020

Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Päätösehdotus	Kaupunginjohtaja Pekka Timonen Kaupunginhallitus merkitsee asian tiedokseen.
Muutoksenhaku	muutoksenhakukielto
Toimenpiteet	-

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 13

Tiedote jaostojen asioista

D/39/00.02.01.00.00/2020

Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Päätösehdotus	Merkitään tiedoksi konserni- ja tilajaoston puheenjohtajan Aleksi Mäntylän, elinvoima- ja työllisyysjaoston puheenjohtajan Juha Rostedin ja osallisuuden ja hyvinvoinnin jaoston puheenjohtajan Sirkkä Hildénin tiedote jaostojen asioista.
Muutoksenhaku	muutoksenhakukielto
Toimenpiteet	-

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 14

Lahden hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma sekä osittainen vuoden 2019 päästöjen kompensointi

D/1399/11.00.04.00/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Ympäristöjohtaja Elina Ojala, puh. 044 482 6376

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi muutetun päätösehdotuksen.

Kaupunginhallituksen jäsen Rami Lehto ilmoitti asiaan eriävän mielipiteensä.

**Käsittely kaupungin-
hallituksessa**

Kaupunginjohtaja täydensi päätösesitystään seuraavasti:

”4) kaupunginhallitukselle saatetaan tiedoksi hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelman vuotuiset toimenpiteet.”

Kaupunginhallituksen jäsen Rami Lehto esitti, että päätösesitys hylätään. Esitystä ei kannatettu, joten se raukesi.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus päättää

- 1) hyväksyä liitteenä olevan hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelman osaksi kaupunki- ja konsernistrategiaa. Yksittäiset toimenpiteet jalkautetaan kunkin vuoden talousarvioprosessiin. Ympäristökehitysyksikkö kehittää ja seuraa suunnitelmaa ja raportoi osana ilmastoseurantaa ja EU Covenant of Mayorsin SECAP-seurantaa.
- 2) että aloitetaan Lahden kaupungin henkilöstön ja luottamushenkilöiden lentopäästöjen kompensointi. Vuoden 2019 lentopäästökompensointi ostetaan sertifioidulta Nordic Offset Oy:ltä, joka tarjoaa Gold Standard -sertifioituja päästökompensatioita. Lahden kaupungin lentomatkoista aiheutuvat kompensatiotarve on suuruusluokaltaan 12,5 €/tonnia CO₂ekv eli 2 625 €. Kaupunginhallitus valtuuttaa Ympäristökehityksen hoitamaan vuoden 2019 ja tulevien vuosien lentokompensoinnit ja kehittämään prosessia edelleen. Kompensoinnin kustannukset katetaan kaupungin budjetin sisältä.
- 3) että aloitetaan Lahden kaupungin henkilöstön km-korvausten

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 14

perusteella laskettujen työasiointiajojen päästöjen kompensointi. Vuoden 2019 työasia-ajojen kompensointi ostetaan sertifioidulta Nordic Offset Oy:ltä, joka tarjoaa Gold Standard -sertifioituja päästökompensaatioita. Suuruusluokka on 12,5 €/ tonnia CO₂ekv eli 1580 € – ja valtuuttaa Ympäristökehityksen hoitamaan vuoden 2019 ja tulevien vuosien kompensoinnit ja kehittämään prosessia edelleen. Kompensoinnin kustannukset katetaan kaupungin budjetin sisältä.

Perusteluosa

Lahden visiona on olla rohkea ympäristökaupunki. Lahti on ottanut tavoitteekseen olla hiilineutraali jo vuonna 2025, jonka saavuttamiseksi on laadittu hiilinielu- ja kompensaatiosuunnitelma. Suunnitelma liittyy myös Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaan vuoteen 2030 (SECAP). Lahti on valittu Euroopan ympäristöpääkaupungiksi vuodelle 2021.

Suunnitelman kuvaus:

Kaupunginhallitus päätti 3.6.2019 asettaa kunnianhimoisen hiilineutraaliustavoitteen vuoteen 2025, mikä tarkoittaa päästöjen vähentämistä -80% vuoden 1990 tasosta (1 176 000 tonnia CO₂ekv) ja loppujen sitomista tai kompensointia (jää arviolta 235 000 tonnia CO₂ekv). Päästövähennyksiä toteutetaan monipuolisesti mm. Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelman toimenpiteiden avulla.

Hiilinieluja voidaan kasvattaa muuttamalla peltoalueita metsämaaksi tai ostamalla ojitettuja soita, jotka kunnostetaan tarvittaessa ja jätetään kasvamaan hiilivarastoksi. Hiilinielujen vahvistaminen on pitkäjänteistä työtä, minkä lisäksi tarvitaan päästöjen kompensointia. Vaihtoehtoina on ostaa kaupallisen palvelun kautta EU:n päästökaupasta päästöoikeuksia, jotka kuoletetaan eli päästö jää syntymättä. Toinen vaihtoehto on maksaa palveluntarjoajalle, joka sijoittaa rahat kompensatiorahankkeeseen kuten tuulivoiman rakentamiseen, metsän istutukseen tai uusiutuvan energian hankkeeseen. Tällä hetkellä hankkeet toteutetaan muualla kuin Suomessa.

Ottamalla käyttöön hiilinielu- ja kompensaatiosuunnitelman Lahden kaupunki varmistaa, että päästövähennysten rinnalla huolehditaan hiilinieluista ja -kompensaatioista. Siten ilmastoasioita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja kustannustietoisesti. Muista kaupungeista Joensuu on hyväksynyt hiilinielu- ja kompensatietiekartan syksyllä 2019 ja Tampere on kompensoinut lentopäästönsä jo vuodesta 2008.

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 14

Ensimmäisinä toimenpiteinä suunnitelmassa on kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden lentojen sekä omilla autoilla tehtyjen työasia-ajojen päästöjen kompensoinnin aloittaminen. Se voidaan parhaiten tehdä ostamalla päästöoikeuksia tai tukemalla kompensatiorankkeita. Lahden kaupungin käyttämän matkatoimisto HRG:n kautta lentomatkoja ei voi suoraan kompensoida lentolipun oston yhteydessä. Päästöt on syytä laskea CO₂-ekvivalentteina, joten vuoden 2019 lentopäästöt ovat 210 tonnia CO₂ekv. Omilla autoilla tehtyjä työasia-ajoja kertyi vuodelta 2019 yhteensä 745 866 km, josta keskiarvoisen bensiiniauton päästön mukaan laskettuna tulee noin 126 tonnia CO₂ekv.

Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi

Valmistelun aikana toteutettiin EVA eli päätöksen vaikutusten ennakoarviointi. Taulukko on liitteenä, alla yhteenveto suurimmista myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista.

Yleishuomiona todetaan, että vaikutusten arvioinnin kannalta on keskeistä, mitä vaihtoehtoa painotetaan: paikallisten hiilinielujen kasvattamista, päästöoikeuksien ostoa vai kompensatiorankkeita.

Vaihtoehtoina olivat VE0, nykytila jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei todennäköisesti saavuteta ja VE1, hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma toteutetaan.

Suurimmat positiiviset vaikutukset arvioitiin olevan VE1:ssä innovaatiovaikutuksissa ja vaikutuksissa kuntatalouteen pitkällä aikavälillä. Näissä molemmissa lyhyellä aikavälillä vaikutukset voivat olla negatiiviset esimerkiksi kustannusten takia.

Suuret positiiviset vaikutukset suunnitelman toteuttamisessa on myös yritysvaikutuksissa sekä vaikutuksissa asukkaiden elinoloihin. Samoin, mikäli lisätään monimuotoisia vihernieluja kaupunkialueella ja toteutetaan niiden yhteyteen hulevesiratkaisuja, vaikutukset vesiin, pilaantumisriskiin, kasvillisuuteen ja luonnon monimuotoisuuteen ovat myönteiset. Samoin vihernielujen lisääminen vaikuttaa positiivisella tavalla maisemaan ja kaupunkikuvaan.

Suuret positiiviset vaikutukset suunnitelman toteuttamisen vaihtoehdossa arviointiin olevan myös ilmastonmuutoksen hillintään, elinkaaren ja hiilijalanjäljen tunnistamiseen ja asukkaiden kestäväan kulutukseen.

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 14

VE1 eli hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelman toteuttaminen arvioidaan myös toteuttavan vahvalla tavalla Hiilineutraali Lahti 2025 -tavoitetta sekä Ympäristöpääkaupunki 2021 -tavoitteita.

Suurimmat negatiiviset vaikutukset VE1:ssa tunnistettiin olevan, mikäli arvokkaita peltoalueita metsitetään, menetetään maisema- ja kulttuuriarvoja.

Muuten suurimmat negatiiviset vaikutukset arvioitiin olevan VE0:ssa eli nykytila jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei todennäköisesti saavuteta: kuntalaisvaikutukset, etenkin lapsivaikutukset, ovat negatiiviset, sillä ilmastonmuutoksen suurimmat seuraukset näkyvät vuoden 2050 jälkeen. Pitkällä tähtäimellä vaikutukset kuntatalouteen ovat negatiiviset, mikäli ilmastonmuutosta ei hillitä, riskit ja kustannukset nousevat ja mm. Lahden mahdollisuus toimia talviurheilukaupunkina heikkenee. Suuret negatiiviset vaikutukset arvioitiin myös asukkaiden elinoloihin ja etenkin erityisryhmiin; erityisryhmät kuten lapset ja vanhuksat ovat haavoittuvimpia.

Lisäksi mikäli hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelmaa ei toteuteta, se vähentää Lahden hiilineutraaliustavoitteen uskottavuutta sekä heikentää Ympäristöpääkaupunkivuoden tavoitteita.

Arvioinnin toteuttivat Eira Rosberg, Sami Kuikka, Johanna Sääksniemi, Päivi Sieppi ja Henna Eskonsipo-Bradshaw. Sivupalvelualueelta arviointia ei saatu.

Muutoksenhaku	oikaisuvaatimusohje
Toimenpiteet	ote Elina Ojala, kopa/taloussuunnittelu
Liitteenä	1. Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma 2. Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi

Lahden hiilinielu- ja kompensaatiosuunnitelma

Tavoitteena hiilineutraalius 2025

Lahti KH 27.1.2020

LAHTI

Toim. Eira Rosberg & Päivi Sieppi

eira.rosberg-airaksinen@lahti.fi

paivi.sieppi@lahti.fi

Lahden hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma tukee Lahden hiilineutraaliustavoitetta 2025 ja Kestävän energian ja ilmastomuutoksen toimenpidesuunnitelmaa vuoteen 2030 (SECAP).

Suunnitelma toimii esimerkkinä kaupunkilaisille, yrityksille ja koko maakunnalle. Lahti on mukana ja seuraa hiilinielu- ja kompensatiotiedon ja -laskentatapojen kehittymistä ja päivittää suunnitelmaa tarvittaessa. Tieto laskennasta lisääntyy koko ajan.

Tällä hetkellä hiilinielu- ja kompensatioarviossa (kuvat 1 ja 2) ovat mukana Lahden maantieteellisen alueen maankäytön nettohiilinielu, henkilöstön ja luottamushenkilöiden lentopäästöjen sekä työasia-ajojen eli haettujen kilometrikorvausten perusteella laskettujen päästöjen kompensointi. Nettohiilinielun on selvittänyt konsulttitoimisto FCG vuonna 2019. Lisäksi arviossa ovat mukana tiedossa olevat kaupungin tekemät metsittämiset, todennäköinen puurakentaminen (vuoteen 2025) sekä maltillinen peltojen hiilinielupotentiaalin käyttöönotto.

Tuulivoimaa ei ole otettu kompensatioksi mukaan laskelmaan, koska tuulivoimaloista ei ole päätöksiä Lahden maantieteelliselle alueelle. Suomen polussa hiilineutraaliksi tuulivoimaa kuitenkin ehdotetaan lisättävän 10-kertaiseksi. Aurinkovoimaloita ja lämpöpumppuja ei lasketa kompensatioksi, vaan niiden mahdollinen vaikutus näkyy päästövähennyksenä. Hiilidioksidin talteenottoa teollisesti eli CCS-teknologiaa ei ole otettu mukaan laskelmaan, vaikka on mahdollista, että Lahden alueella jokin tehdas tai laitos sellaisen asentaa.

Suuri osa Lahden hiilineutraaliustavoitteen nielusta tai kompensoinnista on vielä avoinna. Vaihtoehtoina ovat esimerkiksi paikallinen nielujen lisääminen, nielujen lisääminen muualla kompensatioprojekteissa, tuulivoiman rakentaminen alueelle, uusiutuvan energian lisääminen muualla kompensatioprojekteissa tai päästöoikeuksien ostaminen pois päästömarkkinoilta.

Yksi mahdollisuus on ilmastotili, jollainen on ollut esimerkiksi Tampereella käytössä. Siinä kerätään organisaatiossa kompensatiomaksuja keskimääräisen päästöoikeuden hinnalla ja käytetään paikalliseen ilmasto- ja asukastoimintaan ja omaehtoiseen suojeluun. Tässä ongelmana on päästövähennyksen todentamisen vaikeus. Tampere onkin siirtymässä tästä kompensointimuodosta pois ja siirtymässä sertifioituihin kompensatiotuotteisiin.

Lahden kaupungin omistamia metsiä on **7078 ha**, joissa metsänhoidon periaatteena on jatkuvan kasvatuksen menetelmä. Luku sisältää Sysmässä olevat metsät. Lahden kaupungin omistamia soita on **445 ha**. Lahden kaupungin omistamia peltoja on **605 ha**, joista **20,4 ha** turvemaille. Pelloista suurin osa on vuokrattu.

Itse omistamallaan alueilla kaupunki voi tehdä hiilinieluja vahvistavia tekoja, mutta lisäksi tarvitaan suuri joukko muita maanomistajia mukaan, jotta koko Lahden maantieteellisen alueen hiilinielut vahvistuvat. Sekä metsien että peltojen hiilinielujen vahvistamisen tekoja tarvitaan. Yleisesti voidaan todeta, että metsien kiertoajan pidentämisellä ja hakkuiden vähentämisellä on positiivinen ilmastovaikutus. Kiertoajan pidentämisen myötä nostetaan tukkipuun saantoa, jolloin mahdollisuudet pitkäikäisten puutuotteiden tuottamiseen paranevat.

Puutuotteet, kuten puurakennukset, toimivat hiilen varastona – ja jos varasto kasvaa, se toimii nieluna. Puurakentamisen edistäminen on toimenpide, jossa kaupungilla on erittäin hyvä mahdollisuus vaikuttaa hiilitaseeseen.

Tämän tiekartan tarkoituksena on luonnostella polku, jota edeten voimme tietää, millaisia toimia Lahden on mahdollista tehdä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Suunnitelmaan on tarkoitus tuottaa tietoa siitä, millaiset kustannus- ja ympäristövaikutukset sekä sosiaaliset vaikutukset tarvittavilla hiilinieluilla tai hiilen kompensatiolla on.

Tämä suunnitelma ei koske ekologisia kompensatioita. Asiat tosin liittyvät toisiinsa, sillä ekologisessa kompensatiossa hiili voidaan ottaa mukaan yhdeksi asiaksi laskennassa. Monimuotoisuutta tukevat teot yleensä tukevat hiilinielua, esimerkiksi lisälahopuun jättäminen hakkuualueelle puunkorjuussa.

Toimenpiteistä

Konkreettiset toimenpiteet ja projektit valmistellaan ja hyväksytään kunkin vuoden talousarvio-prosessissa ja projektien hyväksymismenettelyssä.

Yhtenä ensimmäisistä toimenpiteistä suunnitelmassa on kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden lentopäästöjen kompensoinnin aloittaminen. Se voidaan parhaiten tehdä ostamalla päästöoikeuksia tai tukemalla kompensatiorahankkeita. Lahden kaupungin käyttämän matkatoimisto HRG:n kautta lentomatkoja ei voi suoraan kompensoida lentolipun oston yhteydessä. Vuonna 2019 lentopäästöt ovat lisääntyneet edellisvuodesta lähes kolmanneksella. Päästöt on syytä laskea CO₂-ekvivalentteina, joten vuoden 2019 lentopäästöt ovat **210 tonnia CO₂ekv**.

Toisena toimenpiteenä on omilla autoilla tehtyjen työasia-ajojen päästöjen kompensointi. Vuodelta 2019 kertyi 745 866 km asiointiajota, josta keskiarvoisen bensiiniauton päästön mukaan laskettuna tulee noin **126 tonnia CO₂ekv**. Verrattuna vuoteen 2018 omalla autolla ajettujen työasiakilometrien määrä on laskenut 3 %. Työasia-ajot lasketaan haettujen kilometrikorvausten perusteella.

Lahden matkustusohjeet tulee päivittää, neuvota työntekijöitä, viedä ohjeistus käytäntöön sekä seurata toteutumista. Lyhyiden lentojen sekä välilaskujen välttäminen kuuluu tähän, samoin etäosallistuminen silloin, kun se on mahdollista. Työasia-ajojen CO₂-päästöjä voidaan tehokkaasti vähentää hankkimalla vähäpäästöisiä leasing-autoja, kannustamalla henkilöstöä kaupungin sähköpyörien järkevään käyttöön tai ohjeistamalla työasiointimatkustamiseen joukkoliikenteellä aina silloin, kun se on mahdollista ja järkevää.

Maakunnallisen hiilinielu- ja kompensatiorahankkeen edistäminen ja käynnistäminen ovat tärkeitä. Projektin pitää keskittyä merkittävimpiin hiilinielupotentiaalin lisäämisen toimiin Päijät-Hämeessä. Tämä on tärkeää, sillä Lahden maantieteellisen alueen hiilinielut eivät todennäköisesti riitä kaikkien jäljellä olevien päästöjen nielemiseen. Projektin tai projektien lisäksi Lahti seuraa ja osallistuu aktiivisesti kansallisten linjausten selkiyttämiseen mm. laskennassa.

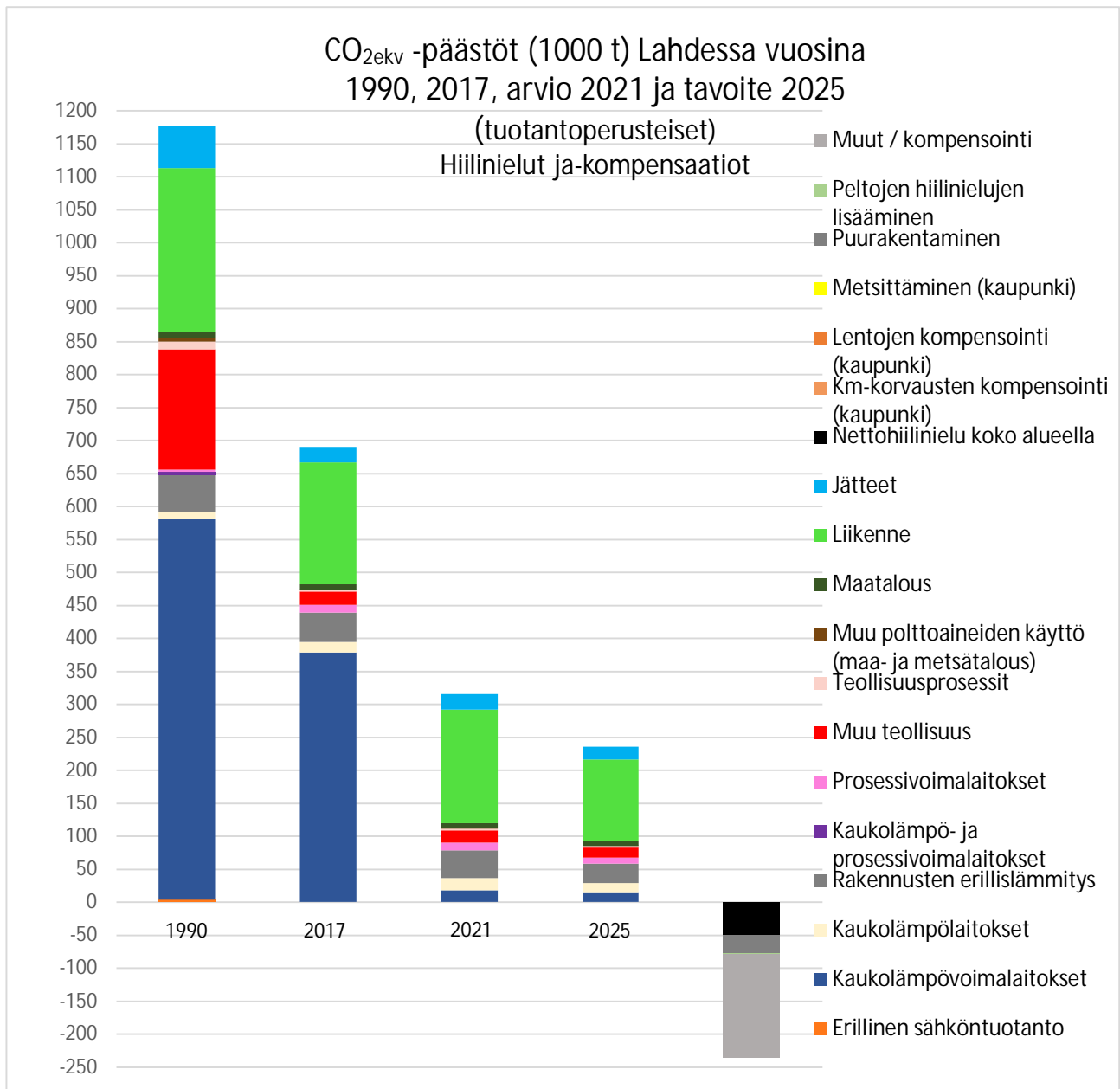
Vuosi 2024 on tärkeä, sillä silloin tehdään tilannekatsaus ja lisätään toimivaksi osoittautuneita ratkaisuja päästövähennyksiin tai päästökompensatioihin.

Tavoitteena on, että vuonna 2025 Lahdella on käytössä ilmaston, kustannusten ja sosiaalisten vaikutusten kannalta järkevät toimintamallit ja välineet päästövähennyksissä ja -kompensatioissa. Nämä asiat tulee huomioida myös MAL-sopimuksessa /-toimissa, maa- ja metsätalouspolitiikassa Suomen, maakunnan ja Lahden tasolla sekä Lahden strategisessa yleiskaavassa, Lahden suunta -työssä sekä muussa Lahden päätöksenteossa.

Aikataulu

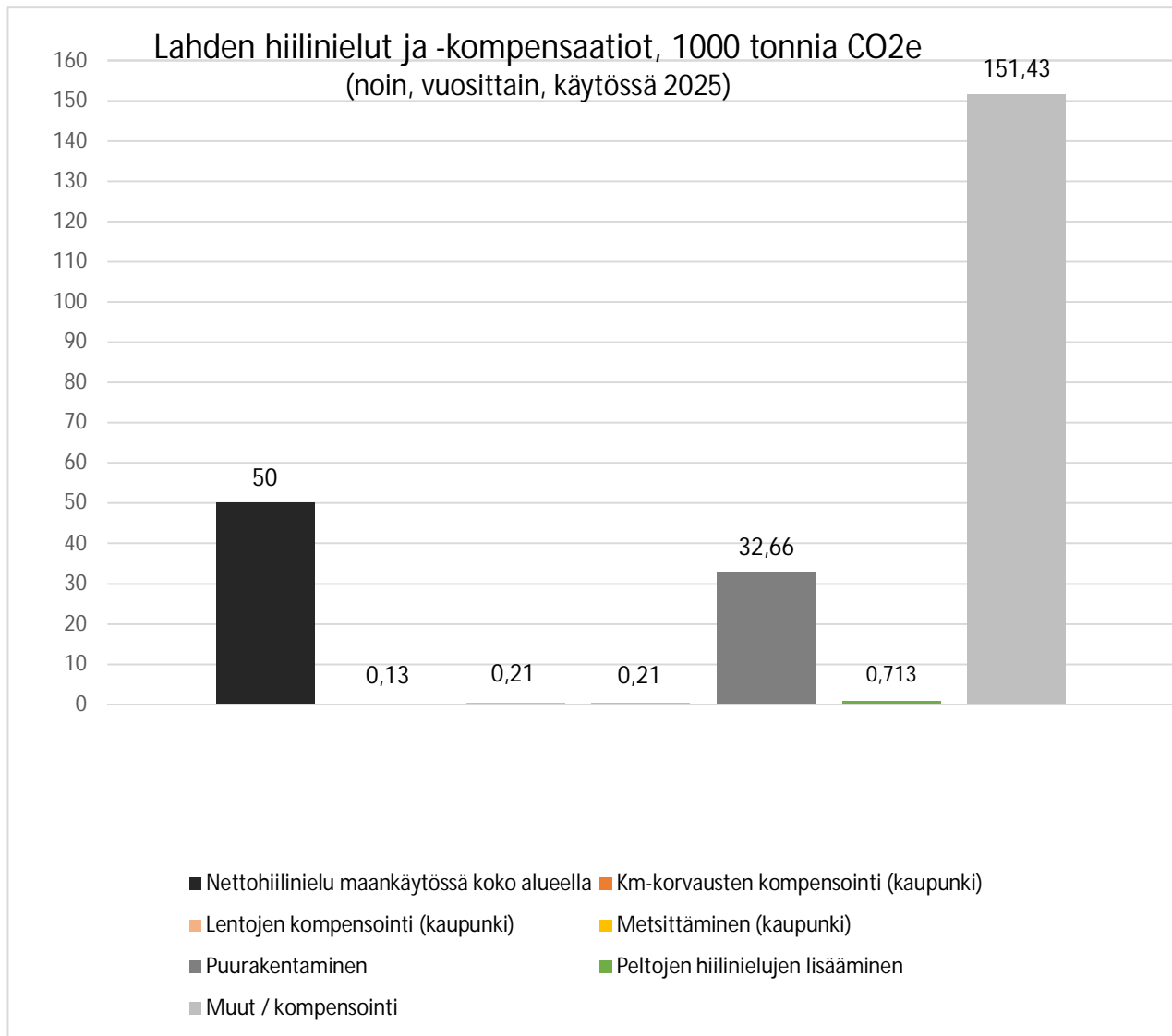
Vuosi	Toimenpide	Vastuutaho
2020	Suunnitelman runko ja aikataulutus hyväksytään kaupunginhallituksessa	KH
	Päätös, että kaupungin henkilöstön ja luottamushenkilöiden lentopäästöjen kompensointi alkaa vuoden 2019 päästöistä.	KH
	Päätös, että kaupungin henkilöstön kilometrikorvausten eli autolla tehtyjen työasiamatkojen perusteella laskettujen päästöjen kompensointi alkaa vuoden 2019 päästöistä.	KH
	Kaupungin matkustusohjeesta ja matkustuksen ympäristövaikutuksista viestitään (Kuva 3).	Henkilöstöpalvelut ja viestintä
	Ilmastojohtajuus-arviointien perusteella tehdyt toimenpide-ehdotukset käsitellään ja päätetään toimenpiteistä.	Palvelualueet, KH
	Suunnitellaan Päijät-Hämeen liiton, LABin, LUTin ja muiden kanssa hiilinieluja ja kompensatioita edistävä hanke/ hankkeita, toteutus esim. 2021-23	Ympäristökehitysyksikkö, P-H liitto, LAB, LUT
	Lahti käynnistää puurakentamisen edistämiseen tähtäävän työn	Tilakeskus, Lahden Talot, palvelualueet, kaupunkisuunnittelu, rakennusvalvonta, Lahden suunta -ohjausryhmä
	Lahti vahvistaa rakentamisen kaupunkitasoiset tavoitteet vuoteen 2025	KH, Ympäristöpääkaupunkisäätiö, Tilakeskus, konserniyhtiöt
	Lahti seuraa ja osallistuu kansallisesti tehtävään hiilinielutarkastelun ja päästökompensatioiden linjauksiin	Ympäristökehitysyksikkö, kaupunkisuunnittelu, metsätoimi
	Lentämisen päästöjen kompensointi laajenee kaupunkikonserniin	Konserniohjaus, konserniyhtiöt
	Matkatoimiston kilpailutus; hankinnassa pitää huomioida kompensointi	Hankintayksikkö
	Ilmastolaskenta vuodesta 2019, ilmasto- ja hiilinielu- sekä kompensatiosuunnitelman päivitys ja arvio tarvittavien kompensatioiden suuruudesta (tiedon lisääntyminen)	Ympäristökehitysyksikkö
	2021	Ympäristöpääkaupunkivuosi. Hiilinielujen tärkeydestä viestiminen esim. puiden-istutustapahtumissa.
Kaupungin strategian ja Lahden suunta -työn päivitys alkaa. Hiilinielujen nostaminen mukaan esimerkiksi kaupunkivihreän lisäämisellä ja puurakentamisen pilottialueella.		Kaupunginvaltuusto, strategiaryhmä, Lahden suunta -ohjausryhmä, ympäristökehitysyksikkö

	SECAP- eli ilmastotoimenpiteiden seuranta ja raportointi	Ympäristökehitysyksikkö, kaikki yksiköt, joilla nieluihin liittyviä toimia SECAPissa.
	Hiilinielu- ja kompensointihanke / -hankkeet alkavat. Hankkeiden on syytä keskittyä suurimman potentiaalinieluihin / kompensatioihin.	Ympäristökehitysyksikkö, P-H liitto ja projektiosapuolet
	Uusi EU-rahoituskausi alkaa – tavoitteisiin sopivat hankerahoitukset seurannassa	Kaikki projekteja hakevat
2022	Lahden suunta -osallistumisvaihe. Asukkaiden / maanomistajien osallistaminen ja kannustaminen hiilinielu- ja kompensatiotyöhön.	Kaupunkisuunnittelu, ympäristökehitysyksikkö
	Valmistaudutaan rakennusten elinkaarilaskennan käyttöönottoon	Tilakeskus, Lahden Talot, kaupunkisuunnittelu, rakennusvalvonta
	Puurakentamisen edistäminen. Puurakentamisen edistämisen ohjelma ja pilottialue.	Tilakeskus, Lahden Talot, palvelualueet, kaupunkisuunnittelu, rakennusvalvonta, Lahden suunta -ohjausryhmä
	Ilmastolaskenta vuodesta 2021 ja arvio tarvittavien hiilinielujen/kompensaatioiden tai lisäpäästövähennysten suuruudesta	Ympäristökehitysyksikkö
2023	Lahden maantieteellisen alueen vuosittaisen nettohiilinielun uudelleenlaskenta ja Lahden suunta -vaikutusten arviointivaiheessa nieluasioiden huomiointi.	Kaupunkisuunnittelu
	SECAP- eli ilmastotoimenpiteiden seuranta ja raportointi	Ympäristökehitysyksikkö, kaikki yksiköt, joilla nieluihin liittyviä toimia SECAPissa.
2024	Ilmastolaskenta vuodesta 2023 ja arvio tarvittavien hiilinielujen/kompensaatioiden tai lisäpäästövähennysten suuruudesta.	Ympäristökehitysyksikkö
	Hiilinielu- ja päästövähennys- ja kompensatioratkaisujen laajentaminen sekä mahdollisten lisäkompensaatioiden valinta.	KH, ympäristökehitysyksikkö
	Tavoitevuoden 2025 käyttöönotettavien kuntatason päästökompensaatioiden valmistelu ja päätöksenteko	KH, ympäristökehitysyksikkö
2025	Päästökompensatiojärjestely käytössä ja tukemassa hiilineutraaliustavoitetta	Ympäristökehitysyksikkö
	SECAP- eli ilmastotoimenpiteiden seuranta ja raportointi	Ympäristökehitysyksikkö, kaikki yksiköt, joilla nieluihin liittyviä toimia SECAPissa.
2026	Ilmastolaskenta vuodesta 2025 ja korjataan ennakoitu kompensatio koskemaan vuoden 2025 tilannetta.	Ympäristökehitysyksikkö, KH, viestintä

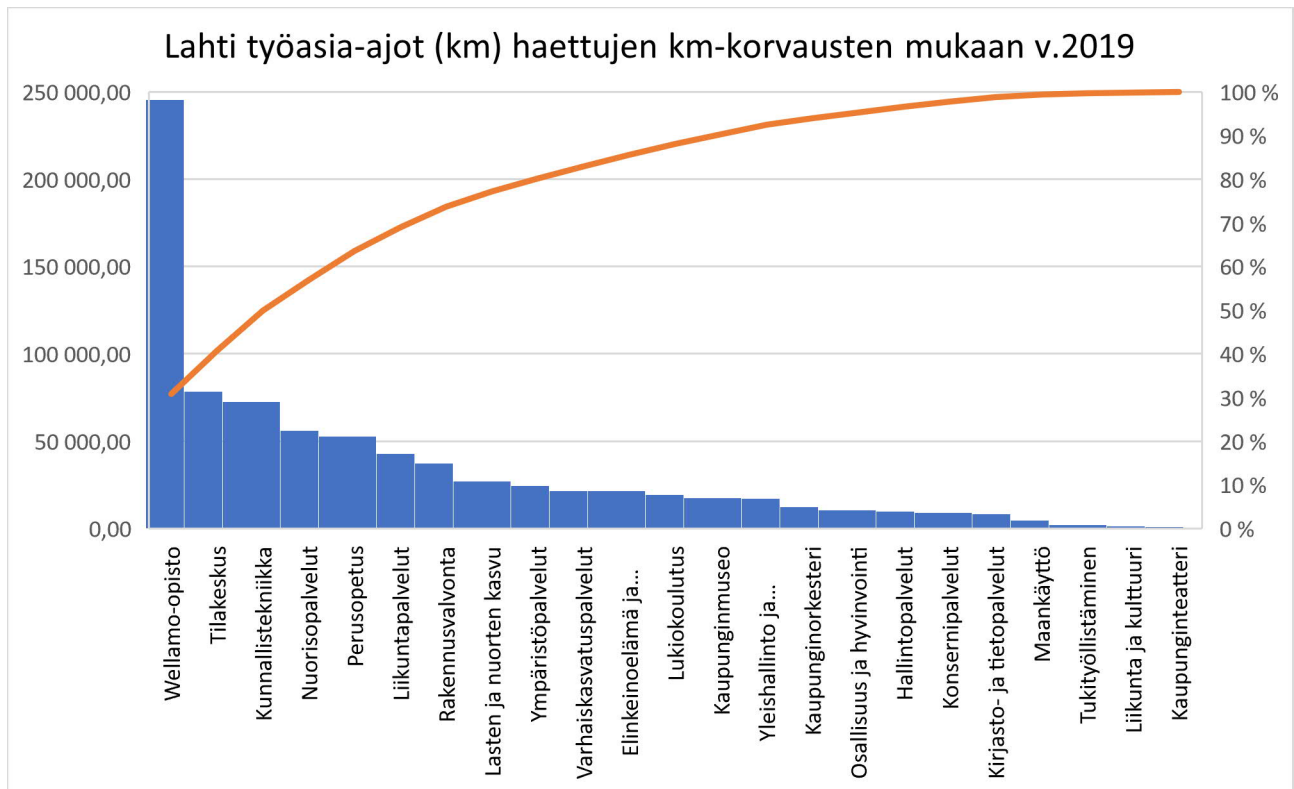

Kuva 1. Tavoitteen mukaan vuonna 2025 päästöjä on jäljellä noin 235 000 tonnia CO₂ekv, joista yli 150 000 tonnin CO₂ekv nieleminen tai kompensointi puuttuu vielä suunnitelmasta (vaaleanharmaalla kohta Muut/kompensointi).

Kuva 2. Hiilinielut ja -kompensaatiot.

Kuva 3: Omalla autolla tehtyjen työasia-ajojen lisäksi työajalla tehtäviä siirtymisiä tehdään myös kaupungin omilla ja leasing-ajoneuvoilla, mitkä eivät näy tässä kuvassa. Työasiointimatkojen CO₂-päästöjä voidaan tehokkaasti vähentää hankkimalla vähäpäästöisiä leasing-autoja ja kannustamalla kaupungin sähköpyörien käyttöön.

Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi

Valmisteltavan asian aihe	Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma
Valmistelija	Eira Rosberg-Airaksinen
Esittelijä	Pekka Timonen
Vaikutusten arvioinnin tekijä(t)	Sami Kuikka, Johanna Sääksniemi, Henna Eskonsipo-Bradshaw, Eira Rosberg, Päivi Sieppi
Päivämäärä	KH 27.1.2020

Vaikutusten luokittelu:

- +2 Suuri tai pitkäaikainen positiivinen vaikutus
- +1 Positiivinen vaikutus
- 0 neutraali vaikutus tai ei vaikutusta
- 1 Negatiivinen vaikutus
- 2 Suuri tai pitkäaikainen negatiivinen vaikutus

Huom. Arvioinnin kannalta on keskeistä miten eri vaihtoehtoja painotetaan: kasvatetaanko hiilinieluja, ostetaanko päästöoikeuksia vai tuetaanko kompensatiorankkeita.

KUNTALAISVAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Kuntalaisvaikutukset, erityisesti lapsivaikutukset	-2 , jos ilmastonmuutoksen hillintä ei onnistu, pahimmat vaikutukset näkyvät 2050-luvusta eteenpäin	0 / +1 , jos päästöoikeuksien osto +1 , jos lisätään vihernieluja kaupunkialueella
Vaikutukset kuntalaisten ympäristötietoisuuteen	-1 / 0	+1 Esimerkin näyttäminen
Asukkaiden osallistumiseen	0 osallisuustyötä tehdään joka tapauksessa	0 osallisuustyötä tehdään joka tapauksessa +1 , jos toteutetaan erityinen osallistumisprojekti liittyen hiilinieluihin

ORGANISAATIOVAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Organisaation tehtäviin tai menettelytapoihin	0	<p>+1 Mahdollisesti vähentää lentomat kustamista ja työasiointiajoja omalla autolla ja lisää etäosallistumista.</p> <p>-1 Muutokset voivat aiheuttaa muutosvastarintaa</p> <p>+1 / -1 Työtehtävät voivat muuttua hiilinielujen kasvattamisessa</p>
Vaikutukset organisaatioiden välisiin suhteisiin	0	<p>-1 jos vähentää tapaamisia ja yhteistyötä</p> <p>+ 1 jos ilmastonmuutoksen hillintä ymmärretään yhteisenä tavoitteena, se lisää yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä</p>
Luottamuselinten toimintaan	0	<p>-1 / +1 Jos lentopäästöjen kompensointi käyttöön, voi nostaa kustannuksia ja sitä kautta vähentää matkustamista. Ilmastotietoisuuden lisääntyminen</p>
Henkilöstöön tai hallintoon	0	<p>-1 / +1 Mahdollisesti vähentää lentomat kustamista ja työasiointiajoja omalla autolla, jolloin saattaa lisätä matkustusaikoja. Mahdollisesti lisää etäosallistumista, joka tuo ajansäästöä. Lisää turvallisuutta (oman auton käytöstä siirtyminen uusiin leasing-autoihin)</p>

TALOUSVAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Innovaatiovaikutukset	-1 Negatiivinen vähintäänkin pitkällä aikavälillä	<p>+ 2 Positiivinen vaikutus pitkällä aikavälillä, sillä uudenlainen ajattelumalli ja konsepti mahdollistaa uudenlaiset innovaatiot korkeakoulujen, yrityksiä ja eri alojen yhteistyössä. Jos näiden innovaatioiden kaupallistaminen onnistuu, tämä tarjoaa merkittäviä uusia liiketoiminta- ja start-up-mahdollisuuksia sekä kasvupotentiaalia tulevaisuudessa.</p> <p>- 1 Lyhyellä aikavälillä vaikutukset voivat olla negatiivisia. Uuden omaksuminen ja haltuunotto sekä innovaatiopotentialin hahmottaminen vaatii ymmärrystä, osaamista ja osittain ennalta arvaamattomia resursseja eri toimijoilta.</p>
Vaikutukset kuntatalouteen	-2 Jos ilmastonmuutos etenee, riskit ja kustannukset lisääntyvät etenkin pitkällä tähtäimellä ja mm. Lahden mahdollisuus jatkaa talviurheilukaupunkina heikkenee	<p>-1 Lyhyellä tähtäimellä lisää kuluja</p> <p>+2 Pitkällä tähtäimellä on mahdollisuus nähdä kustannuksissa yhteys hiilinielujen ja päästövähennysten välillä; esim jos hiilinielut pienenevät, tarvitaan lisää päästövähennyksiä tai ostettavia kompensatioita. Mahdollisesti vähentää lentomatokustamista ja työasiointiajoja omalla autolla ja näiden kustannuksia. Hiilinieluja parantamalla vältetään ilmastonmuutoksen aiheuttamia riskejä ja sitä kautta tulevia kustannuksia esim. äärisäiden aiheuttamat ongelmat</p>

TALOUSVAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Työllisyysvaikutukset	-1 Negatiivinen vaikutus ainakin pitkällä tähtäimellä	+1 positiivinen vaikutus pitkällä tähtäimellä: syntyy uusia työpaikkoja ja uudenlaisia ansaintamahdollisuuksia. Ajasta ja paikasta riippumaton työskentelymahdollisuus: etätyö=työhyvinvointi=tuottavuus. Työt enemmän asiantuntijatehtäviä, joita tehdään verkostoissa –tämä luo uusia mahdollisuuksia, mutta toisaalta syrjäyttää osan työvoimasta. Toisaalta hiilinielujen kasvattaminen voi tarjota lisää työpaikkoja maa- ja metsätaloudessa.
Yritysvaikutukset	-1 Negatiivinen vaikutus ainakin pitkällä tähtäimellä	+2 positiivinen vaikutus pitkällä tähtäimellä. Esim. kiertotalous: uudenlaisia bisnesmahdollisuuksia syntyy; tuotteiden määrä vähenee, mutta erilaisten palveluiden kysyntä kasvaa. ==> aluetalous, työllisyys, kilpailukyky. Puurakentamisen edistäminen voi tuoda lisää mahdollisuuksia alueen yrityksille.

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Väestöön, esimerkiksi väestön osaamistasoon	-1 Ilmastoahdistus varsinkin nuorilla lisääntyy	0 / +1 , jos osaamistaso paranee tutkimuksen, uusien ratkaisujen, kouluttamisen ja tiedottamisen myötä
Elinoloihin, kuten vaikutusten kohdistumiseen ikä- tai erityisryhmiin ja osallisuuteen	0 osallistumistyötä tehdään joka tapauksessa osana kaupunki- ja muuta suunnittelua -2 erityisryhmät ovat haavoittuvimpia ilmastonmuutoksen edetessä	0 osallistumistyötä tehdään joka tapauksessa osana kaupunki- ja muuta suunnittelua +2 Ilmastonmuutoksen hillinnällä on positiivisia vaikutuksia kaikkien elinolosuhteisiin
Viihtyvyyteen, kuten turvallisuuteen	-1 äärisääilmiöiden aiheuttamat riskit turvallisuudelle. Pimeä aika pitenee.	0 , jos ostetaan päästöoikeuksia +1 , jos esteettinen viihtyvyys ja mm. ilmanlaatu paranevat kun lisätään vihernieluja kaupunkialueella
Yhdyskuntarakenteeseen, kuten palvelu- ja asuntorakenteeseen ja liikenteeseen	0	0 / +1 , vähentää parhaimmillaan hieman kaupungin omaa autoliikennettä ja kasvatuksen myötä voi vaikuttaa asukkaiden liikkumisvalintoihin -1 / +1 Kaupunkirakenteen tiivistäminen ja vihernielujen lisääminen vaikuttavat yhdyskuntarakenteeseen

VAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Ihmisten terveyteen, kuten sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja virkistysmahdollisuuksiin	0 / -1 pimeä aika pitenee	0 tai +1 , jos ostetaan päästöoikeuksia +2 , jos lisätään vihernieluja kaupunkialueella
Aineelliseen omaisuuteen, kuten asuntojen arvoon	0	0 / +1 Vihernielujen lisääminen: asuntojen arvo on korkeampi viheralueiden lähellä
Jätteiden muodostumiseen, kiertotalouteen	0	0 tai +1 , jos esimerkiksi vanhoja rakennuksia kunnostetaan uuteen käyttöön

VAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Maahan, kuten maamassoihin ja siirtelyyn	0	+1 jos neitseellisten alueiden rakentaminen vähenee, tarve maamassojen siirtelylle vähenee
Maaperään, kuten päästöt ja riski pilaantumiseen	0	+1 jos entisöidään suo
Vesiin, kuten päästöt pinta- tai pohjavesiin ja riski pilaantumiseen	0	0 jos ostetaan päästöoikeuksia +2 , jos lisätään vihernieluja kaupunkialueella ja toteutetaan niiden yhteyteen hulevesiratkaisuja
Ilmaan, kuten päästöt ja melu	+1 toimenpiteitä tehdään joka tapauksessa	0 jos ostetaan päästöoikeuksia +1, jos lisätään vihernieluja kaupunkialueella
	0	

VAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Energiantuotantoon tai sähkön- ja lämmön käyttöön (ilmastonmuutoksen hillintä)	0 Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaa toteutetaan joka tapauksessa	+2 Nähdään yhteys hiilinielujen ja päästövähennysten välillä; esim jos hiilinielut pienenevät, tarvitaan lisää päästövähennyksiä tai rahalla maksettavia kompensatioita
Vaikutukset elinkaareen, hiilijalanjälkeen, asukkaiden kestävään kulutukseen (ilmastonmuutoksen hillintä)	0 Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaa toteutetaan joka tapauksessa	+2 Etenkin esimerkkinä toimiminen ja hiilinielumallin kehittämisessä mukana oleminen
Ilmastonmuutokseen varautumiseen ja sopeutumiseen	+1 Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaa sopeutumistoimenpiteineen toteutetaan joka tapauksessa. Varautumisen tietoa viedään henkilöstölle ja asukkaille.	+1 Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaa sopeutumistoimenpiteineen toteutetaan joka tapauksessa. Varautumisen tietoa viedään henkilöstölle ja asukkaille.
Liikenteeseen, kuten määrään ja kulkutapajakaumaan (ilmastonmuutoksen hillintä)	0 Kestävän energian ja ilmastonmuutoksen toimenpidesuunnitelmaa toteutetaan joka tapauksessa	+1 Henkilöstön liikkuminen muuttuu kestävämpään suuntaan ja vähäpäästöisiin leasing-autoihin

LAHTI

VAIKUTUKSET	VE0 Nykymalli jatkuu ja hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta	VE1 Hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelma viedään toteutukseen
Kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen erityisesti ns direktiivilajeihin	0	0 , jos ostetaan päästöoikeuksia +2 , jos lisätään monimuotoisia vihernieluja kaupunkialueella +1 jos turvemaiden ennallistaminen
Kulttuuriperintöön, maisemaan tai kaupunkikuvaan	0	0 , jos ostetaan päästöoikeuksia +2 , jos lisätään monimuotoisia vihernieluja kaupunkialueella -2 , jos metsitetään arvokkaita peltomaisemia

Yhteys Lahden strategiaan *Rohkea ympäristökaupunki*:

- Hiilineutraali Lahti 2025 -tavoitteeseen	-2 Hiilineutraaliutta ei todennäköisesti saavuteta	+2 Näytämme, että tavoittelemme hiilineutraaliutta tosissamme
- Kiertotalouden edelläkävijyyteen	0	0 , jos ostetaan päästöoikeuksia +2 , jos edistetään rakennusten uusiokäyttöä / massojen kiertoa / puurakentamista
- Ympäristöpääkaupunkivuoteen -21	-2 Vähentää Lahden uskottavuutta rohkeana ympäristöpääkaupunkina	+2 Toteuttaa ympäristöpääkaupunkivuoden tavoitteita Hiilineutraali elämäntapa, Osallistuminen

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 15

Lahden Jäähalli Oy:n kaupungin omistamien osakkeiden apporttiluovutus Spatium Toimitilat Oy:lle ja uusien Spatium Toimitilat Oy:n osakkeiden merkintä

D/1370/02.05.05.00.02/2018

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Kehityspäällikkö Veli-Pekka Ignatius, puh. 044 716 1895

Päätös

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sirkku Hildén ilmoitti esteellisyytensä ja poistui asian käsittelyn ajaksi (HL 28.1 §:n 5-kohta). Tämän pykälän osalta puheenjohtajana toimi kaupunginhallituksen I varapuheenjohtaja Juha Rostedt.

Kaupunginjohtaja täydensi päätösehdotustaan: Lisäksi Jäähalli Oy:n hallitus jatkaa keväällä 2020 pidettävään yhtiökokoukseen saakka.

Lisäksi osakkeiden merkintähinta on 5 966,00 €/ osake.

Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus päättää yhtiökokousta pitämättä merkitä Spatium Toimitilat Oy:n 300 uutta osaketta. Osakkeiden merkintähinta on 12 263,96 €/ osake. Kaupunginhallitus päättää maksaa osakkeet omistamillaan Lahden Jäähalli Oy:n osakkeilla Spatium Toimitilat Oy:lle.

Lisäksi kaupunginhallitus päättää allekirjoittaa apporttiluovutuskirjan ja osakkeiden merkintälistan. Osakkeiden merkintähinta merkitään Spatium Toimitilat Oy:n sijoitetun vapaan pääoman rahastoon.

Perusteluosa

Konserni- ja tilajaosto 20.1.2020 § 4:

”Lahden Jäähalli Oy perustettiin 1997. Jäähalli Oy vastaa Lahdessa Isku Areenan toiminnasta ja sen tärkeimmät asiakkaat ovat jääurheilua harrastavat tahot, joista Pelicans on merkittävin hallin käyttäjä.

Lahden kaupunginvaltuusto päätti omistajaohjauksen periaatteista kokouksessaan 14.05.2018 (§ 52). Keskeisiä omistamisen periaatteita ovat mm.

- Kaupunkikonsernia tarkastellaan kokonaisuutena, jossa konsernin yksittäisen yhtiön omistamiseen, omistuksesta

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 15

---

luopumiseen tai kaupungin yksikön yhtiöittämiseen liittyvät päätökset tulee johtaa konsernin talouden tai toiminnan kannalta positiiviseen lopputulokseen. Toiminnan positiivisella lopputuloksella voidaan tarkoittaa muitakin kuin taloudellisia tekijöitä.

- Samalla toimialalla ja asiakassegmentissä toimii ainoastaan yksi kaupungin omistama yhtiö.

Nyt ehdotettu omistusjärjestely toteuttaa valtuuston asettamia omistajaohjauksen periaatteita. Lahden Jäähalli Oy:n järjestelyllä on lyhyellä ja pitkällä aikavälillä positiivinen taloudellinen ja toiminnallinen vaikutus ja se toteuttaa valtuuston linjausta, että samalla toimialalla toimii ainoastaan yksi kaupungin omistama yhtiö.

Lahden kaupunki omistaa äänienemmistön Lahden Jäähalli Oy:n ja 41,01% osakkeista. Lahden Jäähalli Oy:n arvo kaupungin taseessa on 3 679 187,93. Lahden Jäähalli Oy:llä on velkaa Lahden kaupungille n. 5M€. Lahden Jäähalli Oy:n liikevaihto on n. 600 000€ ja yhtiö teki tappiota vuonna 2018 n. 300 000€

Lahden Jäähalli Oy:n osakassopimuksen mukaan kaupunki merkitsee Lahden Jäähalli Oy:n uusia osakkeita vuosittain 390 000€ arvosta. Sopimus osakepääoman korottamisesta päättyy vuoteen 2020.

Omistusjärjestely toteutetaan osana kiinteistöomistusten keskittämistä ja konsernirakenteen tiivistämistä. Osakkeet luovutetaan vastikkeena Spatium Toimitilat Oy:n uusista osakkeista.

Lahden Jäähalli Oy siirtyy Spatium Toimitilat Oy:lle tasearvostaan viimeisen tilintarkastajan hyväksymän tilinpäätöksen mukaan. Kaupunki ei kirjaa voittoa eikä tappiota järjestelystä. Lahden kaupunki on Spatium Toimitilat Oy:n ainoa omistaja ja voi tehdä osakeyhtiölain mukaan yhtiötä koskevia päätöksiä yhtiökokousta pitämättä. Vastikkeena Jäähalli Oy:n osakkeista kaupunki merkitsee 300 kappaletta Spatium Toimitilat Oy:n uusia osakkeita. Osakkeiden merkintähinta on 12 263,96€/ osake ja 300 kappaletta vastaa kaupungin omistamien Lahden Jäähalli Oy:n osakkeiden tasearvoa.

Esitetyllä järjestelyllä ei ole vaikutusta muiden omistajien asemaan tai omistuksen arvoon. Järjestelyllä ei aiheuta muutoksia hallin käyttäjille.

Päätösehdotus:

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 15

Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni ja tilajaosto päättää esittää kaupunginhallitukselle, että kaupunginhallitus päättää yhtiökokousta pitämättä merkitä Spatium Toimitilat Oy:n 300 uutta osaketta. Osakkeiden merkintähinta on 12 263,96 € / osake. Kaupunginhallitus päättää maksaa osakkeet omistamallaan Lahden Jäähalli Oy:n osakkeilla Spatium Toimitilat Oy:lle. Lisäksi kaupunginhallitus päättää allekirjoittaa apporttiluovutuskirjan ja osakkeiden merkintälistan. Osakkeiden merkintähinta merkitään Spatium Toimitilat Oy:n sijoitetun vapaan pääoman rahastoon.

Päätös:
Päätösehdotus hyväksyttiin.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sirkku Hildén esteellisenä poistui kokoushuoneesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi (HL 28.1 §:n 5-kohta).”

Muutoksenhaku

Jaosto: muutoksenhakukielto
Kh: oikaisuvaatimusohjeet

Toimenpiteet

Jaosto: kh
Kh: ote Lahden Jäähalli Oy, Spatium Toimitilat Oy,
kopa/rahoituspalvelut

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 16

Valtuustoaloite: Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi KV

D/2121/00.02.00.00.03/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Sivistysjohtaja Tiina Granqvist, puh. 050 383 6574
Opetuksen palvelupäällikkö Johanna Saastamoinen, puh. 044 416 3159
Kirjastopalvelujohtaja Salla Palmi-Felin, puh. 050 559 4098

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi."

Perusteluosa

Kokoomuksen valtuustoryhmä 7.10.2019:

"Suomen kunnissa tulisi tehdä työtä lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseksi. Yksi ratkaisu siihen olisi tukea lukutaitoa teatterin ja draaman keinoin.

Suomalaisten lukutaito on rapistumassa. PISA-arvioinnissa Suomen kansallinen keskiarvo (536) sijoittuu tyydyttävälle suoritustasolle. Arvioinnin mukaan heikkoja lukijoita oli kahdeksan prosenttia. Eurostatin tutkimusten (8/2016) mukaan Suomessa on enemmän koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle pudonneita nuoria kuin muissa Pohjoismaissa. Lukutaito on yksi avaintekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. Se on myös elinikäisen oppimisen perusta. Vankka pohja lukutaidolle luodaan lapsena. Lukutaito on taito, joka kehittyy ja jota tulee kehittää koko elämän ajan.

Lukutaidon kehittämisessä on tärkeää löytää lapsia ja nuoria kiinnostavia tekstejä ja tekstityyppejä sekä laajentaa käsitystä lukemisesta. Jos kaunokirjallinen teos ei tunnu lapsesta tai nuoresta omimmalta lukemisen muodolta, voimme kannustaa esimerkiksi tietokirjojen tai rap-lyriikoiden pariin. Sanat haltuun -hankkeessa lukutaitoa lähestyttiin rap-musiikin keinoin. Hankkeen työpajojen vaikutuksia tutkittaessa puolet nuorista koki oppineensa uutta, 30 prosenttia kiinnostui uudenlaisista teksteistä, ja yli 20 prosenttia muutti suhtautumistaan lukemiseen.

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 16

Yksi ratkaisu lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseen on, että kunnassa tehdään lukutaitoa edistävää työtä teatterin ja draaman keinoin. Kiinnostus kirjoihin ja lukemiseen ei synny itsestään, vaan se vaatii uudenlaisia menetelmiä. Kirjastojen kirjavinkkaukset voisi toteuttaa draaman keinoin tai ilmiöpohjaisesti yhdessä tehden. Tätä työtä voitaisiin tehdä kirjastoihin palkattavan teatterialan ammattilaisen toimesta, yhteistyössä paikallisten taiteen ammattilaisten, kulttuurijärjestöjen tai -yritysten kanssa. Kaupungit tai kunnat voivat myös yhdessä palkata alueelle yhteisen teatterialan ammattilaisen tai ostaa yhdessä palvelun alueen yhdistykseltä tai yritykseltä.

Helsingissä lukutaitoa edistetään jo draaman ja teatterin keinoin. Helsingin kaupunginkirjastolla on seitsemän vuotta ollut kirjaston teatteritäti. Teatteritäti on vuosien aikana vinkannut ja innostanut useita tuhansia lapsia ja nuoria lukemaan. Annettujen kirjavinkkausten jälkeen kirjoja on jouduttu tilaamaan lisää kovan kysynnän vuoksi. Syksyn 2019 aikana kirjavinkkaukset teatterin ja draaman keinoin alkavat Helsingissä myös aikuisille. Tämä loistava konsepti on mahdollista monistaa mihin tahansa kuntaan. Helsingin teatteritäti Minna Rimpilä on luvannut auttaa toiminnan käynnistämisessä. Hankkeen kummeiksi voidaan pyytää oman alueen kirjailijoita.

Me allekirjoittaneet esitämme/Kokoomuksen valtuustoryhmä esittää, että kunnassa aloitetaan lukutaidon vahvistaminen teatterin ja draaman keinoin.”

Sivistyslautakunta 14.1.2020/2 §:

”Kokoomuksen valtuustoryhmä on tehnyt aloitteen 7.10.2019 otsikolla Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi.

Sivistyspalvelut toteaa, että valtuustoaloitteessa ilmaistu huoli lukutaidon heikkenemisestä on aiheellinen ja työ lukutaidon tukemiseksi ja lukemaan innostamiseksi on ehdottoman tärkeää ja yksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja kirjastojen perustehtävistä. Lukutaito on yhteiskunnan jäsenenä toimimisen perusta. Sivistyspalveluissa kiinnitetään monin tavoin huomiota lasten ja nuorten sanallisen ilmaisun ja lukutaidon edistämiseen.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminta

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen

tehtävä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa.

Taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen ja monipuoliset oppimisympäristöt vahvistavat ja edistävät lasten lukutaitoa, lukuinnostusta ja lukuharrastusta.

Leikki on Lahden kaupungin varhaiskasvatuksessa keskeinen työtapana. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittäessä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää esimerkiksi draamaa, improvisaatiota tai satuja. Lorut, sanaleikit, laulut, kirjojen lukeminen ja kaikki monipuoliset lukukokemukset lapsen varhaiskasvatuspäivän aikana vahvistavat myönteistä ilmapiiriä, mikä tukee oppimista ja hyvinvointia.

Lahden varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen monipuolisuutta rikastuttavat monet yhteistyötahot mm. kirjastot, kirjastoauto, museot, orkesterit ja erilaiset kulttuurihankkeet. Tällä yhteistyöllä edistetään lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta ja tuetaan lukutaidon kehittymistä.

Perusopetuksen toiminta

Lahden kaupungin perusopetus perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti, koulu yhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielenlään että muilla kielillä. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteis-

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 16

sa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa.

Lahden perusopetuksessa edellä kuvatut asiat otetaan huomioon osana oppiaineiden opetusta ja koulupäivän aikana tapahtuvia opetus- ja oppimistilanteita. Tämän lisäksi Lahden perusopetuksen muista opetussuunnitelman toteutusta edistetään lukutaidon, vuorovaikutuksen ja ilmaisun sekä kulttuurisen osaamisen osalta muun muassa seuraavasti:

Oppilasta ohjataan rakentavaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen muiden kanssa. Kulttuuriperintöön ja eri taiteen lajeihin tutustumista tuetaan osallistumalla lukuvuosittain Lahden perusopetuksen kulttuuriohjelmaan. Perusopetuksen kulttuuriohjelmasta vastaava henkilö seuraa paikallisen ohjelman toteutumista vuosittain.

<https://www.lahti.fi/palvelut/perusopetus/perusopetuksen-kulttuuriohjelma>

Oppilaan vuorovaikutus- ja työskentelytaitoja sekä laaja-alaisen osaamisen taitoja, mukaan lukien monilukutaito, harjoitellaan toteuttamalla opetusta draaman avulla. Draaman avulla voidaan tarkastella oppiaineen sisältöjä syvällisemmin. Samalla ymmärrys itsestä ja ympäröivästä maailmasta lisääntyy. Opetusta toteutetaan Lahden perusopetuksessa draamakasvatuksesta vastaavan henkilön toimesta. Opettaja saa draamatyötavoista omakohtaisen kokemuksen osallistumalla luokkansa työskentelyyn. Lisäksi draamakasvatuksesta vastaava henkilö perehdyttää opettajia draamatyötapojen käyttöön muun muassa koulukohtaisesti ja alueellisesti. Tällä tavoin draaman käyttö menetelmänä kouluissa alkaa lisääntymään. Työmuoto tukee osaltaan myös Lahden perusopetuksen kulttuuriohjelmassa olevaa teatterivierailua.

Kaikkiin Lahden peruskouluihin on toimitettu oppimateriaali tukemaan lukutaidon kehittymistä. Iloa ilmiöistä -oppimateriaali sisältää teoriaa ja ohjeita opetussuunnitelman mukaisen monialaisen oppimiskokonaisuuden rakentamiseen ja ilmiöpohjaisen oppimisen toteuttamiseen, jolla tuetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen toteutusta.

Tämän lisäksi Lahden perusopetuksen opettajille järjestetään koulutuksia lasten ja nuorten lukutaidon kehittämiseen liittyen osana tutoropettaja -toimintaa.

Kirjaston toiminta

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 16

Lukutaidon edistämiseksi tehdään jo nyt laajaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken ja myös draaman käytöllä on monilukutaidon tukemisessa pitkä historia. Lahden kirjastoissa lukemaan innostetaan usein eri keinoin, myös yhteistyössä teatterin kanssa.

Lahden kirjastot tukevat lasten lukutaitoa muun muassa seuraavin tavoin:

KIRJAVINKKAUS

Kirjasto tarjoaa kirjavinkkausta kaikille luokka-asteille alakoulun ensimmäisestä luokasta aina toisen asteen kolmansiin luokkiin eli 7-vuotiaista 18-vuotiaisiin saakka. Lahden kaupunginkirjastossa työskentelee kolme pedagogista informaatikkoa, jotka tekevät kokopäiväisesti työtä lasten ja nuorten lukutaidon- ja innon edistämiseksi. Lisäksi Lahden kaupunginkirjaston henkilökunnasta 11 työskentelee oman toimensa ohessa lasten ja nuorten kirjavinkkarina ja vielä useampi osallistuu lukemaan innostamiseen usein eri tavoin asiakaspalvelutyössä ja muun muassa satutuntien kautta.

Kirjavinkkaus on lukemaan houkuttelemista. Kirjavinkkaustunnit suunnitellaan aina lasten ja nuorten taidot, tarpeet ja mielenkiinnonkohteet huomioiden. Kirjavinkkarit innostavat lapset ja nuoret tarttumaan kirjoihin kaunosta tietoon kertomalla niistä elävästi vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Kirjavinkkaustunti on tekijänsä näköinen. Koska kirjavinkkarit ovat joka luokka-asteella eri henkilöitä, kohtaavat lapset ja nuoret lukemiseen innostamista monella eri tavalla. Draaman keinot eivät ole kirjavinkkareille vieraita. Vinkkaustunneilla pohditaan, haaveillaan, kuunnellaan, tunnustellaan, haistellaan ja maistellaan tarinoita sekä näytellään ja kilpaillaan. Opettajan on helppo varata kirjavinkkari omalle luokalleen kirjaston palveluesitteistä. Lisäksi kolmasluokkalaisten kirjavinkkaus on kuulunut jo yli kymmenen vuotta Lahden kaupungin kulttuuriohjelmaan. Tämän myötä pelkästään lukuvuonna 18-19 kirjavinkkausta sai 1008 kolmosluokkalaista.

SATUTUNNIT, LUKUDILOMIT, KIRJALLISUUSTAPAHTUMAT, LUKUKOIRAT, MEDIKASVATUS, KOKOELMAT, KIRJAILIJAVIERAAT, SANATAIDEKERHOT, LUKUHAASTEET

Kirjasto aloittaa lukemiseen innostamisen jo vauvoista. Parhaillaan on käynnissä Lukusankari - lapsiperheet lukemisen lähteille -hanke, jossa tavoitetaan lapsiperheet neuvolasta alkaen. Kirjastojen satutunneilla lapset tutustuvat lastenkirjoihin kuunnellen, katsellen, leikkien ja laulaen - musiikin, draaman ja sanataiteen avulla. Yhteistyös-

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 16

sä **Lahden kaupunginteatterin kanssa** on usean vuoden ajan järjestetty kirjallisuustapahtumia sekä satutunteja.

Yhteistyössä Lahden koulujen kanssa on eskareista toiselle asteelle luotu lukudiplomit, joita lukuisat Lahden kaupungin opettajat käyttävät osana opetustaan. Lisäksi Lastu-vinkkaajat -palvelu on tarjolla myös vanhemmille ja koko perheelle. Lasten- ja nuorten aineistoihin perehtyneet kirjastotyöntekijät etsivät perheen eri-ikäisille lapsille sekä tarvittaessa vanhemmille sopivaa luettavaa yhdessä tai itsenäisesti. Kokoelmatyössämme pyrimme koko ajan vastaamaan kysyntään kirjatarjonnalla.

Kouluysteistyön lisäksi lukemis- ja sanataideharrastuksia tuetaan monipuolisesti lasten ja nuorten vapaa-ajalla yksittäisten kirjallisuustapahtumien ja säännöllisen toiminnan avulla. Esimerkiksi kuluneena syksynä nuorille on järjestetty muun muassa yhteistyössä helsinkiläisen Helsinki Poetry Connectionin kanssa spoken word -työpajoja sekä Open mic -ilta, jotka mahdollistavat sanojen ja tekstien tutkimisen ja itseilmaisun rapin, runon tai muunlaisen tekstin muodossa. Kirjaston henkilökunnan järjestämät lukuhaasteet ja kirjallisuustapahtumat kuten Harry Potter ja Soturikissa -illat ja kirjailijavieraat tukevat lasten ja nuorten lukuharrastusta ja luovat yhteisöllisyyttä lukukokemuksen ympärille.

Teatterin toiminta

Teatterikasvatuksen tavoitteena on tutustuttaa teatteriin monitaiteisena, tarinallisena taidemuotona ja lisätä esityksen lukutaitoa. Lahden kaupunginteatterissa suunnitellaan ja toteutetaan esityksiin liittyvää materiaalia, ns. katsomisavaimia koululaisten katsomiskokemuksen syventämiseksi. Katsomisavaimiin liittyy usein myös kirjavinkkejä. Koululaisten teatterivierailuun liittyy ennako- tai jälkityöpajoja, joissa esityksen teemoja käsitellään draamamenetelmin.

Yhteenveto

Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus ovat kasvatus- ja koulutusjärjestelmän kivijalka ja yhdessä jatkumona edistävät lapsen lukutaidon kehittymistä opetussuunnitelmien mukaisesti. Ne tarjoavat lapselle mahdollisuuden laajan yleissivistyksen muodostamiseen. On tärkeää ohjata lapsia löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. Monipuolisten oppimiskokemusten keinoin voidaan tukea lapsia taitojen kehittämisessä.

Lahden varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa jatke-

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 16

---

taan niitä toimia, jotka tukevat lasten lukutaidon kehittymistä. Niiden yhteisenä tavoitteena on kasvatus- ja opetustehtävän mukaisesti lapsen ikäkausi huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista ja antaa edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle. Erityisen tärkeitä on rohkaista lapsia tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Kirjasto on aina tehnyt mielellään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja kaikki lisäapu lukemiseen innostamisen saralla on tervetullutta. Työtä tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja teatterin kanssa.

Päätösehdotus:

Sivistysjohtaja Tiina Granqvist
Sivistyslautakunta antaa alla olevan lausuntonaan valtuustoaloitteeseen.

Päätös:
Päätösehdotus hyväksyttiin.”

Muutoksenhaku

Kh: muutoksenhakukielto
Kv: muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv
Kv: sivistyslautakunta, sivistyksen palvelualue

Liitteenä

1. Valtuustoaloite

LAHDEN KAUPUNKI
08.10.2019 08:53

2121/ 00.02.00.00.03/2019

Kokoomuksen valtuustoaloite: Teatteri ja draama rapistuvan lukutaidon pelastajiksi

Suomen kunnissa tulisi tehdä työtä lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseksi. Yksi ratkaisu siihen olisi tukea lukutaitoa teatterin ja draaman keinoin.

Suomalaisten lukutaito on rapistumassa. PISA-arvioinnissa Suomen kansallinen keskiarvo (536) sijoittuu tyydyttävälle suoritustasolle. Arvioinnin mukaan heikkoja lukijoita oli kahdeksan prosenttia. Eurostatin tutkimusten (8/2016) mukaan Suomessa on enemmän koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle pudonneita nuoria kuin muissa Pohjoismaissa. Lukutaito on yksi avaintekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. Se on myös elinikäisen oppimisen perusta. Vankka pohja lukutaidolle luodaan lapsena. Lukutaito on taito, joka kehittyy ja jota tulee kehittää koko elämän ajan.

Lukutaidon kehittämisessä on tärkeää löytää lapsia ja nuoria kiinnostavia tekstejä ja tekstityyppejä sekä laajentaa käsitystä lukemisesta. Jos kaunokirjallinen teos ei tunnu lapsesta tai nuoresta omimmalta lukemisen muodolta, voimme kannustaa esimerkiksi tietokirjojen tai rap-lyriikoiden pariin. Sanat haltuun -hankkeessa lukutaitoa lähestyttiin rap-musiikin keinoin. Hankkeen työpajojen vaikutuksia tutkittaessa puolet nuorista koki oppineensa uutta, 30 prosenttia kiinnostui uudennlaisista teksteistä, ja yli 20 prosenttia muutti suhtautumistaan lukemiseen.

Yksi ratkaisu lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseen on, että kunnassa tehdään lukutaitoa edistävää työtä teatterin ja draaman keinoin. Kiinnostus kirjoihin ja lukemiseen ei synny itsestään, vaan se vaatii uudennlaisia menetelmiä. Kirjastojen kirjavinkkaukset voisi toteuttaa draaman keinoin tai ilmiöpohjaisesti yhdessä tehden. Tätä työtä voitaisiin tehdä kirjastoihin palkattavan teatterialan ammattilaisen toimesta, yhteistyössä paikallisten taiteen ammattilaisten, kulttuurijärjestöjen tai -yritysten kanssa. Kaupungit tai kunnat voivat myös yhdessä palkata alueelle yhteisen teatterialan ammattilaisen tai ostaa yhdessä palvelun alueen yhdistykseltä tai yritykseltä.

Helsingissä lukutaitoa edistetään jo draaman ja teatterin keinoin. Helsingin kaupunginkirjastolla on seitsemän vuotta ollut kirjaston teatteritāti. Teatteritāti on vuosien aikana vinkannut ja innostanut useita tuhansia lapsia ja nuoria lukemaan. Annettujen kirjavinkkausten jälkeen kirjoja on jouduttu tilaamaan lisää kovan kysynnän vuoksi. Syksyn 2019 aikana kirjavinkkaukset teatterin ja draaman keinoin alkavat Helsingissä myös aikuisille. Tämä loistava konsepti on mahdollista monistaa mihin tahansa kuntaan. Helsingin teatteritāti Minna Rimpilä on luvannut auttaa toiminnan käynnistämässä. Hankkeen kummeiksi voidaan pyytää oman alueen kirjailijoita.

Me allekirjoittaneet esitämme/Kokoomuksen valtuustoryhmä esittää, että kunnassa aloitetaan lukutaidon vahvistaminen teatterin ja draaman keinoin.

Päiväys

7.10.2019

Kokoomuksen valtuustoryhmä

Allekirjoitukset

San Nunn
 Leijla
 Ari
 (Mitikka Salekka)

bjä Lehtonen

Elina Kari

Li

Martta Nieminen

Riitta Kari

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 17

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki hylkää Vesijärvenkadun joukkoliikennekaista- ja polkupyöräkaistasuunnitelmat mm. kaupungin logistiikalle, Lahden ja etenkin sen keskustan elinkeinotoiminnalle erittäin vahingollisena KV

D/2681/00.02.00.00.03/2018

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Liikennesuunnittelupäällikkö Tarja Tolvanen-Valkeapää,
p. 044 480 4306

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

"Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi."

Perusteluosa

Valtuutettu Kalle Aaltonen 12.11.2018:

"Valtuutetun aloiteoikeutta hyväksikäyttäen minä allekirjoittanut esitän, että Lahden kaupunki hylkää Vesijärvenkadun joukkoliikennekaista ja polkupyöräkaista suunnitelmat mm. kaupungin logistiikalle, Lahden ja etenkin sen keskustan elinkeinotoiminnalle erittäin vahingollisena. Lisäksi hanketta on ajettu yritysten haluama, mutta sillä ei ilmiselvästi ole yritysten kannatusta tuoreen noin 200 yrityksen allekirjoittaman adressin perusteella. Hanke on herättänyt myös laajaa vastustusta lahtelaisissa ihmisissä ja se tulee aiheuttamaan pahoja ongelmia hälytysajoissa yms."

Tekninen ja ympäristölautakunta 21.1.2020 § 8:

"Valtuutettu Kalle Aaltonen on tehnyt 12.11.2018 valtuustoaloitteen, että Lahden kaupunki hylkää Vesijärvenkadun joukkoliikennekaista- ja polkupyöräkaistasuunnitelmat mm. kaupungin logistiikalle, Lahden ja etenkin sen keskustan elinkeinotoiminnalle erittäin vahingollisena. *Luonnollisesti liikkeessä* on yksi toteutettavaksi valituista strategian kärkihankkeista. Työn yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on keskustan liikenne- ja liikkumissuunnitelman laatiminen tavoitevuodelle 2030 (LIISU2030). Työ on samalla osa Lahden suunta -työtä ja toteuttaa osaltaan työlle vuodelle 2030 asetettuja strategisia tavoitteita. Vesijärvenkadun kehittämisen ratkaisu

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 17

---

käsitellään LIISU 2030 yhteydessä.

Liikennesuunnittelun lähtökohtana on toteuttaa kestävä liikumisen tavoitteita, sekä vähentää liikenteen ympäristöhaittoja ja parantaa liikenneturvallisuutta. Lisäksi suunnitelman yhteydessä käsitellään joukkoliikenteen terminaalin sijaintia.

Keskustan liikenteen ja liikumisen tavoitesuunnitelma 2030 on tarkoitus viedä teknisen ja ympäristölautakunnan päätettäväksi vielä kevään 2020 aikana.

Päätösehdotus:
Kaupungininsinööri Jukka Lindfors

Lautakunta antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosan selvityksen.

Päätös:
Päätösehdotus hyväksyttiin.”

Muutoksenhaku

Kh: muutoksenhakukielto
Kv: muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv
Kv: -

Liitteenä

1. Valtuustoaloite

(4)

13.11.2018 11:49

Valtuustoaloite

D.N:o 2681/00.02.00.00.03/2018

1211.2018

Valtuutetun aloiteoikeutta hyväksikäyttäen minä allekirjoittanut esitän, että Lahden kaupunki hylkää Vesijärvenkadun joukkoliikennekaista ja polkupyöräkaista suunnitelmat mm. kaupungin logistiikalle, Lahden ja etenkin sen keskustan elinkeinotoiminnalle erittäin vahingollisena. Lisäksi hanketta on ajettu yritysten haluama, mutta sillä ei ilmiselvästi ole yritysten kannatusta tuoreen noin 200 yrityksen allekirjoittaman adressin perusteella. Hanke on herättänyt myös laajaa vastustusta lahtelaisissa ihmisissä ja se tulee aiheuttamaan pahoja ongelmia hälytysajoissa yms

Kalle Aaltonen

MB 12.11.2018

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 18

Lahden Työn Paikka Oy:n myyntitarjous PHP Holding Oy:n osakkeista

D/212/02.05.05.00.01/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja Kaupunginsihteeri Janne Mäki, puh. 044 716 1416

Päätös	<p>Päätösehdotus hyväksyttiin.</p> <p>Samalla kaupunginhallitus tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.</p>
Päätösehdotus	<p>Kaupunginjohtaja Pekka Timonen</p> <p>Kaupunginhallitus päättää, että kaupunki ostaa Lahden Työn Paikka Oy:n omistamat PHP Holding Oy:n osakkeet 187.200,00 €n hintaan.</p> <p>Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.</p>
Perusteluosa	<p>Lahden Työn Paikka Oy tarjoaa ostettavaksi 48 kpl PHP Holding Oy:n osakkeita hintaan à 3900,00 euroa, yhteensä 187.200,00 euroa.</p> <p>Ostaja vastaa kaupasta aiheutuvasta varainsiirtoverosta kokonaisuudessaan.</p> <p>Tarjous on voimassa 31.1.2020 saakka.</p>
Muutoksenhaku	<p>oikaisuvaatimusohje</p>
Toimenpiteet	<p>ote Lahden Työn Paikka Oy, Veli-Pekka Ignatius, rahoituspalvelut, talouspalvelut</p>
Liitteenä	<p>oikaisuvaatimusohje</p>

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 19

Konsernihallinnon käyttösuunnitelma 2020

D/2490/02.02.00.00.03/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja Talousjohtaja Mervi Suomäki (050 3836502)
Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen (puh. 050 556 9815)
Controller Anu Vesikukka (puh. 044 416 3328)

Päätös

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Sirkku Hildén, kaupunginhallituksen II varapuheenjohtaja Aleksu Mäntylä, valtuuston puheenjohtaja Hannu Rahkonen ilmoittivat esteellisyytensä (toistuvaisavustukset, Vesijärvisäätiö) HL 28.1 § 5 kohta, kaupunginhallituksen I varapuheenjohtaja Juha Rostedt ilmoitti esteellisyytensä (toistuvaisavustukset, Päijät-Hämeen lentokenttäsäätiö, Vesijärvisäätiö) HL 28.1 § 5 kohta ja kaupunginsihteeri Janne Mäki ilmoitti esteellisyytensä (toistuvaisavustukset, KOKO Lahti Oy) HL 28.1 § 5 ja poistuivat asian käsittelyn ajaksi

Kaupunginhallituksen jäsen Pekka Komu toimi puheenjohtajana käsiteltäessä toistuvaisavustusta Vesijärvisäätiölle ja kaupunginlakimies Pekka Virkkunen toimi pöytäkirjanpitäjänä käsiteltäessä toistuvaisavustusta KOKO Lahti Oy:lle.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus hyväksyy konsernihallinnon käyttösuunnitelmasta 2020 Konsernipalvelujen osuuden (sivut 1-18) oheisen liitteen mukaisesti.

Perusteluosa Talouspalvelut 20.1.2020

Kaupunginhallitukselle esitetään talousarvion Toimeenpano-ohjeiden aikataulun mukaisesti konsernihallinnon käyttösuunnitelmasta Konsernipalveluiden osuus, sisältäen tositteiden hyväksyjät vuodelle 2020.

Hallintosäännön mukaisesti muista konsernihallinnon vastuualueiden käyttösuunnitelmista päätetään seuraavasti:

- Tarkastuslautakunta 15.1.2020
- Elinvoima- ja työllisyysjaosto 20.1.2020
- Konserni- ja tilajaosto 20.1.2020

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 19

- Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto 23.1.2020
- Kaupunginhallitus 27.1.2020

Käyttösuunnitelmassa esitetään strategiasta johdetut toiminnalliset tavoitteet, vastuualueen määrärahat kustannuspaikkatasoisesti, tietoa organisaatiosta ja päätöksenteon vuosikellosta sekä viranhaltijapäätösten nähtävilläpidosta. Käyttösuunnitelmassa on lisäksi nimetty tositteiden hyväksyjät ja varahyväksyjät vuodelle 2020.

Konsernipalveluihin varatusta avustusmäärärahasta myönnettävät vuotuiset toistuvaisavustukset päätetään käyttösuunnitelman yhteydessä. Yleishallinnosta esitetään jaettavaksi toistuvaisavustuksia vuonna 2020 seuraavasti:

TOISTUVAISAVUSTUKSET (101010012)	1 020 200 €
KOKO Lahti Oy	850 000 €
Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö	100 000 €
Päijät-Hämeen lentokenttäsäätiö	15 000 €
Pro Puu ry, puuarkkitehtuuripuisto	10 000 €
Muut avustukset	45 200 €

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohjeet

Toimenpiteet

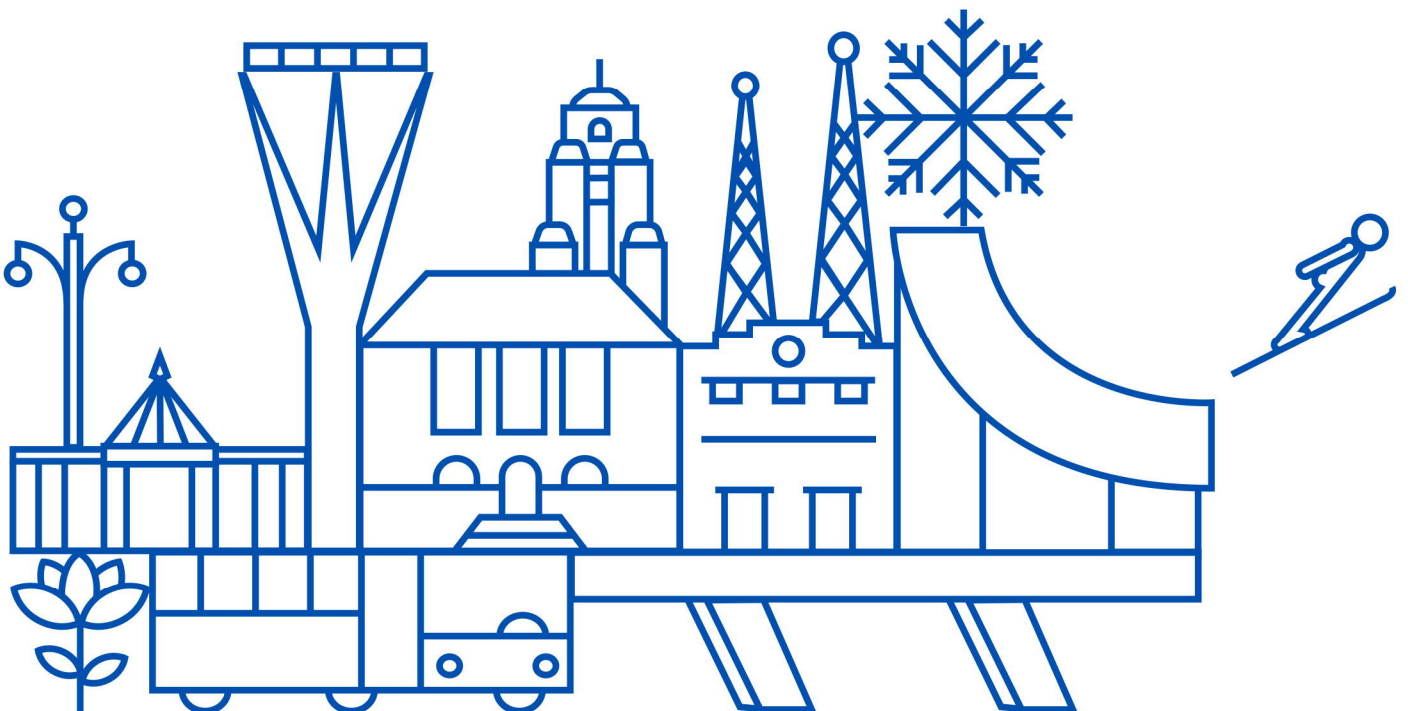
Ote: Konsernipalvelut, Elinvoima ja kilpailukykypalvelut, Osallisuus ja hyvinvointipalvelut, Lahden Tilakeskus, Lotta Mikkola, avustusten saajat, Provincia Oy kirjanpito, tarkastustoimi

Liitteenä

1. Konsernihallinnon käyttösuunnitelma vuodelle 2020

Konsernihallinnon käyttösuunnitelma vuodelle 2020

Tarkastuslautakunta 15.1.2020
Elinvoima- ja työllisyysjaosto 20.1.2020
Konserni- ja tilajaosto 20.1.2020
Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto 23.1.2020
Kaupunginhallitus 27.1.2020

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Organisaatio	3
3.	Viranhaltijapäätösten nähtävillä pitäminen	4
4.	Kokousaikataulu	5
5.	Konsernihallinto	6
6.	Strategia ja toiminnalliset tavoitteet	8
7.	Konsernipalvelut	13
	Sitova määräraha ja tuloarvio.....	13
	Henkilöstö	13
	Määrärahajako	14
	Toimintasuunnitelma.....	16
	Valtuustoryhmät ja niiden toiminnan tukeminen	17
	Lainannostosuunnitelma	17
	Toistuvaisavustukset	17
	Jäsenmaksut	18
8.	Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut sekä Tukityöllistäminen	19
	Sitova toimintakate.....	19
	Henkilöstö	19
	Määrärahajako	20
	Toimintasuunnitelma	22
9.	Osallisuus ja hyvinvointipalvelut	24
	Sitova toimintakate.....	24
	Henkilöstö	24
	Määrärahajako	24
	Toimintasuunnitelma.....	25
	Sosiaalinen luototus	25
	Jäämistöt.....	25
	Veteraaniavustukset.....	25
10.	Tarkastustoimi	26
	Sitova määräraha ja tuloarvio.....	26
	Henkilöstö	26
	Määrärahajako	26
11.	Ostot hyvinvointiyhtymästä	27
	Määrärahavaraus	27
12.	Käyttöomaisuuden myyntivoitot- ja tappiot	27
	Määrärahavaraus, ei valtuustoon nähden sitova.....	27
13.	Lahden Tilakeskus	28
	Sitova tilikauden ylijäämä (alijäämä) ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoa ja -tappioita.....	28
	Henkilöstö	28
	Investoinnit.....	29
	Määrärahajako	31
	Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi	32
	Jäsenmaksut	33
14.	Liitteet	34
	Konsernihallinnon laskentatunnisteet ja hyväksyjät.....	34

1. Johdanto

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Lahden kaupungin talousarviosta vuodelle 2020 sekä taloussuunnitelmasta vuosille 2020–2022 päätettiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 25.11.2019 (§ 114).

Lahden kaupungin organisaatio jakautuu konsernihallintoon, sivistyksen palvelualueeseen, kaupunkiympäristön palvelualueeseen sekä taseyksikköihin, jotka kaikki toimielimien vastaavat osaltaan siitä, että kaupunginvaltuuston talousarviossa 2020 asettamat taloudelliset sekä toiminnalliset tavoitteet toteutuvat. Talousarvion tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvion perusteella tulee laatia määrärahojen käytölle käyttösuunnitelmat, joissa toimitellaan ottaa kantaa viranhaltijoiden toimivaltaan ja laskujen hyväksymiseen. Käyttösuunnitelmavaiheessa ei enää muuteta kaupunginvaltuuston hyväksymiä sitovuus- tasojen kokonaistuloja ja kokonaismenoja.

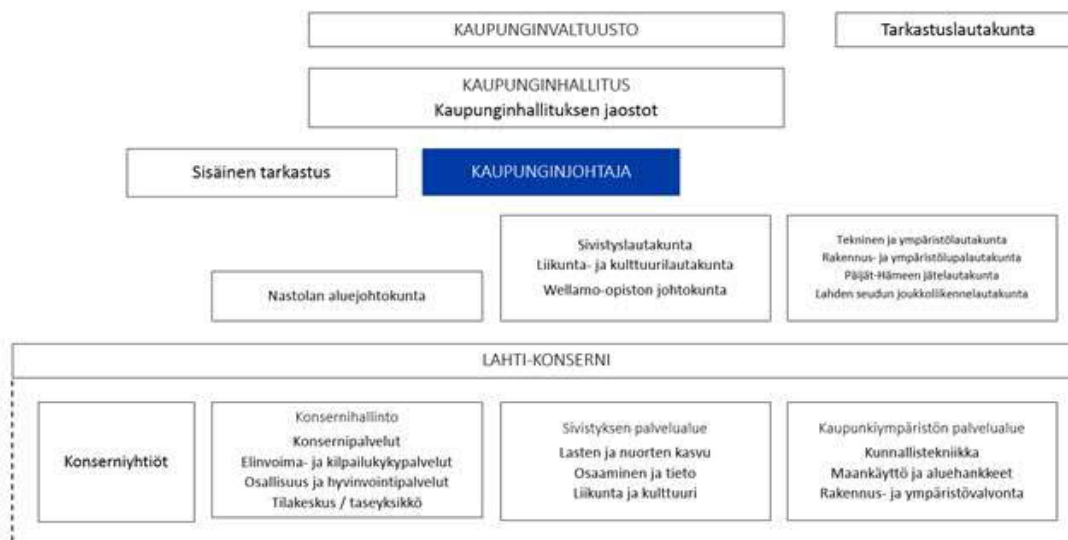
Käyttösuunnitelmat hyväksytetään toimitelmissä ja ne toimivat pohjana talousarvion seurannassa ja raportoinnissa. Niissä tulee huomioida kaupunginvaltuuston hyväksymät kaupunkitasoiset sitovat tavoitteet sekä henkilöstösuunnittelu. Käyttösuunnitelma on vahvistettava viimeistään 31.1.2020 mennessä.

Lahden kaupungin talousarvion 2020 toimeenpano-ohjeiden mukaisesti on valmisteltu yhtenäinen käyttösuunnitelma, joka vietään toimitelimiin päätettäväksi seuraavasti:

- Konsernipalvelujen käyttösuunnitelman vahvistaa kaupunginhallitus.
- Lahden Tilakeskus taseyksikön käyttösuunnitelman vahvistaa Konserni- ja tilajaosto, joka päättää myös talonrakennusinvestoinneista.
- Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen käyttösuunnitelman vahvistaa Elinvoima- ja työllisyysjaosto.
- Osallisuus- ja hyvinvointipalvelujen käyttösuunnitelman vahvistaa Osallisuuden- ja hyvinvoinnin jaosto.
- Tarkastustoimen käyttösuunnitelman vahvistaa tarkastuslautakunta.
- Sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelman vahvistaa omien vastuualueidensa osalta sivistyslautakunta, liikunta- ja kulttuurilautakunta tai Wellamo-opiston johtokunta.
- Kaupunkiympäristön palvelualueen käyttösuunnitelman vahvistaa Tekninen ja ympäristölautakunta.

2. Organisaatio

Lahden kaupungin organisaatiokaavio on kuvattu alla.

Tarkemmat organisaatiokaaviot konsernihallinnon ja palvelualueiden osalta löytyvät Lahden www-sivuilta: <https://www.lahti.fi/tietoa-lahdesta/kaupungin-organisaatio>

3. Viranhaltijapäätösten nähtävillä pitäminen

Kaupungin virallinen ilmoitustaulu on kaupungintalon 1 krs:ssa. Ilmoitustaululla paperisina kuulutetaan vain muualta tulleet kaupungille kuulutettavat asiat.

Kaupungin omat kuulutukset julkaistaan sähköisinä kaupungin internet sivuilla, kohdassa kuulutukset ja ilmoitukset (www.lahti.fi/ajankohtaista/kuulutukset-ja-ilmoitukset).

Viranhaltijapäätökset pidetään yleisesti nähtävillä Lahden kaupungin internet sivuilla www.lahti.fi, mikäli asianomainen viranomaiskatsoo sen tarpeelliseksi eikä salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

4. Kokousaikataulu

Poliittisen päätöksenteon aikataulu:

Kv 11.11.2019, kh 4.11.2019

OH-jaosto 6.11.2019

ET-jaosto 18.11.2019

KT-jaosto 18.11.2019

Kokousaikataulu v. 2020 KEVÄT

TAMMIKUU		HELMIKUU		MAALISKUU		HUHTIKUU		TOUKOKUU		KESÄKUU	
1Ke	Uudenvuodenpäivä	1La		1Su		1Ke	Pjtmk, KV-info	1Pe	Vappu	1Ma	KTJ, ETJ
2To		2Su		2Ma	KH	2To		2La		2Ti	
3Pe		3Ma	KH	3Ti		3Pe		3Su		3Ke	
4La		4Ti		4Ke	Pjtmk, KV-info	4La		4Ma	KH, KH-lähetekeskustelu	4To	
5Su		5Ke		5To		5Su		5Ti		5Pe	
6Ma	Loppiainen	6To		6Pe		6Ma	KH, KV	6Ke	Pjtmk, KV-info, KV-kehysinfo	6La	
7Ti		7Pe		7La		7Ti		7To		7Su	
8Ke		8Su		8To		8Ke		8Pe		8Ma	KH
9To		9Ma		9Ma	KH, KV	9To		9La		9Ti	
10Pe		10Ma	KH	10Ti		10Pe	Pitkärjentali	10Su		10Ke	OHJ, Pjtmk, KV-info
11La		11Ti		11Ke		11La		11Ma	KH, KV, Talousarvion laadintaohje	11To	
12Su		12Ke		12To		12Su	Pääsiäispäivä	12Ti		12Pe	
13Ma	KH	13To		13Pe		13Ma	2. Pääsiäispäivä	13Ke		13La	
14Ti		14Pe		14La		14Ti		14To		14Su	
15Ke		15La		15Su		15Ke		15Pe		15Ma	KH, KV
16To		16Su		16Ma		16To		16Ti		16To	
17Pe		17Ma	KTJ, ETJ	17Ti		17Pe		17Su		17Ke	
18La		18Ti		18Ke		18La		18Ma	KTJ, ETJ	18To	
19Su		19Ke		19To	Kv-seminaari	19Su		19Ti		19Ti	Juhannusaatto
20Ma	KTJ, ETJ, Käyttösuunnitelma	20To		20Pe	Kv-seminaari	20Ma	KH	20Ke		20La	Juhannuspäivä
21Ti		21Pe		21La		21Ti		21To	Helatorstai	21Su	
22Ke	Pjtmk, KV-info	22La		22Su		22Ke		22Pe		22Ma	
23To	OHJ, Käyttösuunnitelma	23Ma		23Ma	KTJ, ETJ	23To		23La		23Ti	
24Pe		24Ma		24Ti		24Pe		24Su		24Ke	
25La		25Ti		25Ke	OHJ	25La		25Ma	KH	25To	
26Su		26Ke		26To		26Su		26Ti		26Pe	
27Ma	KH, KV, Käyttösuunnitelma	27To		27Pe		27Ma	KTJ, ETJ	27Ke		27La	
28Ti		28Pe		28La		28Ti		28To		28Su	
29Ke		29La		29Su		29Ke	OHJ	29Pe		29Ma	
30To		30Ma		30Ma	KH, tilinpäätös	30To		30La		30Ti	
31Pe		31Ti		31Ti		31Su		31Su		31Su	

Kokousaikataulu v. 2020 SYKSY

HEINÄKUU		ELOKUU		SYYSKUU		LOKAKUU		MARRASKUU		JOULUKUU	
1Ke		1La		1Ti		1To		1Su		1Ti	
2To		2Su		2Ke	Pjtmk, KV-info	2Pe		2Ma	KH	2Ke	OHJ
3Pe		3Ma		3To		3La		3Ti		3To	
4La		4Ti		4Pe		4Su		4Ke	OHJ, Pjtmk, KV-info	4Pe	
5Su		5Ke		5La		5Ma	KH, KV	5To		5La	
6Ma		6To		6Su		6Ti	K:n TA-esitys	6Pe		6Su	Itsenäisyyspäivä
7Ti		7Pe		7Ma	KH, KV	7Ke		7La		7Ma	KTJ, ETJ
8Ke		8La		8Ti		8To		8Su		8Ti	
9To		9Ma		9Ke		9Pe		9Ma	KH, KV (vero-%)	9Ke	Pjtmk, KV-info
10Pe		10Ma	KH	10To		10La		10Ti		10To	
11La		11Ti		11Pe		11Su		11Ke		11Pe	
12Su		12Ke		12To		12Ma	KTJ, ETJ	12To		12La	
13Ma		13To		13Su		13Ti		13Pe		13Su	
14Ti		14Pe		14Ma	KTJ, ETJ	14Ke		14La		14Ma	KH, KV
15Ke		15La		15Ti		15To	Kv-seminaari	15Su		15Ti	
16To		16Su		16Ke		16Pe	Kv-seminaari	16Ma	KTJ, ETJ	16Ke	
17Pe		17Ma	KTJ, ETJ, TA käsittely	17To		17La		17Ti		17To	
18La		18Ti		18Pe		18Su		18Ke		18Pe	
19Su		19Ke		19To		19Ma		19To		19La	
20Ma		20To		20Su		20Ti		20Pe		20Su	
21Ti		21Pe		21Ma	KH	21Ke		21La		21Ma	
22Ke		22La		22Ti		22To		22Su		22Ti	
23To		23Su		23Ke	OHJ	23Pe		23Ma	KH, KV-TA	23Ke	
24Pe		24Ma	KH	24To		24La		24Ti		24To	Jouluaatto
25La		25Ti		25Pe		25Su		25Ke		25Pe	Joulupäivä
26Su		26Ke		26La		26Ma	KH TA, KH	26To		26La	Tapaninpäivä
27Ma		27To	OHJ, TA käsittely	27Su		27Ti	KH TA	27Pe		27Su	
28Ti		28Pe		28Ma	KH	28Ke	KH TA (vara-pv)	28La		28Ma	
29Ke		29La		29Ti		29To		29Su		29Ti	
30To		30Su		30Ke	Pjtmk, KV-info	30Pe		30Ma	KH	30Ke	
31Pe		31Ma	KH	31Ti		31La		31Su		31To	

KV = Kaupunginvaltuusto klo 18.00
 KV-info = Kaupunginvaltuustoinfo klo 16.30
 KH = Kaupunginhallitus klo 15.30, (valtuustopäivinä klo 14.30)
 KH IK = Kaupunginhallituksen iltakoulu klo 15.30
 ETJ = Elinvoima- ja työllisyysjaosto klo 15.00
 KTJ = Konserni- ja tilajaosto klo 13.00
 OHJ = Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto klo 15.00
 Pjtmk = Valtuustoryhmien puheenjohtajatoimikunta klo 15.15

Vkl, pyhä tai muu vapaapäivä
Koulujen syysloma, vko 43

5. Konsernihallinto

Konsernihallinto sis. Lahden Tilakeskus

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	482 519 285	510 236 300	518 111 900	524 569 400	527 749 900
Tulot	81 391 318	80 931 500	80 866 200	83 518 900	85 332 400
Toimintakate	-400 231 538	-428 704 800	-436 645 700	-440 450 500	-441 817 500

Henkilöstön kehitysnäkymät

Konsernihallinnon henkilötövuodet ovat vähentyneet vuodesta 2018 verrattuna vuodelle 2019 arvioituihin henkilötövuosiin. Suunnitelmien mukaan henkilötövuodet vähenevät talousarviovuonna 2020 ja edelleen vuosina 2021–2022. Vähennys johtuu muun muassa siitä, että velvoitetyöllistämiseen käytettävissä olevien määrärahojen vähenemisen vaikutusta ei ollut aiemmin huomioitu.

Henkilöstösunnitelma (palkalliset henkilötövuodet)	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Konsernipalvelut	131	126	124	124	122
Muutos		-5	-2	0	-2
Elinvoima ja kilpailukykypalvelut	27	25	28	28	28
Muutos		-2	3	0	0
Tukityöllistäminen	157	149	143	135	135
Muutos		-8	-6	-8	0
Osallisuus ja hyvinvointipalvelut	28	26	25	24	24
Muutos		-2	-1	-1	0
Tarkastustoimi	2	2	2	2	2
Muutos		0	0	0	0
Lahden Tilakeskus	46	46	47	47	47
Muutos		0	1	0	0
Yhteensä	391	374	369	360	358
Muutos		-17	-5	-9	-2

*2018 luvut poikkeavat tilinpäätöksessä esitetystä laskentatavan muutoksen vuoksi

Henkilötövuodet ja henkilöstökustannukset jaksotetaan myöhemmin ja tästä saadaan tavoitteet, joiden toteutumista seurataan osana kuukausittaista johdon raportointia. Raportoinnista saatavaa tietoa hyödynnetään muun muassa täyttölupamenettelyssä vuoden aikana.

Yksiköt kehittävät ja ylläpitävät henkilöstön osaamista yksikkökohtaisten kehittämis- ja koulutussuunnitelmien mukaisesti. Vuonna 2020 osaamisen kehittäminen ja ylläpito kohdentuu erityisesti alakohtaiseen ammatilliseen osaamiseen ja tietotyövälineiden käyttöön. Suunnitelmien perusteella osaamisen kehittämiseen ja ylläpitoon suunnitellaan varattavaksi keskimäärin 5,4 päivää per työntekijä.

Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteutus

Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmalla 2019–2022 tavoitellaan tuottavuushyötyjä vuonna 2020 konsernihallinnossa alla kuvatuin toimenpitein. Käyttötalous- ja investointisäästöt sisältyvät talousarviolukuihin.

Työllistymistä ja työttömyyden vähentämistä toteutetaan monin eri toimin. Lahti on mukana toukokuussa 2020 käynnistyvässä kolmivuotisessa Työllisyyden kuntakokeilussa, joka tarjoaa nykyistä laajemmat mahdollisuudet kehittää toimia työttömyyden vähentämiseksi. Kokeilu on alueellinen ja sen piiriin ohjataan sellaiset työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan, sekä kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat ja maahanmuuttajat. Työllisyyttä tuetaan myös lisäämällä kuntouttavaa työtoimintaa yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän toimijoiden kanssa. Tavoitteena on järjestää vähintään 1 200 työmarkkinatukilistoilla olevan lahtelaisen aktivoiminen kuntouttavan työtoiminnan keinoin. Yritys- ja oppilaitos-yhteistyötä sekä työllistymisen tukipalvelujen saatavuutta parannetaan ja koko kaupunkikonserni veloitetaan edistämään aktiivisesti työllisyyttä.

Johtamista ja johtamiskulttuuria edistetään mm. lisäämällä valmentavaa esimiestyötä, turvaamalla joustavat ja toimivat palvelut palvelualueille. Esimiestyön kehittämistä jatketaan, tavoitteena on henkilöstön työkuormittavuuden tunnistaminen ja ehkäiseminen sekä töiden tasapuolisen jakautumisen varmistaminen yksiköissä. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi lisätään henkilöstön työhyvinvointia useilla toimenpiteillä, esimerkiksi varhaisen välittämisen mallin päivytyksen/jalkauttamisen välityksellä, esimiestyön kehittämisellä. Wellamo Työterveyden roolia terveysperusteisten poissaolojen ennaltaehkäisevässä työssä vahvistetaan. Henkilöstön liikunta- ja kulttuuriharrastusten tukemisen on otettu käyttöön ePassi.

Henkilöstön osaamista tuetaan vuonna 2019 käyttöönotetun Lahti-mallin koulutusten avulla, jotka on suunniteltu muuttuvan työelämän tarpeita varten. Hallinnon prosesseja tehostetaan ja automatisoidaan. Esimies ja asiantuntijatyön sekä hallinnon tukipalvelujen välistä työnjakoa selkeytetään. Perustietotekniikassa pilvipohjaisiin ratkaisuihin siirtyminen mahdollistaa lisenssikustannusten alenemisen. Kaupungin operatiiviset järjestelmät käydään läpi vuoden 2020 aikana ja samalla luovutaan tarpeettomista järjestelmistä.

Tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien ohjauksessa korostetaan Lahti-konsernin kokonaisuutta. Yhtiöiden tuloutusten tasot tarkistetaan. Kaupungin talous- ja henkilöstöpalvelujen reaalikustannuksia alennetaan Provincia Oy:n viiden prosentin vuotuisen hintojen alentamistavoitteen avulla. Lahden Jäähalli Oy:n sopimus pääomituksesta päättyy vuoden 2020 aikana ja yhtiön omistus järjestellään uudelleen.

Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman vaikutus käyttötalouteen on yhteensä 7,2 milj. euroa vuonna 2020, josta Konsernihallinnon käyttötalouteen tästä kohdistuu 2,8 milj. euroa, Sivistyksen palvelualueelle 1,5 milj. euroa ja Kaupunkiympäristön palvelualueelle 1,0 milj. euroa. Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelma pitää sisällään lisäksi kaupunkitasoisia säästöjä, jotka eivät kohdistu Konsernihallintoon tai palvelualueille ja näiden vaikutus käyttötalouteen on 1,9 milj. euroa vuonna 2020.

6. Strategia ja toiminnalliset tavoitteet

Konsernihallinnon vuoden 2020 kärkitoimenpiteet:

1.LAHTI OPISKELUKAUPUNKI

Kärkihänke lyhyesti: Kärkihankkeen tavoitteena on kehittää Lahtea innostavana, ainutlaatuisena ja innovatiivisena opiskelukaupunkina. Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -voitto kytkeytyy vahvasti kärkihankkeen toimenpiteisiin tarjoten opiskelijoille uniikkeja oppimis- mahdollisuuksia ja oppilaitoksille uudenlaisen tilaisuuden tehdä yhteistyötä toistensa, kaupungin ja alueen yritysten kanssa. Kärkihankkeessa toteutetaan toimenpiteitä, jotka edistävät kaupungin vetovoimaa, lisäävät tietoa kaupungin koulutustarjonnasta, kehittävät oppilaitoksien välistä yhteistyötä ja kasvattavat kaupungin innovaatiopotentiaalia. Niemen aluetta hyödynnetään kokeilualustana kaupungin kestävien liikkumisratkaisujen kehittämisessä ja kaupungin kampusalueita kehitetään aktiivisesti.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö/ tavoitetaso	Käyttösunnitelman toimenpiteet
Osallistetaan ja sitoutetaan alueen oppilaitokset ja opiskelijat aktiivisesti mukaan Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -vuoden suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Koha)	<ul style="list-style-type: none"> - Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -vuoden suunnitteluun ja valmisteluihin osallistuneiden oppilaitosten määrä - Monitieteellisen Lahti Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -harjoitteluohtelman suunnittelu ja konseptointi opiskelijoille 	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistuvien oppilaitoksien määrä / tavoitteena kaikki Lahden oppilaitokset (ml. korkeakoulut, ammatilliset oppilaitokset, lukiot ja peruskoulut) - Harjoitteluohtelma valmis toteutettavaksi vuonna 2021 	<p>Vuosi 2020 on Euroopan ympäristöpääkaupunkivuoden valmisteluvuosi ja vuoden 2021 toteutuksen valmisteluihin osallistetaan ja sitoutetaan alueen oppilaitokset.</p> <p>Vuonna 2020 suunnitellaan ja konseptoidaan vuonna 2021 toteutettava opiskelijoiden harjoitteluohtelma.</p>
Vahvistetaan innovaatio-toimintaa ja tutkimusta rakentamalla innovaatiokumppanuuksia Lahden kaupungin strategisten teemojen ympärille yhdessä korkeakoulujen, yritysten ja yhteisöjen kanssa (erityiskärkenä kiertotalous ja muotoilu) (Koha)	<ul style="list-style-type: none"> - Innovaatioallianssi-toiminnan käynnistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Innovaatioallianssin mukainen toiminta on käynnissä - Osallistuvien yritysten, korkeakoulujen ja yhteisöjen määrä/ tavoitteena kaikki korkeakoulut, avainyhteisöt sekä 5 yritystä - -/2 uutta innovaatiokokeilua 	<p>Vuonna 2020 käynnistetään eri toimijoiden yhdessä toteuttama innovaatioekosysteemitointa älykkään kiertotalouden teemalla.</p>
Vahvistetaan Lahden kaupungin mainetta ja tunnettuutta opiskelukaupunkina (Koha)	<ul style="list-style-type: none"> - Lahti opiskelukaupunki - palautekyselyn laadinta ja toteutus lahtelaisille korkeakouluopiskelijoille - Lahti opiskelukaupunki - viestintäkampanjan toteutus - "Tervetuloa opiskelijaksi Lahteen"-konseptin ideointi ja pilotointi yhdessä korkeakoulujen, oppilaskuntien ja yritysten kanssa - Lisätään korkeakoulujen ja oppilaitoksien näkyvyyden lisäksi keskustassa laatimalla oppilaitoksien yhteistyökonsepti kaupungin Palvelutorille 	<ul style="list-style-type: none"> - Kyselyn pilotointi ja tulosten analysointi keväällä ja syksyllä 2020, keskiarvotavoite nouseva ja 3/5 - Kampanja toteutettu keväällä ja syksyllä 2020 - Konsepti valmis ja kokeilussa syksyllä 2020 - Yhteisten tilaisuuksien ja tapahtumien määrä, 4 kpl vuodessa 	<p>Keväällä ja syksyllä 2020 toteutetaan palautekysely Lahdessa opiskeleville korkeakouluopiskelijoille.</p> <p>Vuonna 2020 toteutetaan viestintäkampanja.</p> <p>Syksyllä 2020 toteutetaan Tervetuloa-konsepti syksyllä aloitettaville uusille korkeakouluopiskelijoille (LABin ja LUTin opiskelijat).</p> <p>Keväällä ja syksyllä 2020 toteutetaan Lahti opiskelukaupunkitilaisuuksia Palvelutorilla.</p>

2. LUONNOLLISESTI LIIKKEESSÄ

Kärkihanke lyhyesti: Kärkihankkeen tavoitteena on luoda vahva ja yhdessä suunniteltu visio keskustan liikennejärjestelmän kehittämiseksi ja sitä tukevaksi kestäväksi liikkumisen visioksi. Keskustan liikennejärjestelmän visio tähtää kaupunkistrategian vuoteen 2030 ja osaltaan luo puitteet viihtyisään ja sujuvaan liikkumiseen kasvavassa kaupungissa. Hankkeessa kasvatetaan palveluiden saavutettavuutta kävellen, pyöräillen ja julkisia kulkuneuvoja käyttäen. Kärkihanke nivoutuu osaksi kestävästä kaupunkiliikkumisen ohjelman (SUMP) työtä. Ympäristöpääkaupunkivuonna nostetaan esiin toteutuneita toimenpiteitä.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö- / tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet
Otetaan käyttöön työsuhdematkalippu (Koha) Vastuhenkilö: Mira Keitaanranta	- Työsuhdematkalippujen käyttöaste	- 2020: 50 %:a henkilöstöstä käyttää työsuhdematkalippua ja heistä 10 %:lla on kuukausilippu - 2021: 55 %:a käyttää työsuhdematkalippua ja 15 %:lla on kuukausilippu.	- Käyttöön liittyvien prosessien ja linjausten laadinta sekä järjestelmäliittymien rakentaminen käyttöönoton mahdollistamiseksi - Kampanjaluonteiset markkinointitoimet henkilöstölle
Viestitään ja markkinoidaan aktiivisesti kestävästi liikkumisen mahdollisuuksista (CitiCAP) - Neuvonta, tietoisuuden lisääminen, viestintä, pyöräilyviikko, liikkujan viikko (Koha/Kymp) Vastuhenkilö: Anna Huttunen Mirkka Ruuhonen	- Henkilökohtaisen päästökauppasovelluksen (CitiCAP-app) lataukset kaupunkilaisten joukossa. - Tapahtumat pyöräilyviikolla - Tapahtumat liikkujan viikolla	- 2021 mennessä: 2000 kaupunkilaista ladannut appin - Väh. 5 tapahtumaa / viikko - Väh. 200 osallistujaa / viikko	2020: Talvipyöräilynäyttely Palvelutorilla CitiCAP sovelluksen lanseeraus 2020-2021: Tapahtumien järjestäminen pyöräilyviikolla ja liikkujan viikolla Viestintä kestävästä liikkumisesta CitiCAP ja KYMP toimesta.

3.YRITYSTEN LAHTI

Kärkihankkeet lyhyesti: Kaupungin toimijoiden tavoitteena on tunnistaa tehokkaasti erityyppisten ja erikokoisten yritysten palvelutarpeet. Kärkihankkeen myötä kaupungin palveluita voidaan segmentoida jatkossa paremmin erilaisia yrityksiä palvelevaksi kokonaisuudeksi. Hanke vie eteenpäin kaupungin yritysystävällisyyttä käytännössä edistäviä toimintamalleja ja parantaa osaavan työvoiman saatavuutta. Kärkihankkeessa toteutetaan myös maankäytön suunnittelua, jonka tavoitteena on monipuolinen ja sijainniltaan kiinnostava tonttitarjonta.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö- / tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet
Parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta (Koha) Vastuhenkilö: Miiikka Venäläinen Sami Kuikka Henna Eskonsipo-Bradshaw	- Työnantajamielikuvakoulutusta yhdessä alueen yritysten kanssa - Kv-osaajien palvelumallin luominen alueelle	- Koulutus järjestetty - Yritysten kokemukset osaavan työvoiman saatavuudesta (haastattelututkimus yrityksille 2018 vs. 2020) - Harjoittelijoiden määrä kaupunkikonsernissa selvitetään ja määrän kehitystä seurataan. Tavoitteena määrän kasvu - Käynnistetty kv-osaajien palvelumallia kehittävä hanke	Järjestetään koulutuskokonaisuus työnantajamielikuvan parantamiseksi alueen yrityksille. Toteutetaan kyselytutkimus, jolla seurataan harjoittelijoiden määrän kehitystä. Käynnistetään ja resursoidaan Lahti Talent hub -hanke.
Uudistetaan kaupungin palveluprosesseja (Koha) Vastuhenkilö: Miiikka Venäläinen	- Lahtelaisten yritysten haastattelututkimus - Yritysten asiakaspalautteen keräämisen systematisointi	- Tutkimus toteutettu ja tuloksia hyödynnetty - Pilotoidaan automaattisen palautteen keräämistä	- Toteutetaan 500 lahtelaisyriksen haastattelututkimus - Pilotoidaan puhelimitse ja kasvokkain tapahtuvien asiakaspalvelutilanteiden automaattista palautteen keräämistä.
Kehitetään kaupunkia yritysten alustana (Koha) Vastuhenkilö: Miiikka Venäläinen Tarinka Ringval	- Konserni uusien innovaatioiden alustana (konserniyhtiöt, palvelualueet) - 5G-valmiudet kuntoon - Hankintojen paikallisuuden lisääminen - Yrityspalvelusetelitoiminnan laajentaminen	- Konsernin innovatiivisten kehityshankkeiden määrä yritysten kanssa kasvaa - 5G-strategia luotu 2020 aikana - Alueen yritysten osuus hankinnoista kasvaa - Yrityspalvelusetelien määrää lisätään. 2019 20 kappaletta	- Tiivistetään kaupungin ja konserniyhtiöiden välistä vuorovaikutusta innovatiivisissa kehityshankkeissa - Tehdään selvitys kaupungin 5G verkkojen vaikutuksesta kaupungin toimintaan. - Tehostetaan paikallisten yritysten osallisuutta kaupungin hankinnoista lisäämällä vuorovaikutusta ja kouluttamalla yrityksiä. - Yrityspalvelusteitä jaetaan yritysten myynnin ja markkinoinnin kehittämiseen sekä kestävästi liiketoiminnan kehittämiseen

4.PALVELUTORI

Kärkihanke lyhyesti: Palvelutorin lähtökohtana on julkisten palveluiden palvelukonsepti, joka sujuvoittaa kuntalaisten arkea, helpottaa julkisten palvelujen kestävästä käyttämisestä, lisää palvelujen tasavertaista saavutettavuutta ja mahdollistaa palvelukehityksen joustavuuden. Palvelukokonaisuus laajenee Palvelutorin II-vaiheessa Kauppakeskus Triossa vuosien 2020–2021 aikana. Yhteisten toimintatapojen syventäminen, kaupungin ja muiden toimijoiden palvelujen yhteensovittaminen ja siitä syntyvien synergiaetujen hyödyntäminen mahdollistaa kuntalaisille paremman asiakaskokemuksen ja paremman asiakastytyvyyden julkisiin palveluihin ja niiden saavutettavuuteen tulevaisuudessa. Palvelutori osallistavana toimintapaikkana toimii myös vahvana hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevana alustana asukkaille, yhdistyksille, yrityksille ja oppilaitoksille.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö- / tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet
<p>Käynnistetään Palvelutorin II- vaihe ja yhteensovite- taan aktiivisesti kaupungin sekä muiden toimijoiden palvelut Palvelutorille (Koha)</p> <p>Vastuhenkilö: Mikko Komulainen Laura Packalen-Vehko</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorten ja työllisyyttä tukevien kaupungin palvelujen siirron käynnistäminen Palvelutorille - Palvelutorin yleistä asiakastytyvyyttä sekä tapahtumien, tarjonnan ja toiminnan asiakaskokemusta mittaavan mallin laatiminen - Toteutetaan palvelutori- toimijoille yhteistyökysely. Kyselyn pohjana käytetään Palvelutorilaisen opasta yhteistyöstä ja synergiaetuja tavoittelevasta toiminnasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelutorin II-vaiheen palvelut ja toimijat kartoitettu - Tilatarpeiden ja palveluprosessin määrittely ja palveluiden käynnistäminen Palvelutorilla 2020 - Malli luotu ja käyttöön otettu. Tulosten analysointi kuukausittain ja tavoitteena positiivisten asiakaskokemusten kasvu - Muodostetaan Palvelutorille eri toimijoista koostuvia työryhmiä (viestintä, asiakasohjaus, kokemusagentit). Säännölliset koontumiset 6-10 kertaa vuodessa - Tiivistetään palvelutoimijoiden välistä yhteistyötä ja hyödynnetään yhteensovittamisesta syntyvää synergiaetua 	<p>II- vaiheen palvelut, toimijat ja tilatarpeet kartoitetaan ja sitoutetaan mukaan Palvelutorikonseptiin</p> <p>Käynnistetään tila- ja palveluarkkitehtuurin yhteissuunnittelu palvelumuotoilun keinoin</p> <p>Luodaan asiakaskokemusta mittaava malli</p> <p>Palvelutorille muodostetaan toimijoista työryhmiä ja käynnistetään niiden säännöllinen toiminta</p> <p>Toteutetaan palvelutorilaisten / toimijoiden yhteistyökysely. Kartoitetaan toteutuneita synergiaetuja ottamalla käyttöön yhteinen asiakkuudenhallintajärjestelmä (Dynamics 365)</p>
<p>Kehitetään Palvelutoria osallistavana toimintalustana kaupunkilaisten, yhdistysten ja järjestöjen sekä yritysten ja oppilaitosten käytössä (Koha)</p> <p>Vastuhenkilö: Laura Packalen-Vehko Tia Mäkinen Anne Saloranta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelutorin tilojen tehokas käyttö osallisuutta ja hyvinvointia tukevana toimintalustana 	<ul style="list-style-type: none"> - Vähintään 5 tapahtumaa tai tilaisuutta kuukaudessa 	<p>Pilotoidaan ja otetaan käyttöön sähköinen ajanvarausjärjestelmä, joka tukee tilojen tehokasta käyttöä ja kuntalaisten mahdollisuutta osallisuuteen</p> <p>Toteutetaan Palvelutorin asukkaille ja toimijoille suunnattua viestintäsuunnitelmaa</p>
<p>Mahdollistetaan Palvelutorilla työskentelevän Lahti-Luotsin välityksellä helppo, sujuva yhteydenpito toimijoiden ja kuntalaisten välillä (Koha)</p> <p>Vastuhenkilö: Laura Packalen-Vehko Tia Mäkinen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lahti-luotsi mallin käynnistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Lahti-Luotsi malli valmis ja mallia toteuttava henkilö palkattu 	<p>Lahti-Luotsi rekrytoidaan</p> <p>Lahti-Luotsi- mallin kehittäminen ja käynnistäminen huomioiden myös osallistavan budjetoinnin kaupunkitasoiset tarpeet</p>

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö- / tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet
<p>Kehitetään Palvelutorilla monikanavaista asiakaspalvelua sekä nykyisten sähköisten palveluiden ohjausta ja neuvontaa. Samalla tuotetaan tärkeää tietoa kaupungin sähköisten palveluiden kehittämisen tueksi (Koha)</p> <p>Vastuhenkilö: Laura Packalen-Vehko Niina Savolainen</p>	<p>- Asiakastyytyväisyys Palvelutorin monikanavaisen asiakaspalveluun, ohjaukseen ja neuvontaan sekä yleinen tyytyväisyys kaupungin sähköisiin palveluihin</p>	<p>- Sähköisten kanavien kautta tapahtuvan asiakaspalvelun laatua mittaavan mallin luominen</p>	<p>Sähköisten kanavien / palautejärjestelmien kehittäminen yhteistyössä tietohallinnon kanssa</p> <p>Toteutetaan kaupunkitasoinen Chat-palvelun pilotointi Lahti-Pisteellä.</p>

5. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI

Kärkihanke lyhyesti: Vahvistamme yhdessä tekemällä lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää toimintamallia. Toteutamme maakunnallista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Toteutamme Lahden mallin – lasten ja nuorten harrastustakuuseen. Suunnittelemme uusia oppimisympäristöjä sekä kaupunkiympäristöä ja leikkialueita yhdessä lasten ja nuorten kanssa uusia ja innostavia menetelmiä hyödyntäen.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö- / tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet
<p>EHKÄISEVÄN HYVINVOINTIYHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN</p> <p>Sisällytetään vaikutusten arviointi päätösvalmisteluprosessiin uudistettaessa asian- ja dokumentinhallintajärjestelmää (Koha)</p> <p>Vastuhenkilö: Janne Mäki</p>	<p>- Valmiusaste</p>	<p>- -/vaikutusten ennakkoarviointi sisältyy päätöksentekoprosessiin</p>	<p>Toteutetaan osana asianhallinta- ja dokumentinjärjestelmän käyttöönottoa</p>
<p>LASTEN HARRASTUSTAKUUN TOTEUTTAMINEN</p> <p>Luodaan yhteistyömalli lasten ja nuorten liikkumisalueiden suunnittelussa ja kunnossapidossa (<u>Kymp</u>, koha, sivi)</p> <p>Vastuhenkilö: Jouni Arola Kirsi Kujala Tommi Lanki</p>	<p>- Yhteinen palveluverkkotarkastelu</p>	<p>- Palveluverkkotarkastelu valmis</p> <p>- Kartoitetaan päällekkäiset toiminnot ja laaditaan toimenpideohjelma palveluverkkotarkastelun yhteydessä</p>	<p>Kaupunkitasoinen palveluverkkotarkastelu ja kehittämissuunnitelma koskien luonto-, liikunta-, puisto- ja kiinteistöjen ulkoilun ja liikunnan matalan kynnyksen palveluita. Vaikutus taloussuunnitelmaan.</p> <p>Kympin ja sivistyksen yhteinen rakentamissuunnitteluryhmä sekä tilakeskuksen, sivistyksen ja kympin liikuntarakentamisryhmä päivittävät säännöllisesti ja ympäristöisesti liikkumisympäristöjen palveluverkkoa ja vastuita.</p>

7. Konsernipalvelut

Konsernipalvelujen vastuualueelle kuuluvat seuraavat kaupungin päätöksentekaelimet: kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, elinvoima- ja työllisyysjaosto, osallisuuden ja hyvinvoinninjaosto sekä konserni- ja tilajaosto.

Kaupunginvaltuusto on kaupungin ylin toimielin, jonka vahvaa asemaa kuntalaki korostaa. Kaupunginhallitus vastaa hallinnosta ja taloudesta sekä valmistelelee valtuustossa käsiteltävät asiat.

Virkaorganisaatio koostuu seuraavista toiminnoista ja palveluyksiköistä: kaupunginjohtajan ja sisäisen tarkastuksen toiminta, sekä hallinto-, henkilöstö-, kehitys-, laki-, omistajaohjaus-, talous- ja viestintäpalvelujen palveluyksiköt.

Konsernipalvelut vastaa keskitetyistä toimisto- ja asiantuntijatehtävistä yhden kaupungin toimintamallissa:

- kaupungin johdon linjaukset
- konsernin ja kaupungin sisäinen tarkastus
- päätöksentekaelinten päätösvalmistelu, kaupungin asia-kirjahallinto ja arkistotoimi, toimistopalvelut sekä johdon tukipalvelut
- henkilöstöpoliittiset linjaukset, henkilöstö- ja työhyvinvointipalvelut
- kehitys-, tietohallinto- sekä tilasto- ja tietopalvelujen toiminnot
- lakipalvelut ja riskienhallinnan toiminnot
- konsernin omistajaohjaus
- talouslinjaukset, taloussuunnittelu ja -hallinto, rahoituspalvelut ja sisäinen laskenta
- kaupungin viestintä ja markkinointi

Vastuualueelle on varattu maksuosuus pelastuslaitoksen toimintaan (10,1 milj. euroa), vahinkorahastosääntöjen (säädöskoelma 2016/8) mukainen 50 000 euron varaus, josta voidaan korvata kaupungin omaan tai vastuulla olevaan omaisuuteen kohdistuvia vahinkoja sekä kaupunkitasoinen eläkevastuuvaramuksen purku 0,5 milj. euroa. Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -hankkeen toteutukseen on varattu 2020 vuonna 0,75 milj. euroa, 2021 vuonna 1,7 milj. euroa ja 2022 vuonna 0,35 milj. euroa. Euroopan ympäristöpääkaupunki -hankkeelle on myönnetty valtion avustusta yhteensä 3,0 milj. euroa.

Sitova määräraha ja tuloarvio

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	40 190 870	44 054 700	49 160 600	50 812 100	49 619 200
Tulot	7 244 946	6 416 000	6 118 200	6 302 900	5 547 400
Toimintakate	-32 945 924	-37 638 700	-43 042 400	-44 509 200	-44 071 800

Henkilöstö

Henkilöstösuunnitelma	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Henkilötyövuodet	131	126	124	124	122
Muutos		-5	-2	0	-2

Määrärahajako

Konsernipalvelujen menot ovat 49 160 600 euroa ja tulot 6 118 200 euroa. Menot kustannuspaikoittain ja tulot tulosityksikoittain on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Menot	Tulot	Toimintakate
KONSERNIPALVELUT	49 160 600	6 118 200	-43 042 400
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101001 Kaupunginvaltuusto ja kaupunginhallitus	32 694 900	164 500	-32 530 400
101010010 Kaupunginvaltuusto	768 600		
101010012 Kaupunginhallitus	2 771 200		
101010016 Konserni- ja tilajaosto	43 700		
101010017 Elinvoima ja työllisyysjaosto	43 100		
101010018 Sisäinen tarkastus	109 300		
101010019 Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	43 700		
101010020 Kh:n käytävissä olevat määrärahat	638 600		
101010021 Kaupunkitasoiset yhteiskustannukset	15 255 300		
KuEL-eläkemenoperusteinen 9,3 milj.			
Osuus verotuskustannuksiin 2,9 milj.			
Vanhat eläkkeet 0,4 milj.			
101010023 Jäsenmaksut	12 101 200		
Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen maksuosuus 10,1 milj.			
101010024 Toimikunnat	130 200		
101010026 Ystävyydekaupunkiasiat	40 000		
101010027 Euroopan ympäristöpääkaupunki	750 000		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101090 Vahinkorahasto	50 500	0	-50 500
101010900 Vahinkorahasto	50 500		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101600 Vaalit	19 200	0	-19 200
101016004 Keskusvaalilautakunta	19 200		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101200 Konsernijohto ja omistajaohjaus	2 073 500	0	-2 073 500
101012015 Omistajaohjaus	168 400		
101012000 Konsernijohto	234 200		
101012019 Konsernipalvelujen yhteiskustannukset	1 670 900		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101202 Talouspalvelut	1 909 200	0	-1 909 200
101012008 Rahoituspalvelut	457 400		
101012009 Taloussuunnittelu	1 173 200		
101012010 Talouspalvelut	208 900		
101012100 Controllerpalvelut	69 700		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101203 Henkilöstöpalvelut	3 629 300	811 700	-2 817 600
101012030 Henkilöstöpalvelut	1 708 300		
101012040 Henkilöstön koulutus	104 000		
101012050 Henkilöstön työterveydenhuolto	1 279 800		
101012055 Henkilöstöjärjestöt	341 000		
101012060 Työhyvinvointivaltuutetut	196 200		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101204 Kehityspalvelut	4 614 000	30 800	-4 583 200
101012020 Kehityspalvelut	560 300		
101012021 Tietohallinto	3 668 800		
101012022 Tilasto- ja tietopalvelut	384 900		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101207 Hallintopalvelut	2 219 600	0	-2 219 600
101012070 Hallintopalvelut	346 800		
101012071 Asiakirjahallinto ja arkistotoimi	491 800		
101012072 Johdon tuki ja toimistopalvelut	1 066 800		
101012074 Päätösvalmistelupalvelut	314 200		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101208 Lakipalvelut	548 500	0	-548 500
101012002 Lakipalvelut	548 500		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101206 Viestintä	1 401 900	0	-1 401 900
101012006 Viestintä	1 401 900		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101700 Korvaukset konserniyhtiöiltä	0	5 111 200	5 111 200
101017000 Korvaukset konserniyhtiöiltä	0		

Toimintasuunnitelma

Toiminta 2020

Toteutamme konsernipalveluille strategiassa asetetut tavoitteet ja toiminnassa keskitymme taloussuunnittelukaudella 2020 – 2022 perustehtävien lisäksi edistämään ja hyödyntämään johdon raportointia (JORA), tukemaan Dynasty10 asian- ja toiminnanhallintajärjestelmään siirtymistä, selvittämään nykyisten tietojärjestelmien toimivuutta ja muutostarpeita sekä valmistelemaan henkilöstöpoliittisten linjausten päivityksen vuonna 2020. Tuemme toiminnallamme Euroopan ympäristöpääkaupunkihankkeen sekä työllisyyden kuntakokeilun toteuttamista.

Toiminnan tavoitteet:

1. Johtaminen ja toimintakulttuuri

- Valmistaudutaan uuden johtamismallin mukaiseen pormestarimalliin
- Tarkastellaan yhden kaupungin toimintamallia, jossa varmistetaan joustavat ja toimivat palvelut
- Vähennetään sairauspoissaoloja
- Kehitetään työnantajakuva

2. Talouden ja toiminnan tasapaino 2019–2022

- Edistetään vuonna 2019 päivitetyn ohjelman hankkeita

3. Osaamisen kehittäminen

- Lisätään valmentavaa esimiestyötä
- Vahvistetaan organisaation digiosaamista

4. Konserniyhtiöiden ja -rakenteiden tarkastelu

- Jatketaan konsernirakenteen kehittämistä

Kehitämme edelleen yhden kaupungin toimintamallia toimintakokonaisuuksien ja prosessien tehostamiseksi sekä asiakaspalvelun joustavuuden lisäämiseksi. Prosessitarkastelussa keskitymme alkuvuodesta erityisesti asian- ja toiminnanhallintajärjestelmän käyttöönoton onnistumiseen. Yhtenäisiä toimintatapoja ja automaatiota lisätään mahdollisuuksien mukaan toiminnan tehostamiseksi ja kehittämiseksi sekä manuaaliryöntejä vähentämiseksi. Kaupungin ja Provincian palvelukeskuksen talous- ja henkilöstöhallinnon palvelusopimus uusitaan alkuvuonna 2020 ja samalla päivitetään vastuunjaot ja palvelukeskuksen toimintakaus.

Valtuustoryhmät ja niiden toiminnan tukeminen

Valtuustolle osoitettuun määrärahaan (101010010) sisältyy Kuntalain 19 § "Valtuustoryhmä ja sen toiminnan tukeminen" mukainen tuki enintään 1 000 €/valtuutettu vuonna 2020. Tuki maksetaan toteutuneiden kustannusten mukaan laskua vastaan. Kuntalain mukaan valtuutetut voivat muodostaa valtuustoryhmiä ja ryhmän voi muodostaa yksikin valtuutettu. Tuella parannetaan valtuustoryhmien toimintaedellytyksiä.

Lainannostosuunnitelma

Rahoituspalveluissa valmistellaan kaupungille vuosittain päivitettävä lainannostosuunnitelma talousarvion toimeenpano-ohjeiden mukaisesti. Lainannostosuunnitelma tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn 3.2.2020. erillisenä asiana.

Toistuvaisavustukset

Kaupunginhallituksen myöntämät toistuvaisavustuksen saajat päätetään käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä, eikä niistä tehdä erillisiä päätöksiä.

	2020
TOISTUVAISAVUSTUKSET (101010012)	1 020 200 €
KOKO Lahti Oy	850 000 €
Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö	100 000 €
Päijät-Hämeen lentokentäsäätiö	15 000 €
Pro Puu ry, puuarkkitehtuuripuisto	10 000 €
Muut avustukset	45 200 €

Jäsenmaksut

Kaupunki on jäsenenä useissa yhdistyksissä, joista osaan maksetaan vuotuista jäsenmaksua. Kaupunginhallituksen vuotuiset jäsenmaksut ovat vuonna 2020 yhteensä 12 101 200 euroa.

JÄSENMAKSUT (101010023)	12 101 200 €
Pelastuslaitoksen maksuosuus	10 119 700 €
Päijät-Hämeen liitto	1 228 300 €
Suomen Kuntaliitto ry / KT Kuntatyöntantajat	472 000 €
Kopiosto ry.	46 000 €
Päijät-Hämeen kesäyliopistoyhdistys ry	42 300 €
Hämeen Kauppakamari ry	36 000 €
Päijänteen virkistysalueyhdistys ry	19 200 €
Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry	16 200 €
Motiva Services Oy	13 300 €
Suomen Teatterit-Finlands Teatrar	10 000 €
Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojelu ry.	9 000 €
EUROCITIES-verkosto	4 550 €
Union of the Baltic Cities	3 900 €
Kansalaisopistojen liitto Kol ry	3 000 €
Suomen Laatu yhdistys ry	2 800 €
Elävät Kaupunkikeskustat ry	2 200 €
Suomen Museoliitto ry.	2 000 €
Oy Nooan Arkki Ab (Green Office)	1 500 €
Kansainvälisen paikallishallinnon ympäristönsuojelujärjestö (ICLEI)	1 200 €
Suomen Vesitiedeyhdistys ry.	1 100 €
Suomen Kotiseutuliitto ry	800 €
Sisäiset tarkastajat ry	500 €
Työväen Näyttämöiden Liitto ry.	500 €
Hämeen Venäjän-kauppakilta ry	330 €
Tietojohtaminen ry	300 €
Kunnallistieteen yhdistys ry.	200 €
Päijät-Hämeen tutkimusseura ry.	150 €
Lastensuojelun Keskusliitto ry.	120 €
Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry.	100 €
 Muut jäsenmaksut ja varaus mahdollisiin korotuksiin	 63 950 €

Lisäksi kaupunki on jäsenenä seuraavissa yhdistyksissä, joihin ei makseta jäsenmaksua: Suomen Kirkkohistoriallinen Seura ry, Suomen Tieyhdistys ry, Lahden Kesäteatterin kannatusyhdistys ry, Pyöräily-kuntien verkosto ry.

8. Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut sekä Tukityöllistäminen

Elinvoima ja kilpailukykypalvelut pitää sisällään sekä Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut että Tukityöllistäminen sitovuustasot.

Sitova toimintakate

Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut

Sitova toimintakate

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	9 005 861	9 429 800	9 741 400	9 876 300	9 983 800
Tulot	588 619	607 700	615 600	623 600	631 700
Toimintakate	-8 417 241	-8 822 100	-9 125 800	-9 252 700	-9 352 100

Tukityöllistäminen

Sitova toimintakate

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	21 908 046	20 487 000	20 534 500	20 613 100	20 684 300
Tulot	1 802 668	1 163 200	1 148 100	1 152 800	1 157 100
Toimintakate	-20 105 378	-19 323 800	-19 386 400	-19 460 300	-19 527 200

Henkilöstö

Henkilöstösunnitelma	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut	27	25	28	28	28
Muutos		-2	3	0	0
Tukityöllistäminen	157	149	143	135	135
Muutos		-8	-6	-8	0

Määrärahajako

Elinvoima- ja kilpailukykypalvelut

Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen menot ovat 9 741 400 euroa ja tulot 615 600 euroa. Menot kustannuspaikoittain ja tulot tulosyksiköittäin on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Menot	Tulot	Toimintakate
ELINVOIMA JA KILPAILUKYKYPALVELUT	9 741 400	615 600	-9 125 800
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101400 Elinkeinotoimi	2 383 600	0	-2 383 600
101014000 LADEC Oy	1 640 000		
101014001 Lahti Region Oy	543 600		
101014002 Yrityspalveluseteli	200 000		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101401 Korkeakoulutoiminta	2 115 000	0	-2 115 000
101014012 Kesäyliopistoyhdistys	115 000		
101014015 Lappeenrannan tkk Lahdessa	800 000		
101014016 Helsingin yliopisto	1 200 000		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101403 Strategiset kehittämiskohteet	2 905 300	615 600	-2 289 700
101014036 Muut strategiset kehittämiskohteet	1 290 700		
101014037 Eteläisen Päijät-Hämeen maaseudun kehittäminen	12 600		
101014038 Lahti City	67 000		
101014039 Sisäiset projektit	1 200 000		
101014040 Tapahtumien tukeminen	335 000		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10101410 Strategia ja muut EKP palvelut	2 337 500	0	-2 337 500
101014100 Yht. palvelut yhteiskustannukset	1 532 500		
101014102 Kaupungin strategia	35 000		
101014103 Yhteyspalvelut	60 000		
101014105 Ympäristökehitys	600 000		
101014106 Hankintapalvelut	100 000		
101014107 Työllisyyspalvelut	10 000		

Tukityöllistäminen

Tukityöllistämisen menot ovat 20 534 500 euroa ja tulot 1 148 100 euroa. Menot kustannuspaikoittain ja tulot tulosityksikoittain on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Menot	Tulot	Toimintakate
TUKITYÖLLISTÄMINEN	20 534 500	1 148 100	-19 386 400

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101500 Ulkopuoliset rahoituskohteet	938 800	0	-938 800
101015000 Yhteistyöprojektit	233 800		
101015002 Lahti-lisät	705 000		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101502 Nuorten kuntoutus	1 500 000	326 400	-1 173 600
101015020 Nuorten kuntoutus	1 500 000		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101505 Velvoitetyöllistettävät	850 000	425 000	-425 000
101015050 Velvoitetyöllistettävät	850 000		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101506 Muut työllistämistoiminta	14 920 700	0	-14 920 700
101015060 Kesätyöt	300 000		
101015061 Muut työllistämistoimet	14 620 700		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101507 Työllisyyspalvelut	425 000	140 000	-285 000
101015070 Työllisyyspalvelut	425 000		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101508 Palkkatukityöllistäminen	900 000	256 700	-643 300
101015080 Palkkatukityöllistäminen	900 000		

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101509 Työllisyyden kuntakokeilu	1 000 000	0	-1 000 000
101015090 Työllisyyden kuntakokeilu	1 000 000		

Toimintasuunnitelma

Toiminta 2020

Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen (EKP) kokonaisuudella edistetään kaupungin strategian, kilpailukykystrategian ja kasvu-/ekosysteemisopimusten mukaisen toiminnan toteutumista. EKP:n tehtäviin kuuluvat myös ympäristökehityksen tehtävät, hankintojen strateginen ohjaus ja tapahtumatoimintojen koordinointi. Kokonaisuuteen sisältyvät elinkeino-yhtiöiden ja korkeakoulu-toiminnan määräraharaukukset.

Lisäksi tuetaan strategisesti ja elinkeinopoliittisesti merkittävää kehittämistoimintaa ja tapahtumia sekä osarahoitetaan Lahdessa toteutettavia hankkeita. Vastuualueen tavoitteita toteutetaan omana toimintana sekä merkittävässä määrin kehitysyhtiöiden ja kumppanuuksien avulla.

Elinkeinotoimi

Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen toiminnan painopisteenä vuonna 2020 on parantaa kaupungin elinkeinomyönteisyyttä ja lisätä vuorovaikutusta kaupunkikonsernin sekä seudun muiden toimijoiden (mm. korkeakoulut) välillä. Vuonna 2019 aloitettua yrityspalvelusetelikoekilua laajennetaan ja vakiinnutetaan. Vuonna 2020 yrityspalvelusetelit kohdennetaan kahteen toteutamaan: 1) myynti ja markkinointi ja 2) kestävä liiketoiminnan kehittäminen, jolla samalla aktivoidaan yrityksiä mukaan toteuttamaan Euroopan ympäristöpääkaupunki -vuoden teemoja. Yritysmönteisyyttä edistetään myös toteuttamalla yrityksille suunnattu haastattelututkimus sekä parantamalla osaavan työvoiman saatavuutta niin kansainvälisten kuin kotimaisten työntekijöiden osalta. Lisäksi kaupungin palveluiden asiakaslähtöisyyttä kehitetään sekä palvelumalleja että asiakaspalautteen keräämistä kehittämällä.

Lahden kaupunkiseudun kilpailukykystrategia päivitettiin vuonna 2019 ja vuoden 2020 aikana strategiasta luodaan Lahden kaupungille oma toimeenpanosuunnitelma, jonka avulla elinvoimatavoitteita mitataan. Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n ja Lahti Region Oy toteuttavat kaupungin elinkeinotavoitteita. LADECin ja Lahti Regionin nykyiset rahoittajasopimukset astuivat voimaan vuoden 2019 alussa, mikä tarkoitti muutoksia yhtiöiden rahoitus pohjaan, rahoittajakuntiin sekä yhtiöiden toimintaan. Vuoden 2020 alkupuolella laaditaan väliarviointi Ladecon toiminnasta uuden rahoittajasopimuksen jälkeen. Kaupunki tiivistää edelleen yhteistyötä kehitysyhtiöiden kanssa tavoitteena toiminnallisen yhteistyön kehittäminen ja kaupunkiseudun kilpailukykystrategian toimeenpano.

Korkeakoulutoiminta

Vuoden 2020 aikana Lahden kaupunki vahvistaa entisestään yhteistyötään LUT-yliopiston, Helsingin yliopiston ja LAB-ammattikorkeakoulun kanssa kaupungin elinvoiman ja kasvun edistämiseksi sekä uudenlaisten yhteistyöavauksien mahdollistamiseksi. Yhteistyön kärkinä ovat monipuolisen koulutustarjonnan kehittäminen sekä osaamisintensiivisen innovaatioekosysteemin synnyttäminen alueelle erityisesti kaikkien korkeakoulujen osaamista yhdistävällä älykkään kiertotalouden kärjellä. LUT-yliopiston ja Helsingin yliopiston strategista kumppanuutta Lahden seudulla vahvistetaan konkreettisten yhteistyöhankkeiden kautta ja LAB-ammattikorkeakoulun vetämää kasvuyrittäjyyden Start-up Centerin tavoitteiden toteutumista tuetaan aktiivisessa alueellisessa elinkeinotoimijoiden yhteistyössä. Lahden Yliopistokampus jatkaa merkittävää rooliaan alueen korkeakoulutoimijoiden ja kaupungin yhteistyön edistäjänä ja Päijät-Hämeen kesäyliopisto kehittää monialaista koulutustarjontaansa ja väyläopintoja. Korkeakoulu yhteistyötä edistetään erityisesti Lahti opiskelukaupunki-kärkihankkeen kautta.

Euroopan komission myöntämän Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021-tunnustuksen myötä Lahti on arvostettu ympäristösektorin toimija ja kaupungin toimintaympäristö kansainvälistyy lähivuosina merkittävästi. Alueen yliopistoilla ja ammattikorkeakoululla on tärkeä rooli ympäristöpääkaupunkivuoden toteuttamisessa sekä Lahden rakentamisessa kansainvälisenä, yritystävällisenä ja innovatiivisena ympäristökaupunkina. Yhteistyötä tehdään kaikkien alueen korkeakoulujen, eri verkostojen sekä Helsingin yliopiston kestävyystieteen instituutin HELSUS:in kanssa.

Strategiset kehittämiskohteet

Strategisissa kehittämiskohteissa toteutetaan vuonna 2020 kaupunkistrategian kärkihankkeita Yritysten Lahti ja Lahti Opiskelukaupunki.

Lahti on mukana edellisen hallituskauden pääkaupunkiseudun kasvusopimuksessa ja perustajana Smart&Clean-säätiössä. Vuoden 2020 aikana valtio neuvottelee Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisista ns. ekosysteemisopimuksista yliopistokaupunkien kanssa. Lahden teemoja ekosysteemisopimukseen ovat älykäs kiertotalous, urheilusta liikeitoimintaa ja korkea osaamisen lisääminen kaupunkiseudulla. Muotoilun kokonaisuutta kehitetään yhteistyössä Suomen Muotoilusäätiön ja Lahden ammattikorkeakoulun kanssa. Lisäksi rahoitetaan kaupungin strategiaa tai seudullista kilpailukykystrategiaa tukevia EU-osarahoitteisia hankkeita kuntarahoitusosuuksilla ja tuetaan elinkeinopoliittisesti merkittävien tapahtumien saamista Lahteen (mm. Salpausselän kisat, Ironman, Red Bull 400 Race,).

Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -voiton myötä myös EKP:n kansainvälinen toiminta tulee vahvistumaan. Sen pääteemoja ovat Lahti ympäristökaupunkina ja Lahti kansainvälisesti tunnettuna urheilu- ja tapahtumakaupunkina. Myös kansainvälistä toimintaa vahvistetaan ulkoisia hankerahoituksia hyödyntäen.

EU:n Urban Innovative Actions-ohjelmasta yhteensä 4,7 milj.euron kokonaisrahoituksen saanut CitiCAP-hanke (2018-2021) kehittää Lahden kaupunkia kestävä ja älykkään liikkumisen ympäristönä. Vuoden 2020 aikana CitiCAP-hankkeessa kerätään liikkumisen dataa päästökauppasovelluksen avulla sekä tehdään tutkimusta henkilökohtaisesta päästökaupasta ja kestävästä liikkumisesta Lahden kaupungin alueella. CitiCAP-pyörätie rakennetaan kokonaisuudessaan vuonna 2020. Pyörätiellä kokeillaan älykkäitä ratkaisuja, kuten energiaa säästävää valaistusta ja infotauluja, joiden kautta pyörätilin käyttäjille voidaan viestiä esimerkiksi joukkoliikenteen aikatauluista tai päästökaupan tuloksista. Pyörätiellä on lisäksi käynnissä talvikunnossapidon kokeilu. Kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelma (SUMP) tulee osana Lahden suunta -työtä ehdotusvaiheen päätöksentekoon.

Lisäksi varaudutaan edelleen antamaan väliaikaisrahoitusta yleishyödyllisten toimijoiden hankkeille kaupunginhallituksen 3.10.2016 § 227 päätöksen mukaisesti.

Strategia

Kaupunkistrategiaa toteutetaan vuonna 2020 talousarviossa hyväksytyjen kärkitoimenpiteiden sekä käyttösuunnitelmissa esittävien muiden toimenpiteiden avulla. Vuoden 2020 strategian kärkihankkeet ovat 1. Lahti opiskelukaupunki 2. Luonnollisesti liikkeessä 3. Yritysten Lahti 4. Palvelutori ja 5. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Strategian seuranta on kytketty talousarvion seurantaan. Strategia näkyy kaupungin henkilöstölle mm. uuden kehityskeskustelulomakkeen strategiaa käsittelevien kohtien muodossa.

Ympäristökehitys

Ympäristökehityksen vuoden 2020 toiminnan painopisteitä ovat asukkaiden ja henkilöstön sitouttaminen kaupungin ympäristötavoitteisiin, kestävä liikkumisen CitiCAP-hanke, ympäristöneuvonta ja -kasvatus alueen asukkaille, Ympäristöviikon järjestäminen, ilmastonmuutoksen varautumisen ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen sekä Salpausselkä UNESCO Geopark-hankkeen edistäminen. Yksi tärkeistä painopisteistä on olla mukana rakentamassa Lahdesta Euroopan ympäristöpääkaupunkia. Ympäristökehityksen roolina on tarjota käytännönläheistä asiantuntija-apua arjen ympäristövalintoihin, tukea kouluja ja päiväkotia kestävä kehityksen toiminnassa, edistää ympäristöasiaa läpileikkaavasti henkilöstön keskuudessa sekä toisaalta vastata myös osaltaan kasvavaan kansainväliseen kiinnostukseen Lahden ympäristöratkaisuja kohtaan.

Työllisydenhoito 2020

Lahden kaupungin työllisyystoimissa painotetaan ennaltaehkäisyä, työnhakijoille suunnattujen tukitoimenpiteiden tosiasiallista vaikuttavuutta ja joustavia yhteistyömalleja.

Työllisyyden kuntakokeilussa sovittavien reunaehtojen mukaisesti kuntien roolia työllisyshoidossa vahvistetaan ja kehitetään työllisyshoidon verkostojen yhteistoimintaa aiempaa systemaattisemmin ja pitkäjänteisemmin yhteistyössä TE-hallinnon, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän, koulutusorganisaatioiden, elinkeinoelämän sekä välityömarkkinoilla toimivien tahojen kanssa.

Kokeilussa työllisyystoimia kohdistetaan nuorten, heikosti työllistyvien ja maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseen, ja painostetaan erityisesti työnhakijoiden osaamiseen ja työelämävalmiuksiin, työ- ja toimintakykyyn sekä yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa.

Tukityöllistämisen budjettiin on varattu erillismääräraha kuntakokeilun valmisteluun ja toteutukseen vuodelle 2020. Lisäksi työllisyysbudjettiin on odotettavissa käyttösuunnitelmamuutoksia kaupungin työllisyshoidon todennäköisten uudelleenjärjestelyiden vuoksi. Näiden määrärahojen osalta käyttösuunnitelman muutoksista päätetään kokeilu- ja organisoitavalmistelun edetessä kevään aikana.

Työnhakija-asiakkaiden nopeaan ohjautumiseen heille soveltuviin moniammatillisiin palveluihin sekä henkilökohtaiseen työhönvalmennukseen kiinnitetään erityistä huomiota. Samalla helpotetaan työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa tarjoamalla asiakaskohtaisesti räätälöityjä valmennus- ja koulutusratkaisuja Lahden seudun työnantajien tarpeisiin.

Kaupungin omien toimintojen lisäksi (mm. työpajat ja valmennus) työllisyysvaroilla rahoitetaan useiden eri toimijoiden työllisyys- ja kehityshankkeita sikäli kuin ne vastaavat kaupungin strategiasta johdettuihin tavoitteisiin. Monen toimijan verkostolla pyritään ylläpitämään kattavaa ja kehittyvää työllisyshoidon palveluvalikoimaa lahtelaisten työnhakijoiden ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Kaiken kaupungin rahoittaman työllistämistoiminnan sen toteuttajasta riippumatta tulee olla tavoitteellista ja edistää työnhakija-asiakkaiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille tai tutkintoon johtavaan koulutukseen.

9. Osallisuus ja hyvinvointipalvelut

Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen vastuualueen päätöksentekoelementinä toimivat osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto sekä aluejohtokunta. Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen tehtävänä on johtaa ja koordinoita hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämistyötä kaupungissa poikkihallinnollisesti sekä yhteensovittaa toimia muiden toimijoiden kanssa. Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen vastuualue koordinoi maakunnalliseen hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyön valmistelua.

Osallisuus ja hyvinvointipalvelut vastaa sosiaali- ja terveyspalvelujen edunvalvonnasta ja ohjauksesta sekä sidosryhmäsuhteista, maahanmuuttotyöstä ja järjestö- ja yhdistysyhteistyöstä osallisuus ja hyvinvointipalvelujen osalta.

Vastuualue koostuu seuraavista toimintayksiköistä: osallisuus ja hyvinvointipalvelut, aluejohtokunta, monitoimikeskus Takatasku, maahanmuuttotyö (sisältää kotouttamisen ja alueellisen integraatiopalvelupisteen) ja Lahti-piste. Lahti-piste siirtyy osaksi palvelutoria tammikuussa 2020.

Sitova toimintakate

Sitova toimintakate

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	4 053 570	3 139 900	3 728 500	4 058 400	4 106 200
Tulot	3 414 046	2 268 000	1 595 500	1 625 400	1 655 600
Toimintakate	-639 524	-871 900	-2 133 000	-2 433 000	-2 450 600

Henkilöstö

Henkilöstösuunnitelma	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Henkilötyövuodet	28	26	25	24	24
Muutos		-2	-1	0	0

Määrärahajako

Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen menot ovat 3 728 500 euroa ja tulot 1 595 500 euroa. Menot kustannuspaikoittain ja tulot tulosyksiköittäin on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Menot	Tulot	Toimintakate
OSALLISUUS JA HYVINVOINTIPALVELUT	3 728 500	1 595 500	-2 133 000
	Menot	Tulot	Toimintakate
10103998 Osallisuus ja hyvinvointi	2 217 600	1 517 100	-700 500
101039980 Osallisuus ja hyvinvointipalvelut	1 792 400		
101039960 Aluejohtokunta	206 800		
101039985 Takatasku	218 400		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10103506 Maahanmuuttopalvelut	376 700	28 400	-348 300
101039983 Kotouttaminen	198 700		
101035064 Alueellinen integraatiopalvelupiste	178 000		
	Menot	Tulot	Toimintakate
10103997 Lahti-Piste	1 134 200	50 000	-1 084 200
101039970 Lahti-Piste	1 134 200		

Toimintasuunnitelma

Toiminta 2020

Vastuualueen tehtävänä on kehittää Palvelutori-konseptia kaupunkitasoisesti, joka on yksi Lahden kaupungin strategian kärkihankkeista vuodelle 2020. Kärkihankkeen tavoitteena on käynnistää palveluiden ja palveluohjauksen monitoimijamalliin pohjautuva Palvelutori, joka yhdistää fyysisen asioinnin ja paikasta riippumattomat sähköiset palvelut sekä yhteiskehittämisen mahdollisuudet asukkaille, 3. sektorin toimijoille ja yrittäjille. Kaupungin palvelut, ohjaus ja neuvonta keskitetään laajasti Lahti-Pisteelle, Palveluturikonseptin alle. Palvelutori osallisuusalustana/dialogin paikkana ja uudessa tehtävässä aloitettava yhteiskehittäjä vahvistavat kaupunkitasoista yhdistys- ja yhteiskehittämistä. Vastuualueella jatketaan osallistuvan budjetoinnin toimintamallin kehittämistä.

Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen vastuualue vastaa ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman laadinnasta ja toteuttamisesta vuonna 2020. Toimintaohjelman laatimisesta vastaa hyvinvointijohtajan johdolla ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori, joka aloittaa uudessa kaupunkitasoisessa tehtävässä alkuvuodesta 2020. Ehkäisevän päihdetyön toimielin määrittelee ohjelman tavoitteet tietopohjaisen tilannekuvan perusteella. Toimintaohjelman toimenpiteet suunnitellaan tarvelähtöisesti ja niille määritellään seurantamittarit. Toimintaohjelman toteutumisesta ja tuloksista tuodaan seurantaraportti valtuustolle vuosittain, ensimmäisen kerran vuonna 2021. Ohjelmaa tarkastellaan kerran valtuustokaudessa osana strategiatyötä.

Maahanmuuttotyö sisältää Kotouttamistyön ja Alueellisen integraatiopalvelupisteen, Alipin. Alipi jatkaa toimintaansa maahanmuuttajien kotouttamis-, ohjaus- ja neuvontatyössä toiminta-alueenaan koko Päijät-Häme, Iitti, Myrskylä ja Pukkila. Vuoden 2020 päivitetään Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma. Alipin toiminta siirtyy Palvelutorille Kotouttamoon, jonka yhteyteen kootaan muita maahanmuuttotyötä tekeviä toimijoita kuten työhallinnon, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän, järjestöjen sekä hankkeiden edustajia.

Monitoimikeskus Takatasku on Lahden seurakuntayhtymän ja Lahden kaupungin yhteinen toimintakeskus, palvelutyöpaja. Sen toiminta-ajatuksena on ennen kaikkea työllisyyden edistäminen työvalmennuksen sekä työhönvalmennuksen keinoin. Edelleen ajatuksena on syrjäytymisen ehkäisy, yhteisöllisyyden edistäminen sekä edullisten ja hyvinvointia edistävien palvelujen tarjoaminen yksinäisille ja / tai pienituloisille eläkeläisille ja työttömille sekä osallistumiseen kannustaminen.

Aluejohtokunnan tarkoituksena on vahvistaa asukasosallisuutta kaupungin kehittämisessä. Aluejohtokunnalle kohdennettu määräraha käytetään henkilöstö- ja toimintakulujen lisäksi yhteisöjen avustuksiin, jotka kohdistuvat Nastolan alueen tapahtumiin sekä asukkaita aktivoivaan ja palvelemaan toimintaan ja kaupunkitasoiseen kehittämiseen toimintasuunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen ostamiseksi Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymältä on tehty määrärahavaraus. Yhteistyössä hyvinvointiyhtymän kanssa vuodelle 2020 on laadittu palvelusopimus, jonka toteutumista seurataan aktiivisesti eri toimintojen osalta. Hyvinvointiyhtymän kanssa jatketaan eri toimintojen yhdyspintojen selkeyttämistä. Vastuualue osallistuu osaltaan toiminnan ja talouden ohjintaan, valvontaan ja toimintatapojen kehittämiseen sekä toimii aktiivisesti asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Sosiaalinen luototus

Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän hallitus (9.12.2019 § 219) on päättänyt lopettaa sosiaalisen luototuksen 1.1.2020 alkaen. Lahdessa ennen 1.1.2020 myönnetty lainapääoma jää Lahden kaupungin hoidettavaksi kuitenkin siten, että luottojen hallinnointiin liittyvä asiakastyö, esimerkiksi luoton maksujen seuranta ja maksuohjelmien muutokset, tehdään edelleen hyvinvointiyhtymässä taloudellisen tuen yksikössä. Hoidettavaksi jää noin 150 lainaa.

Sosiaalisen luototuksen maksuohjelman muutoksista ja maksuajan pidennyksistä enintään 12 kuukaudella päättää Lahden kaupungin Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen vastuualueen erityisasiantuntija. Päätökset toimitetaan konsernipalvelujen rahoituspalvelut yksikköön, jossa tiedot viedään tietojärjestelmään ja seurataan sosiaalisen luototuksen käyttöä. Hyväksyjä ja varahyväksyjä on ilmoitettu tositteiden hyväksyjät taulukossa.

Jäämistöt

Osallisuus- ja hyvinvointipalvelut kohdentaa jäämistöjä sosiaalisiin ja kulttuurisiin käyttötarkoituksiin ja valvoo niiden käyttöä. Jokaisella jäämistöllä on käyttötarkoitus, joka on määritelty hakuvaiheessa osallisuuden ja hyvinvoinnin jaostossa tai testamentissa. Hyväksyjä ja varahyväksyjä on tositteiden hyväksyjät taulukossa.

Veteraaniavustukset

Asiakaspalvelujen ostot (sos. ja terveyspalvelut)	22 100 €
Avustukset kotitalouksille (hautausavustus)	18 300 €

10. Tarkastustoimi

Sitovuustasolle Tarkastustoimi kuuluvat Lahden kaupungin ulkoisesta tarkastuksesta vastaava tarkastuslautakunta ja sen alaisuudessa toimiva tarkastustoimisto sekä tilintarkastaja. Tarkastustoimen toiminta on kaupungin muusta organisaatiosta ja johdosta riippumatonta.

Sitova määräraha ja tuloarvio

Sitova määräraha ja tuloarvio

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	329 070	388 500	405 800	412 300	418 500
Tulot	0	0	0	0	0
Toimintakate	-329 070	-388 500	-405 800	-412 300	-418 500

Henkilöstö

Henkilöstösunnitelma	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Henkilötyövuodet	2	2	2	2	2
Muutos		0	0	0	0

Määrärahajako

	Menot	Tulot	Toimintakate
TARKASTUSTOIMI	405 800	0	-405 800

	Menot	Tulot	Toimintakate
10101100 Tarkastustoimi	405 800	0	-405 800
101011000 Tarkastustoimisto	233 500		
101011001 Tarkastuslautakunta	112 300		
101011002 Tilintarkastus	60 000		

11. Ostot hyvinvointiyhtymästä

Sosiaali- ja terveyspalvelut järjestää ja tuottaa Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä. Määrärahavarauksella ostettavat palvelut sisältävät sosiaali- ja perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja ensihoidon.

Hyvinvointiyhtymän omistajaohjauksessa kiinnitetään kulupaineiden hallitsemiseksi erityistä huomiota perusterveydenhuollon ja perheiden ennalta ehkäisevien palvelujen saatavuuteen sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kehittämissuunnitelman toteuttamiseen.

Määrärahavaraus

Sitova määräraha

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	368 971 680	392 500 000	392 900 000	396 829 000	400 797 300
Tulot	0	0	0	0	0
Toimintakate	-368 971 680	-392 500 000	-392 900 000	-396 829 000	-400 797 300

12. Käyttöomaisuuden myyntivoitot- ja tappiot

Talousarviovuonna tehostetaan sellaisen omaisuuden myyntiä, jota ei tarvita kaupungin palvelutuotannossa. Tehtäväalueelle on budjetoitu tuloarvio käyttöomaisuuden myyntivoittoihin (ei KV sitova).

Määrärahavaraus, ei valtuustoon nähden sitova

Ei valtuustoon nähden sitova

Määrärahat	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Menot	1 006 787	0	0	0	0
Tulot	5 687 146	4 313 000	3 120 000	3 120 000	3 120 000
Toimintakate	4 680 359	4 313 000	3 120 000	3 120 000	3 120 000

13. Lahden Tilakeskus

Lahden Tilakeskus toiminta-ajatustaan toteuttaen kaupungin palvelutuotannossa tarvittavien toimitilojen omaisuudenhoidosta, rakennuttamisesta, kiinteistönpidosta ja vuokraustoiminnasta asiakaslähtöisesti. Tilakeskuksen tehtävänä on lisäksi valmistella konserni- ja tilajaostolle kaupunkikonsernin tilahallintoon kuuluvat asiat hallintosäännössä sanotun mukaisesti.

Sitova tilikauden ylijäämä (alijäämä) ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja ja -tappioita

Lahden Tilakeskus	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Liikevaihto	62 298 396	65 613 600	67 718 800	70 144 200	72 670 600
Menot	37 053 401	40 236 400	41 641 100	41 968 200	42 140 600
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 049 325	-341 800	508 700	507 000	511 000
Käyttöomaisuuden myynti (ei sitova)	-283 704	500 000	500 000	500 000	500 000
Tilikauden yli-/alijäämä	-765 621	-841 800	8 700	7 000	11 000

Liikevaihtoon eivät sisälly valmistus omaan käyttöön, myyntivoitot, tuet ja avustukset eivätkä muut tuotot.

Henkilöstö

Henkilöstösunnitelma	TP 2018	TA+LTA:t 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022
Henkilötyövuodet	46	46	47	47	47
Muutos		0	1	0	0

Kaupunkikonsernin tilahallinnon yhteistoiminnan tehostaminen tilakeskuksen koordinoimana konserniyhteisöjen kesken on aloitettu, mutta toimintatapa on vielä vakiintumattomassa vaiheessa.

Taloussuunnitelmakaudella tilakeskuksen eläkkeelle siirtyvien tehtäviä ja tehtäväjakoa tarkastellaan ja tarkennettuja tehtäviä suorittamaan palkataan tarpeen mukaan korvaavaa henkilöstöä. Tilahallinnon kehittäminen, omaisuuden ja kova investointitahti edellyttävät henkilöstövahvuuden säilyttämistä ja panostamista osaamisresursseihin. Ostopalveluiden osittaista korvaamista omilla henkilöresursseilla harkitaan, mikäli henkilöstölisäyksellä voidaan kasvattaa tuottavuutta ja alentaa.

Investoinnit

VUONNA 2020 TOTEUTETTAVAT TALONRAKENNUSTYÖT		8.1.2020		
Työkohte	Valtuuston hyväksymä määräraha	Käyttösuunnitelma		
		Rahoitus- varaus	Aika- taulu	
PERUSPARANNUKSET				
KONSERNIHALLINNON HANKERYHMÄ		1 304		
jatkuu	Konsernihallinto - Kaupungintalon perusparannus, suunnittelu - Myöhemmin kohdennettavat työt Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä		1 304 1 109 195 195	 1-12
SIVISTYKSEN PALVELUALUEEN HANKERYHMÄ		13 836		
jatkuu	- Kannaksenkatu 22 (Muotoiluinstituutti) perusparannus ja muutostyöt		8 589 3 664	 6-12
jatkuu	- Kirkkokatu 16 (Aikuiskoulutuskeskus) perusparannus ja muutostyöt, suunnittelu		567	1-12
jatkuu	- Paavolan kampusalueen sisäiset liikennejärjestelyt		1 194	4-11
jatkuu	- Länsiharjun koulun perusparannus		100	6-9
	- Länsiharjun pikku koulun korjaus- ja muutostyöt, hankesuunnittelu		50	6-12
jatkuu	- Kaupunginteatterin perusparannus		1 034	4-9
jatkuu	- Historiallisen museon toiminnalliset muutokset (2. vaihe)		1 980	4-12
	Päiväkotien perusparannukset		1 051	
	- Kaarikadun päiväkodin perusparannus, suunnittelu		60	6-12
jatkuu	- Ruoriniemen päiväkodin piha		343	5-10
jatkuu	- Mettiksen muutostyöt		30	1-2
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		618	
	Urheilukeskuksen perusparannukset		400	
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		400	
	Toimialan pienet työkohteet		3 796	
jatkuu	- Kärpäsen koulun kenttä		1 000	4-10
	- Kärpäsen koulun piha ja paikoitus		313	6-9
jatkuu	- Historiallisen museon kosteusvauriokorjaukset		750	8-12
	- Renkomäen monitoimitalon pysäköintialue		400	6-10
jatkuu	- Renkomäen monitoimitalon elinkaarihankkeen kilpailutus		150	1-12
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		1 183	
	Myöhemmin kohdennettavat työt, toimiala yhteensä		2 201	
MUUN VUOKRAUSTOIMINNAN HANKERYHMÄ		3 081		
	Päätterveysaseman pienet hankkeet		200	
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		200	
jatkuu	- Sibeliustalon kongressisiiven sisäänkäynti ja salin uudistaminen		2 334	
	- salin uudistaminen		1 313	4-9
	- kongressisiiven sisäänkäynti		1 021	4-12
	- Sibeliustalon rakennusautomaatio		350	4-12
	- Vesijärven asema, vesikatton ja julkisivujen maalaus ja kunnostus		297	4-8
jatkuu	- Launeen terveysaseman suunterveydenhuollon tilat		214	1-3
	Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä		-314	
PERUSPARANNUKSET YHTEENSÄ		18 221		

KORVAUSINVESTOINNIT			
SIVISTYKSEN PALVELUALUEEN HANKERYHMÄ		36 855	
jatkuu	- Launeen monitoimitalo	3640	1-4
jatkuu	- Rakokiven monitoimitalo	14427	1-12
jatkuu	- Kivimaan monitoimitalo, uudisrakennus	10000	1-12
	- Myllypohjan monitoimitalo, uudisrakennus hankesuunnittelu	63	5-12
	- Kaarikadun päiväkot, uudisrakennus, suunnittelu	1072	1-12
jatkuu	- Paavolan kampus, Laaksokatu 6:n päiväkot	4302	1-6
jatkuu	- Paavolan kampus, Kannaksenkatu 22 (Muotoiluinstituutti), uudisrakennus	3351	6-12
	Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä	0	
KORVAUSINVESTOINNIT YHTEENSÄ		36 855	
UUSINVESTOINNIT			
SIVISTYKSEN PALVELUALUEEN HANKERYHMÄ		2 612	
jatkuu	- Paavolan kampus, Kirkkokatu 16 (Aikuiskoulutuskeskus), uudisrakennus	2 612	6-12
jatkuu	- Kariston koulun ja päiväkodin loppurahoitus	81	
	Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä	-81	
UUSINVESTOINNIT YHTEENSÄ		2 612	
KESKENERÄISET HANKKEET		1 500	

Perusparannus yhteensä	18 221
Korvausinvestoinnit yhteensä	36 855
Uusinvestoinnit yhteensä	2 612
Keskeneräiset yhteensä	1 500
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ	59 188

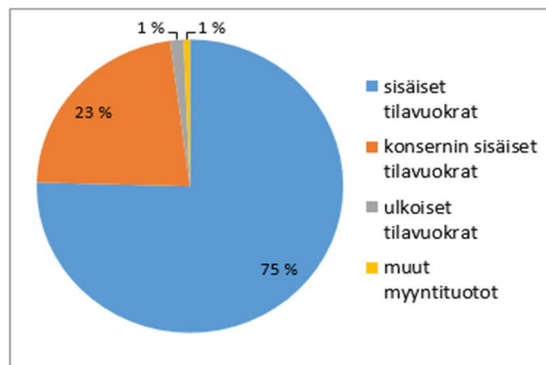
Määrärahajako

Tilakeskuksen tulo- ja menorakenne 2020

Liikevaihto

67 718 800

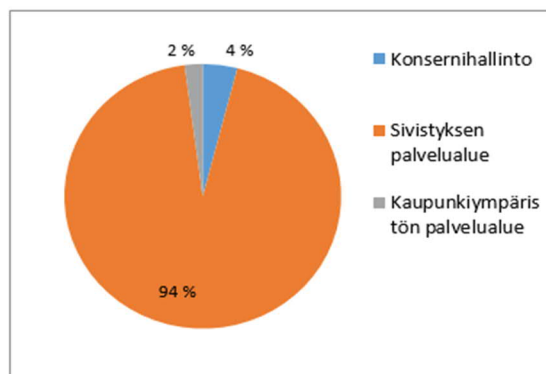
sisäiset tilavuokrat	51 068 800
konsernin sisäiset tilavuokrat	15 250 000
ulkoiset tilavuokrat	950 000
muut myyntituotot	450 000

Sisäiset tilavuokrat

51 068 800

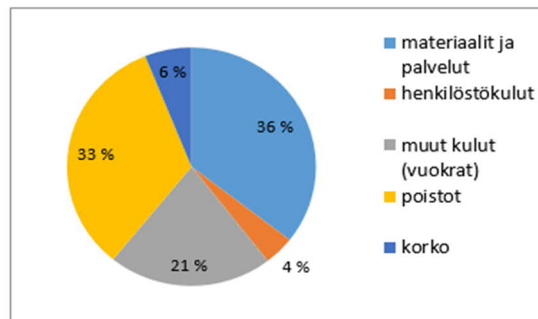
Konsernihallinto	2 055 800
Sivistyksen palvelualue	47 940 800
Kaupunkiympäristön palvelualue	1 072 200

Tuloslaskelmamenot

68 442 100

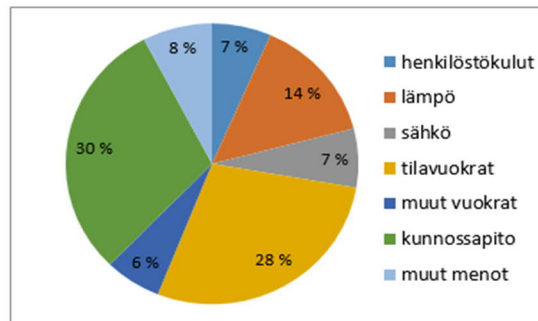
materiaalit ja palvelut	24 313 500
henkilöstökulut	2 720 400
muut kulut (vuokrat)	14 607 200
poistot	22 650 000
korke	4 151 000

Toimintakulut

41 641 100

henkilöstökulut	2 720 400
lämpö	6 000 000
sähkö	2 820 000
tilavuokrat	11 800 000
muut vuokrat	2 590 100
kunnossapito	12 507 800
muut menot	3 202 800

Kunnossapitoon sisältyy kunnossapitoluonteiset rakentamispalvelut, ulkoalueiden hoito ja kiinteistöhoito. Muut menot sisältävät rakennuskannan ja tilahallinnan vakuutukset, tutkimukset, asiantuntijapalvelut, koulutukset, vero, ICT-menot, kirjanpito, kameravalvonnan, siivouksen, sekä jätehuolto- ja vesikustannuksia.

Toiminta 2020

Toimitilahallinnon toimintaan kuuluvat keskeisesti omaisuudenhoitajan ja palveluntuottajan roolit. Investoinnit toimitilakantaan ovat taloudellisesti pitkäaikaisvaikutteisia. Investointeja tehdään vain kaupungin toiminnan ja vetovoiman kannalta välttämättömään tarpeeseen pyrkien toimitiloista aiheutuvien pääomakulujen ja käyttötalouskustannusten optimointiin. Kaupungin palvelutuotannon tilankäyttöä keskitetään, yhteiskäyttöä lisätään ja vähennetään määrätietoisesti tiloja palveluverkkoa tiivistämällä yhden kaupungin periaatteen mukaisesti palvelu- ja vastuualueiden yhteisin toimenpitein. Tilankäytön tehostamisella pienennetään investointitarvetta ja sillä saavutetaan investointisäästöjä. Investointiohjelman rinnalla rakennuskannan kunnossapito-ohjelmaan panostetaan jatkuvasti sen kattavuuden ja laajuuden parantamiseksi. Tässä on kyse koko rakennuskannan vastuullisesta ylläpidosta ja em. ohjelmien paremmasta yhteensovittamisesta ja tiedon välittämisestä niiden kesken. Kiinteistökannan salkutuksessa E-salkun eli imagorakennusten osalta vuokratulorahoituksella ei pystytä kattamaan tarvittavaa kunnossapitoa tai investointeja. E-salkun kohteille on tehty usealle vuodelle ajoittuva kunnostusohjelma välttämättömille ja kiireellisille korjaustoimenpiteille.

Tilakeskuksen toiminnan yhtenä tärkeänä painopisteenä kaikessa toiminnassaan on energiatehokkuus- ja ympäristönäkökulmien huomioiminen ja toiminen edelläkävijänä näissä asioissa sekä näiden asioiden jatkuva kehittäminen toiminnassamme. Lisäksi rakennushankkeissa ja olemassa olevissa kiinteistöissä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan entistä paremmin toimipisteiden olosuhteiden kehittäminen työmatkaliikuntaa tukevaksi.

Toimintasuunnitelma ja toimenpiteet omien tavoitteiden toteuttamiseksi

Tavoite/toimenpide	Arviointikriteeri/mittari	Tavoitetaso
Lahden Tilakeskuksen toiminnan vaikuttavuutta parannetaan	Sisäisille vuokralaisille tehdyllä kyselyllä mitattu tyytyväisyys (%) Lahden Tilakeskuksen toimintaan	Tyytyväisiä vähintään 75 % (2019: 75 %)

Toimintasuunnitelma: Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan syksyllä 2020.

Tavoite/toimenpide	Arviointikriteeri/mittari	Tavoitetaso / lähtötaso
Korjausvelan määrä omassa rakennuskannassa	euroa/h-ala m ²	Määrä alenee (TP2018: 150 €/m ²)

Toimintasuunnitelma: Toteutumista seurataan vuosittain.

Tavoite/toimenpide	Arviointikriteeri/mittari	Tavoitetaso
Tilankäytön tehostaminen ja tilahankkeiden karsinta sekä yksityisten investointien hyödyntäminen	Tilakannasta poistuneiden huoneistoneliöiden (m ²) määrä sekä tilakannan lisäys (m ²)	Poistumaa kertyy (myynnit, purkamiset), lähtötaso vuoden 2018 alussa 0 m ² ja vuoden 2019 lopussa yhteensä n. 53.000 m ² . Tilakannan lisäys (rakentaminen ja kaupat) on ollut vastaavana ajan-kohtana yhteensä 15.800 m ² .

Toimintasuunnitelma: Toteutumista seurataan vuosittain.

Tavoite/toimenpide	Arviointikriteeri/mittari	Tavoitetaso
Salkutusraportissa.2018 suojeltaviksi luokiteltujen ns. imagorakennusten kunnostus ja kunnossapito varmistetaan	Kiireellisyysjärjestykseen asetetut kunnostustarpeet on tunnistettu ja rakennuksia kunnostetaan suunnitelmallisesti	E-salkun rakennusten kunnossapitoa toteutetaan tehdyn kunnostusohjelman (jakso 10 vuotta) mukaisesti vuosittain

Toimintasuunnitelma: Toteutumista seurataan vuosittain.

Lisäksi:

Toimitilaohjelman tarkistus päivitetyn strategian ja palveluohjelman pohjalta

Jäsenmaksut

Lahden Tilakeskus on jäsenenä kahdessa yhdistyksessä, joista maksetaan vuotuista jäsenmaksua. Nämä ovat

Green Building Council Finland (GBC Suomi ry)	1 650 €/v
RAKLI ry	9 250 €/v

14. Liitteet

Konsernihallinnon laskentatunnisteet ja hyväksyjät

Konsernipalvelut

KONSERNIPALVELUT	Kustannuspaikka	tilaus/prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Kaupunginvaltuusto ja kaupunginhallitus				
Kaupunginvaltuusto	101010010		Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Kaupunginhallitus	101010012		Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Mainos- ja markkinointikulut	101010012	101010001	Kaupunginjohtaja	Kaupunginsihteeri
Luottamushenkilöiden ansionmenetykset	101010012	101010002	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Väestönsuojelu	101010012	101010003	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Kaupunginhallituksen avustukset	101010012		Konsernipalvelujohtaja	Talusohtaja
Sisäinen tarkastus	101010018		Konsernitarkastaja	Konsernipalvelujohtaja
Jaostot				
Konserni- ja tilajaosto	101010016		Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Elinvoima ja työllisyysjaosto	101010017		Kaupunkikehittämisjohtaja	Kaupunginsihteeri
Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	101010019		Hyvinvointijohtaja	Kaupunginsihteeri
Kh:n käytettävissä olevat määrärahat				
Edustajien luottamustoimien palkkiot	101010020	101010032	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Kaupungin vastaanotto	101010020	101010033	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Lahjat ja ansiomerkit	101010020	101010034	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Kutsuntakahvit ja varusmiesten vapaa-aika	101010020	101010035	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Erittelemättömät kustannukset	101010020	101010036	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Hansaparkki	101010020	101010037	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Kaupunkitasoiset yhteiskustannukset	101010021		Talusohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Jäsenmaksut	101010023		Talusohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Toimikunnat				
Valtuustoryhmien puh.joht.tmk	101010024	101010049	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Valtuustotoimikunta	101010024	101010050	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Nimistötoimikunta	101010024	101010052	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Työllisyystoimikunta	101010024	101010053	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Veteraaniasiain neuvottelukunta	101010024	101010054	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Vanhusneuvosto	101010024	101010055	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Vammaisneuvosto	101010024	101035302	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Muut toimikunnat	101010024	101010059	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Johtamisjärjestelmätoimikunta	101010024	101010061	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Ystävyysskaupunkiasiat				
Yhteydenpito ystävyysskaupunkiin (kh)	101010026	101010080	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Ystävyysskaupunkitoiminnan tukeminen	101010026	101010081	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Ystävyyssseuratyön tukeminen	101010026	101010082	Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Euroopan ympäristöpääkaupunki	101010027		Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginsihteeri
Vahinkorahasto	101010900		Konsernipalvelujohtaja	Talusohtaja
Vaalit				
Kunnallisvaalit	101016000		Kesk.vaalitk. puh.johtaja	Kesk.vaalitk. varapuh.johtaja
Eduskuntavaalit	101016001		Kesk.vaalitk. puh.johtaja	Kesk.vaalitk. varapuh.johtaja
EU-vaalit	101016002		Kesk.vaalitk. puh.johtaja	Kesk.vaalitk. varapuh.johtaja
Presidentinvaalit	101016003		Kesk.vaalitk. puh.johtaja	Kesk.vaalitk. varapuh.johtaja
Keskusvaalilautakunta	101016004		Kesk.vaalitk. puh.johtaja	Kesk.vaalitk. varapuh.johtaja
Konsernijohto ja omistajaohjaus				
Konsernijohto	101012000		Konsernipalvelujohtaja	Talusohtaja
Omistajaohjaus	101012015		Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginlakimies
Konsernipalvelujen yhteiskustannukset	101012019		Talusohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Lakipalvelut	101012002		Kaupunginlakimies	Lakimies
Viestintäryhmä	101012006		Viestintäjohtaja	Viestintäpäällikkö
Talouspalvelut				
Rahoituspalvelut	101012008		Rahoituspäällikkö	Rahoitussuunnittelija
Taloussuunnittelu	101012009		Laskentapäällikkö	Talouspäällikkö
Talouspalvelut	101012010		Talusohtaja	Laskentapäällikkö
Controllerpalvelut	101012100		Talusohtaja	Laskentapäällikkö
Kehityspalvelut				
Kehityspalvelut	101012020		Kehittämisjohtaja	Kehittämispäällikkö
Tietohallinto	101012021		Tietohallintojohtaja	IT-controller
Tilasto- ja tietopalvelut	101012022		Kehittämispäällikkö	Kehittämisjohtaja
Hallintopalvelut				
Hallintopalvelut	101012070		Kaupunginsihteeri	Kaupunginlakimies
Asiakirjahallinto ja arkistotoimi	101012071		Kaupunginsihteeri	Kaupunginlakimies
Toimistopalvelut	101012072		Kaupunginsihteeri	Kaupunginlakimies
Johdon tuki	101012073		Kaupunginsihteeri	Kaupunginlakimies
Päättövalmistelupalvelut	101012074		Kaupunginsihteeri	Kaupunginlakimies

KONSERNIPALVELUT	Kustannuspalkka	tilaus/prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Henkilöstöpalvelut				
Henkilöstöpalvelut	101012030		Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Henkilöstön koulutus	101012040		Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Koulutuksen ostopalvelut	101012040	101012040	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Luottamusmieskoulutus	101012040	101012041	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Työhyvinvointikoulutus	101012040	101012042	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Esimiesvalmennus	101012040	101012043	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Esimies- ja henkilöstökoulutus	101012040	101012044	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Muu henkilöstökoulutus	101012040	101012045	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Omaehtoisen koulutuksen tuki	101012040	101012046	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Työkokeilu	101012040	101012047	Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Henkilöstön työterveydenhuolto	101012050		Henkilöstöjohtaja	Työhyvinvointipäällikkö
Työnohjaus	101012050	101012050	Henkilöstöjohtaja	Työhyvinvointipäällikkö
Henkilöstöjärjestöt	101012055		Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Työhyvinvointivaltuutetut	101012060		Henkilöstöjohtaja	Henkilöstöpäällikkö HRM
Korvaukset konserniyhtiöiltä	101017000		Konsernipalvelujohtaja	Talusojohtaja
Henkilökohtaiset laskut				
Kaupunginjohtaja	101010012		Kh:n puheenjohtaja	Kh:n I varapuheenjohtaja
Kaupunginhallituksen puheenjohtaja	101010012		Kaupunginsihteeri	Kaupunginlakimies
Konsernitarkastaja	101010018		Kaupunginjohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Konsernipalvelujohtaja	101012000		Kaupunginjohtaja	Kehittämisjohtaja
Kaupunginlakimies	101012002		Konsernipalvelujohtaja	Kehittämisjohtaja
Viestintäjohtaja	101012006		Konsernipalvelujohtaja	Kehittämisjohtaja
Rahoituspäällikkö	101012008		Talusojohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Talusojohtaja	101012010		Konsernipalvelujohtaja	Kehittämisjohtaja
Laskentapäällikkö	101012009		Talusojohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Kehittämisjohtaja	101012020		Konsernipalvelujohtaja	Kaupunginlakimies
Tietohallintojohtaja	101012021		Kehittämisjohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Henkilöstöjohtaja	101012030		Konsernipalvelujohtaja	Kehittämisjohtaja
Kaupunginsihteeri	101012070		Konsernipalvelujohtaja	Kehittämisjohtaja
Toimitilajohtaja, Lahden Tilakeskus	102099000		Konsernipalvelujohtaja	Kehittämisjohtaja
Sivistyksen palvelualueen johtaja	101050010		Kaupunginjohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Hyvinvointijohtaja	101039980		Kaupunginjohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Kaupunkikehitysjohtaja	101070003		Kaupunginjohtaja	Konsernipalvelujohtaja
Talousarvion tulos- ja rahoituslaskelmaosa				
Verotulot			Konsernipalvelujohtaja	Talusojohtaja
Käyttötalouden valtionavut			Konsernipalvelujohtaja	Talusojohtaja
Korkotulot ja -menot			Konsernipalvelujohtaja	Rahoituspäällikkö
Muut rahoitustulot ja -menot			Konsernipalvelujohtaja	Rahoituspäällikkö
Antolainat			Konsernipalvelujohtaja	Rahoituspäällikkö
Lainojen lyhennykset			Konsernipalvelujohtaja	Rahoituspäällikkö
Lainanotto			Konsernipalvelujohtaja	Rahoituspäällikkö
Talousarvion investointiosa				
Arvopaperit			Konsernipalvelujohtaja	Talusojohtaja
Tasetilit				
Tasetileihin liittyvät kirjaukset/kohdistukset			Konsernipalvelujohtaja	Talusojohtaja
Pankkitapahtumien allekirjoitusoikeudet				
Konsernipalvelujohtaja				
Talusojohtaja				
Rahoituspäällikkö				
Henkilöstöjohtaja				
Kaupunginsihteeri				
Kaupunginlakimies				
Kehittämisjohtaja				
Laskentapäällikkö				
Rahoitussuunnittelija				
Rahoitusassistentit				

Erityismenettelyt tositteiden hyväksymisiin

Pienet perintäkukululaskut (yksikkökohtaisesti enintään 50 euroa) hyväksyy Talusojohtaja tai Rahoituspäällikkö (Taloustiimi 20.6.2013 § 4 Pienten perintäkukululaskujen hyväksyntä) ja ne lähetetään infokiertoon palvelualueille.

Provincia Oy:n kirjanpidon ja palkkahallinnon hyväksymisoikeudet omaaville vastuuhenkilöille myönnetään oikeus hyväksyä Lahden kaupungin palkkoihin liittyviä tilityksiä, kuten VaEL-, ay- ja KuEL-tilitykset, ulosotot sekä maksumääräys palkat.

Taloussihteerit asiantarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Taluspäällikkö hyväksyy Provincia Oy:n laatimat kaupungin kirjanpivientejä koskevat muistiot SAP talous-järjestelmässä.

Ostolaskujen toistuvaissopimukset hyväksyy Konsernihallinnon Controller.

Kesäajan varahyväksyjät nimetään tarvittaessa toukokuussa erillisellä kaupunginhallituksen päätöksellä, kun hyväksyjien vuosilomat on päätetty.

Elinvoima ja kilpailukykypalvelut

ELINVOIMA JA KILPAILUKYKYPALVELUT	Kustannuspaikka	tilaus/prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Elinkeinotoimi				
Lahten seudun kehitys LADEC Oy	101014000		Kaupunkikehitysjohtaja	Yhteysjohtaja
Lahti Region Oy	101014001		Kaupunkikehitysjohtaja	Yhteysjohtaja
Yrityspalveluseteli	101014002		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Korkeakoulutoiminta				
Kesäyliopistoyhdistys	101014012		Yhteysjohtaja	Kehityspäällikkö
Lappeenrannan tkk Lahdessa	101014015		Yhteysjohtaja	Kehityspäällikkö
Helsingin yliopisto	101014016		Yhteysjohtaja	Kehityspäällikkö
Strategiset kehittämiskohteet				
Muut strategiset kehittämiskohteet	101014036		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Eteläisen Päijät-Hämeen maaseudun kehittäminen (ETHÄPÄ)	101014037		Yhteysjohtaja	Kehityspäällikkö
Lahti City	101014038		Yhteysjohtaja	Kehityspäällikkö
Sisäiset projektit	101014039		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Tapahtumien tukeminen	101014040		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Strategia ja muut EKP palvelut				
EKP yhteiskustannukset	101014100		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Kaupungin strategia	101014102		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Yhteyspalvelut	101014103		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Ympäristökehitys	101014105		Ympäristöjohtaja	Yhteysjohtaja
Hankintapalvelut	101014106		Yhteysjohtaja	Kaupunkikehitysjohtaja
Työllisyyspalvelut	101014107		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Henkilökohtaiset laskut				
Yhteysjohtaja	101014100		Kaupunkikehitysjohtaja	Kaupunginjohtaja

Taloussihteerit asiarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Tukityöllistäminen

TUKITYÖLLISTÄMINEN	Kustannuspaikka	tilaus/prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Yhteistyöprojektit	101015000		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Lahti-lisät	101015002		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
			Palvelupäällikkö/	
Nuorten kuntoutus	101015020		työllisyys- ja erityispalvelut	Nuorisotoimenjohtaja
Velvoitetöylyllistettävät	101015050		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Kesätyöt	101015060		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Muut työllistämistoimet	101015061		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Työllisyyspalvelut	101015070		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Palkkatukityöllistäminen	101015080		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja
Työllisyyden kuntakokeilu	101015090		Työllisyysasioiden päällikkö	Yhteysjohtaja

Taloussihteerit asiarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Osallisuus ja hyvinvointipalvelut

OSALLISUUS JA HYVINVOINTIPALVELUT	Kustannuspaikka	tilaus/ prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Osallisuus ja hyvinvointi				
Osallisuus ja hyvinvointipalvelut	101039980		Hyvinvointijohtaja	Erytysiasiantuntija
Aluejohtokunta	101039960		Hyvinvointijohtaja	Erytysiasiantuntijat
Takatasku	101039985		Hyvinvointijohtaja	Erytysiasiantuntijat
Maahanmuuttopalvelut				
Kotouttaminen	101039983		Erytysiasiantuntija	Maaanmuuttotyön asiantuntija
Alueellinen integraatiopiste	101035064		Maaanmuuttotyön asiantuntija	Erytysiasiantuntija
Lahti-piste	101039970		Palveluesimies	Erytysiasiantuntijat
Sosiaalinen luototus			Erytysiasiantuntija	Erytysiasiantuntija
Jäämistöt	tili 232500		Erytysiasiantuntija	Lakimies
Veteraaniavustukset	101039980		Erytysiasiantuntija	Erytysiasiantuntijat
Henkilökohtaiset laskut				
Hyvinvointijohtaja	101039980		Kaupunginjohtaja	Konsernipalvelujohtaja

Taloussihteerit asiantarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Toimitilaan (Saimaankatu 11, yhteinen tarkastustoimisto, hankintapalvelut, osallisuus ja hyvinvointipalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut ja päivähoito) liittyvien sopimuksiin perustuvien sisäisten ja ulkoisten laskujen (vuokra, sähkö ym.) hyväksyjänä voi olla myös hankinta-asiantuntija tai hänen estyneenä ollessaan talousjohtaja.

Tarkastustoimi

TARKASTUSTOIMI	Kustannuspaikka	tilaus/ prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Tarkastustoimisto	101011000		Kaupunginrevisori	Tarkastaja
Tarkastuslautakunta	101011001		Kaupunginrevisori	Tarkastaja
Tilintarkastus	101011002		Kaupunginrevisori	Tarkastaja
Henkilökohtaiset laskut				
Kaupunginrevisori	101011000		Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja	Kaupunginjohtaja

Taloussihteerit asiantarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Tarkastustoimen laskut hyväksyy kaupunginrevisori Juha Tapiola ja hän estyneenä ollessa tarkastaja Reijo Ollikka. Kaupunginrevisorin henkilökohtaiset laskut hyväksyy tarkastuslautakunnan puheenjohtaja. Lisäksi kaupunginjohtajalla on oikeus hyväksyä tarkastustoimen laskuja.

Ostot hyvinvointiyhtymästä

OSTOT HYVINVOINTIYHTYMÄSTÄ	Kustannuspaikka	tilaus/ prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Ostopalvelut	101039990		Hyvinvointijohtaja	Erytysiasiantuntijat

Taloussihteerit asiantarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot- ja tappiot

KÄYTTÖOMAISUUDEN MYNTIVOITOT JA -TAPPIOT	Kustannuspaikka	tilaus/ prr-osa	Hyväksyjä	Varahyväksyjä
Maa-alueiden myyntivoitot ja -tappiot	101018000		Konsernipalvelujohtaja	Talousjohtaja
Rakennusten myyntivoitot ja -tappiot	101018010		Konsernipalvelujohtaja	Talousjohtaja
Muun käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	101018020		Konsernipalvelujohtaja	Talousjohtaja

Taloussihteerit asiantarkastavat ja hyväksyvät omien vastuuyksiköiden osalta kaupungin sisäiset menotositteet SAP talous-järjestelmässä.

Lahden Tilakeskus Tulosyksikkö

Kustannuspaikka/määrite	Hyväksyjä	Varahyväksyjä	
10208610 Tilahallinto	Kulukorvaukset ja henkilöstömenot	toimitilajohtaja	rakennuttajapäällikkö kiinteistöpäällikkö tilapalvelupäällikkö
Kaikissa seuraavissa Tilakeskuksen menotapahtumissa toimii tarvittaessa hyväksyjänä toimitilajohtaja sekä varalla rakennuttajapäällikkö ja kiinteistöaloussuunn.			
10208610 Tilahallinto	102099000 Tilahallinto	kiinteistöaloussuunnittelija	kiinteistöpäällikkö
10208630 Rakennusten ylläpito	1020520 Isännöinti	kiinteistöaloussuunnittelija	kiinteistöpäällikkö
	1020530 Pääomakustannukset		
10208610 Tilahallinto	Kehityshankkeet	kehitysinsinööri	toimitilajohtaja
10208630 Rakennusten ylläpito	1020511 Ulkoiset vuokrat	toimitilajohtaja	kiinteistöaloussuunnittelija
10208630 Rakennusten ylläpito	1020501 Rakennusten kunnossapito		
	1020502 Ohjelmoitu kunnossapito	kiinteistöpäällikkö	
	1020503 Laitehuolto	tilapalvelupäällikkö	
	1020505 Jätehuolto	sähkötekniikko	
	1020507 Kiinteistönhoito	kunnossapidon asiantuntija	
	1020508 Tilajärjestelyt		
10208630 Rakennusten ylläpito	1020509 Projektit	kiinteistöpäällikkö	tilapalvelupäällikkö
10208620 Kiinteistöjen erillispalvelut	1020512 Erilliskustannukset	kiinteistöpäällikkö	tilapalvelupäällikkö

Talonrakennus, perusparannukset

Konsernihallinnon hankeryhmä		rakennuttajapäällikkö	
	kaupungintalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
Sivistyksen palvelualueen hankeryhmä		rakennuttajapäällikkö	
	Kannaksenkatu 22 perusparannus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Kirkkokatu 16 perusparannus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Paavolan kampusalueen liikennejärj.	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Länsiharjun koulun perusparannus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Kaupunginteatterin perusparannus	rakennuttajapäällikkö	
	Historiallisen museon perusparannus	rakennuttajapäällikkö	
	Päiväkotien perusparannukset	rakennuttajapäällikkö	
	Kaarikadun päiväkotia	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Ruorinniemen pvk piha	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Urheilukeskuksen perusparannukset	rakennuttajapäällikkö	
	Palvelualueen pienet työkohteet	rakennuttajapäällikkö	
Muun vuokraustoiminnan hankeryhmä		rakennuttajapäällikkö	
	Päätterveysaseman pienet hankkeet	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Sibeliustalon muutostyöt	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Imagorakennusten korjaukset	rakennuttajapäällikkö	
	Muut pienet työkohteet	rakennuttajapäällikkö	

Talonrakennus, korvausinvestoinnit

Sivistyksen palvelualueen hankeryhmä		rakennuttajapäällikkö	
	Launeen monitoimitalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Rakokiven monitoimitalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Kivimaan minitoimitalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Myllypohjan monitoimitalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Renkomäen monitoimitalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Kaarikadun pvk uudisrakennus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Laaksokadun pvk uudisrakennus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Kannaksenkatu 22 uudisrakennus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Länsiharjun esiopetus- ja päivähoitotile	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Kukkasen/Kirkonkylän uudisrakennus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Harjun koulun korvaava uudisrakennus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö
	Mukkulan monitoimitalo	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö

Talonrakennus, uusinvestoinnit

Sivistyksen palvelualueen hankeryhmä		rakennuttajapäällikkö	
	Kirkkokatu 16 uudisrakennus	projektipäällikkö	rakennuttajapäällikkö

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 20

Lahden kaupungin tilinpäätös vuodelta 2019, luottotappiot ja arvonmuutokset

D/2491/02.02.02.00.02/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Talousjohtaja Mervi Suomäki, puh. 050 383 6502
Rahoituspäällikkö Päivi Väisänen, puh. 044 716 1428

Päätös

Pykälä käsiteltiin ennen esityslistan §:ää 15.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus päättää luottotappio- ja arvonalentamiskirjaukset tilinpäätöksessä 2019 yhteensä 8 361 897,81euroa.

Perusteluosa

Talousoalvelut 20.1.2020

Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus päättää yli 250 000 euron luottotappioista ja omaisuuden arvonalennuksista.

Luottotappiot

Luottotappioiksi esitettävät erät liittyvät Lahden Työn Paikka Oy:n toiminnan lakkauttamiseen.

- Pääomalaina; 0,5 milj. euroa
- Luottolimiitti; 807 276,12 euroa
- Varautuminen tuleviin menoihin; 842 723,88 euroa

Arvonmuutokset/alaskirjaukset

- Lahden Työn Paikka Oy; osakkeiden tasearvon alaskirjaus -418 885,81 euroa
- Johdannaissopimuksen arvonmuutoskirjaus; -3 347 012,00 euroa
- Lahden Jäähalli Oy; osakkeiden tasearvon arvonmuutoskirjaus -2,0 milj. euroa
- Nastolan virastotalokiinteistö Oy; tasearvon arvonmuutoskirjaus -446 000 euroa

Muutoksenhaku

oikaisuvaatimusohje

Toimenpiteet

Ote: Taloussuunnittelu, rahoituspalvelut, Veli-Pekka Ignatius, Mari Kuparinen, Sami Kuikka, Provincia Oy/kirjapito, KPMG/Esko Säilä

2 (2)

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 20

---

esko.saila@kpmg.fi

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 21

Valtuustoaloite: Perusteettoman ja sananvapautta loukkaavan varoituksen peruminen ja hyvittäminen asianosaiselle KV

D/1917/00.02.00.00.03/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Kaupunginlakimies Pekka Virkkunen, puh. 044 416 3072

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Valtuutettu Pertti Arvaja ja 4 muuta valtuutettua 9.9.2019:

”Valtuustoaloite perusteettoman ja sananvapautta loukkaavan varoituksen perumisesta ja hyvittämisestä asianosaiselle

Tapahtumien taustaa

Varoitus rehtorille

Sivistysjohtaja Tiina Granqvist antoi 16.1.2018 Tiirismaan koulun rehtori Leena Akolalle varoituksen mm. sillä perusteella, että hän olisi toiminut työnantajan ohjeiden vastaisesti ja käyttäytynyt epäasiallisesti.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös

Varoituksesta kanneltiin Eduskunnan oikeusasiamielelle ja apulaisoikeusasiamies totesi päätöksessään 22.2.2019 (EOAK/1661/2018) varoituksen perusteista, että ei ole voitu oikeudellisesti kestäväällä tavalla käyttää perusteena kirjalliselle varoitukselle sananvapauden käytön johdosta ja totesi sananvapautta loukatun. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi päätöksessään Lahden kaupungin sivistysjohtajalle eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla huomautuksen rehtorin sananvapauden loukkaamisesta. Päätöksessä todetaan lisäksi seuraavaa:

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 21

Voimassa olevan vahingonkorvauslain mukainen korvausvastuu loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä on niin pitkälti rajoitettua, että sääntelyn ei voi sanoa tarjoavan tehokasta oikeussuojakeinoa perus- ja ihmisoikeusloukkausten hyvittämiseksi.

Ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa, joka on Suomessa lain tasoisesti voimassa, on kuitenkin taattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ihmisoikeusloukkauksissa. Kärsimyskorvaus on eräissä tapauksissa mahdollista perustaa siihen. Korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö osoittaa, että vahingonkorvausta tai hyvitystä on mahdollista suorittaa perus- ja ihmisoikeusloukkauksen perusteella myös ilman kansallisen lainsäädännön nimenomaista tukea.

Oikeusasiamiehen vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan perusoikeuksien loukkaukset pitää ensisijaisesti estää. Jos se ei onnistu, ne pitää oikaista tai korjata. Mutta jos sekään ei onnistu, loukkaus tulee hyvittää.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamies voi laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi.

Edellä todetun perusteella esitän kaupungin arvioitavaksi, miten kirjallisen varoituksen antamisesta lukion A rehtorille aiheutunut sananvapauden loukkaus olisi oikaistavissa tai korjattavissa, sekä edelleen, miten loukkaus olisi hänelle hyvitetävissä.

Kaupunginhallituksen "toimenpiteet"

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pyysi Lahden kaupunkia ilmoittamaan oikeusasiamiehen kansliaan ilmoittamaan 31.5.2019 mennessä, mihin toimenpiteisiin esitys (EOAK/1661/2018) on antanut aihetta.

Lahden kaupunginhallitus käsitteli asiaa 27.5.2019. Sitä vastoin, että kaupunki olisi ryhtynyt perusteettoman varoituksen ja sananvapausloukkauksen osalta apulaisoikeusasiamiehen esittämiin toimenpiteisiin, se pyysi "oikeudelliselta asiantuntijalta" päätöksen kyseenalaistavan lausunnon ja ilmoitti, että kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksella ei ole toimivaltaa puuttua varoituksen antamiseen esimerkiksi perumalla se.

Lahden kaupungin sivistysjohtaja on Eduskunnan oikeusasiamiehen

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 21

kansliaan toimittamassaan kirjelmässään ilmoittanut, ettei hän tule muuttamaan tai perumaan antamaansa varoitusta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen vastaus toimenpideilmoitukseen

Apulaisoikeusasiamies antoi vastauksen 24.7.2019. Hän ei katsonut aiheelliseksi kommentoida kaupungin näkemyksiä muilta kuin hyvitysasian ja sivistystoimenjohtajan kuulemisen osalta.

Hyvitysasiasia.

Lahden kaupunginhallitus on katsonut, ettei hyvityskorvausta rehtorille voitaisi edes suorittaa. Apulaisoikeusasiamies on asiasta kaupungin kanssa eri mieltä. Hän toteaa, että oikeusasiamiehen vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan perusoikeuksien loukkaukset pitää ensisijaisesti estää. Jos se ei onnistu, ne pitää oikaista tai korjata. Mutta jos sekään ei onnistu, loukkaus tulee hyvittää. Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 11 §:n mukaan voi laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on toimivaltansa puitteissa tehnyt kaupungille hyvitysesityksen.

Sivistysjohtajan kuuleminen

Kaupunginhallituksen mielestä oikeusasiamiehen olisi tullut varata sivistysjohtajalle oikeus tulla yksilöidysti kuulluksi huomautuksen johdosta. Apulaisoikeusasiamies pitää kaupungin näkemystä virheellisenä. Kuulemisasiassa on menetelty hallintolain, oikeusasiamieslain ja perustuslain mukaisesti. Sivistystoimenjohtajan kuuleminen on tapahtunut siinä yhteydessä, kun Lahden kaupungin puolesta lausunnon antoi sivistyslautakunta, joka sisälsi mm. sivistysjohtajan selvityksen.

Kaupunginhallituksen toiminta asiassa

Katsomme, että kaupunginhallitus on menetellyt asiassa tavalla, joka vahingoittaa kaupungin mainetta sekä eettisesti, että juridisesti, sekä loukkaa vakavasti työntekijänsä oikeusturvaa. Sen ylimielistä ja piittaamatonta suhtautumista lainvalvojan kuvaava hyvin se, että kaupunginhallitus on pyrkinyt kiistämään sananvapauden loukkauksen, kyseenalaistamaan muutoinkin eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksen ja pidättäytymällä oikeusasiamiehen

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 21

esittämistä toimenpiteistä. Kaupunginhallitus ei ottanut edes asialistalleen oikeusasiamiehen vastausta toimenpiteistä, vaan piilotti sen 12.8.2019 pitämässään kokouksessa saapuneisiin ja lähteneisiin asiakirjoihin (D/1009/2018).

Kaupunginhallituksen hankkima "lausunto" oli juridisesti täysin turha, liki 10 000 euroa kustantanut kuluerä, koska sillä ei voi, eikä tässäkään tapauksessa ole voitu muuttaa Eduskunnan oikeusasiamiehen kanteluasiassa tekemää päätöstä.

Valtuustoaloite

Me allekirjoittaneet valtuutetut teemme asiassa seuraavansisältöisen valtuustoaloitteen:

1. Kaupunginvaltuusto toteaa, että Eduskunnan oikeusasiamies on ylimpänä lainvalvojana pitänyt sivistysjohtajan rehtori Leena Akolalle antamaa varoitusta hänen sananvapauttaan loukkaavana sekä perusteettomana.
2. Kaupunginvaltuusto velvoittaa kaupunginhallituksen ottamaan varoitustapaus uudelleen käsiteltäväksi ja ryhtymään Oikeusasiamiehen esittämiin toimenpiteisiin ko. rehtorille aiheutetun sananvapauden loukkauksen oikaisemiseksi tai korjaamiseksi ja hänelle aiheutetun vahingon hyvittämiseksi. Hyvittämisenä maksettavasta korvaussummasta pyydetään Leena Akolalta hänen oma lausumansa.”

Vastaus aloitteeseen:

Kuten aloitteessa todetaan, kaupunginhallitus käsitteli 27.5.2019 kokouksessaan Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksen ja esitti näkemyksensä siitä antamassaan lausunnossa. Lisäksi kaupunginhallitus merkitsi esityslistan kodassa ”saapuneet ja lähteneet asiakirjat” tiedokseen 12.8.2019 kokouksessaan apulaisoikeusasiamiehen vastauksen. Kaupunginhallitus katsoi merkityksensä apulaisoikeusasiamiehen vastauksen tiedokseen 12.8.2019, että asia ei edellytä kaupungilta enempää toimenpiteitä.

Aloitteessa toivotaan kaupunginvaltuuston toteavan Eduskunnan oikeusasiamiehen kannan k.o. rehtorin saamaan varoitukseen sekä velvoittavan kaupunginhallituksen ottamaan asia uudelleen

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 21

---

käsiteltäväksi ja ryhtymään toimenpiteisiin loukkauksen oikaisemiseksi ja hänelle aiheutetun vahingon hyvittämiseksi.

Korvaukseen ei edellä olevan ja kaupunginhallituksen 27.5.2019 asiassa tekemän päätöksen perusteella ole perustetta. Valtuustoa sitovassa Lahden kaupungin hallintosäännössä on määritelty päätösvalta vahingonkorvausten suorittamiselle. Hallintosäännön (s.23) mukaan vahingonkorvauksista päättää lautakunta, kaupunginhallitus tai kaupunginhallituksen jaosto.

K.o. rehtori ei ole itse vaatinut asiansa uudelleen käsittelyä eikä ole esittänyt kunnalle asiassa vaatimuksia. Kaupunginhallitus katsoo, että asia ei edellytä kaupungilta toimenpiteitä.

Muutoksenhaku Kh: muutoksenhakukielto
Kv: muutoksenhakukielto

Toimenpiteet Kh: kv
Kv: -

Liitteenä 1. Valtuustoaloite

LAHDEN KAUPUNKI
10.09.2019 09:34

(2)

Sivu 1 / 4

1917/00.02.00.00.03/2019

LAHDEN KAUPUNGINHALLITUS**VALTUUSTOALOITE PERUSTEETTOMAN JA SANANVAPAUTTA LOUKKAAVAN VAROITUKSEN PERUMISESTA JA HYVITTÄMISESTÄ ASIANOSAISELLE****TAPAHTUMIEN TAUSTAA****Varoitus rehtorille**

Sivistysjohtaja Tiina Granqvist antoi 16.1.2018 Tiirismaan koulun rehtori Leena Akolalle varoituk-
sen mm. sillä perusteella, että hän olisi toiminut työnantajan ohjeiden vastaisesti ja käyttäytynyt
epäasiallisesti.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös

Varoituksesta kanneltiin Eduskunnan oikeusasiamielelle ja apulaisoikeusasiamies totesi päätökses-
sään 22.2.2019 (EOAK/1661/2018) varoituksen perusteista, että ei ole voitu oikeudellisesti kestä-
väällä tavalla käyttää perusteena kirjalliselle varoitukselle sananvapauden käytön johdosta ja totesi
sananvapautta loukatun. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi päätöksessään Lahden kaupungin
sivistysjohtajalle eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla huomau-
tuksen rehtorin sananvapauden loukkaamisesta. Päätöksessä todetaan lisäksi seuraavaa:

Voimassa olevan vahingonkorvauslain mukainen korvausvastuu loukkauksen aiheuttamasta kärsi-
myksestä on niin pitkälti rajoitettua, että sääntelyn ei voi sanoa tarjoavan tehokasta oikeussuojakei-
noa perus- ja ihmisoikeusloukkausten hyvittämiseksi. Ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa, joka
on Suomessa lain tasoisesti voimassa, on kuitenkin taattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin
ihmisoikeusloukkauksissa. Kärsimyskorvaus on eräissä tapauksissa mahdollista perustaa siihen.
Korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö osoittaa, että vahingonkorvausta tai hyvitystä on mahdol-
lista suorittaa perus- ja ihmisoikeusloukkauksen perusteella myös ilman kansallisen lainsäädännön
nimenomaista tukea.

Oikeusasiamiehen vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaan perusoikeuksien loukkaukset pitää ensi-
sijaisesti estää. Jos se ei onnistu, ne pitää oikaista tai korjata. Mutta jos sekään ei onnistu, loukkaus
tulee hyvittää.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamies voi lailli-
suusvalvontaansa kuuluvassa asiassa tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen
virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi.

Edellä todetun perusteella esitän kaupungin arvioitavaksi, miten kirjallisen varoituksen antamisesta
lukion A rehtorille aiheutunut sananvapauden loukkaus olisi oikaistavissa tai korjattavissa, sekä
edelleen, miten loukkaus olisi hänelle hyvitetävissä.

Kaupunginhallituksen ”toimenpiteet”

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pyysi Lahden kaupunkia ilmoittamaan oikeusasiamiehen kansli-
aan ilmoittamaan 31.5.2019 mennessä, mihin toimenpiteisiin esitys (EOAK/1661/2018) on antanut
aihetta.

Lahden kaupunginhallitus käsitteli asiaa 27.5.2019. Sitä vastoin, että kaupunki olisi ryhtynyt perus-
teettoman varoituksen ja sananvapausloukkauksen osalta apulaisoikeusasiamiehen esittämiin toi-

MS 9.9.2019

menpiteisiin, se pyysi ”oikeudelliselta asiantuntijalta” päätöksen kyseenalaistavan lausunnon ja ilmoitti, että kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallituksella ei ole toimivaltaa puuttua varoituksen antamiseen esimerkiksi perumalla se.

Lahden kaupungin sivistysjohtaja on Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan toimittamassaan kirjelmässään ilmoittanut, ettei hän tule muuttamaan tai perumaan antamaansa varoitusta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen vastaus toimenpideilmoitukseen

Apulaisoikeusasiamies antoi vastauksen 24.7.2019. Hän ei katsonut aiheelliseksi kommentoida kaupungin näkemyksiä muilta kuin hyvitysasian ja sivistystoimenjohtajan kuulemisen osalta.

Hyvitysasia.

Lahden kaupunginhallitus on katsonut, ettei hyvityskorvausta rehtorille voitaisi edes suorittaa. Apulaisoikeusasiamies on asiasta kaupungin kanssa eri mieltä. Hän toteaa, että oikeusasiamiehen vaikiintuneen ratkaisukäytännön mukaan perusoikeuksien loukkaukset pitää ensisijaisesti estää. Jos se ei onnistu, ne pitää oikaista tai korjata. Mutta jos sekään ei onnistu, loukkaus tulee hyvittää. Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 11 §:n mukaan voi laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on toimivaltansa puitteissa tehnyt kaupungille hyvitysesityksen.

Sivistysjohtajan kuuleminen

Kaupunginhallituksen mielestä oikeusasiamiehen olisi tullut varata sivistysjohtajalle oikeus tulla yksilöidysti kuulluksi huomautuksen johdosta. Apulaisoikeusasiamies pitää kaupungin näkemystä virheellisenä. Kuulemisasiassa on menetelty hallintolain, oikeusasiamieslain ja perustuslain mukaisesti. Sivistystoimenjohtajan kuuleminen on tapahtunut siinä yhteydessä, kun Lahden kaupungin puolesta lausunnon antoi sivistyslautakunta, joka sisälsi mm. sivistysjohtajan selvityksen.

Kaupunginhallituksen toiminta asiassa

Katsomme, että kaupunginhallitus on menetellyt asiassa tavalla, joka vahingoittaa kaupungin mainetta sekä eettisesti, että juridisesti, sekä loukkaa vakavasti työntekijänsä oikeusturvaa. Sen ylimielistä ja piittaamatonta suhtautumista lainvalvojan kuvaava hyvin se, että kaupunginhallitus on pyrkinyt kiistämään sananvapauden loukkauksen, kyseenalaistamaan muutoinkin eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksen ja pidättäytymällä oikeusasiamiehen esittämistä toimenpiteistä. Kaupunginhallitus ei ottanut edes asialistalleen oikeusasiamiehen vastausta toimenpiteistä, vaan piilotti sen 12.8.2019 pitämässään kokouksessa saapuneisiin ja lähteneisiin asiakirjoihin (D/1009/2018).

Kaupunginhallituksen hankkima ”lausunto” oli juridisesti täysin turha, liki 10 000 euroa kustantanut kuluerä, koska sillä ei voi, eikä tässäkään tapauksessa ole voitu muuttaa Eduskunnan oikeusasiamiehen kanteluasiassa tekemää päätöstä.

VALTUUSTOALOITE

Me allekirjoittaneet valtuutetut teemme asiassa seuraavansisältöisen valtuustoaloitteen:

1. Kaupunginvaltuusto toteaa, että Eduskunnan oikeusasiamies on ylimpänä lainvalvojana pitänyt sivistysjohtajan rehtori Leena Akolalle antamaa varoitusta hänen sananvapauttaan loukkaavana sekä perusteettomana.
2. Kaupunginvaltuusto velvoittaa kaupunginhallituksen ottamaan varoitusasia uudelleen käsiteltäväksi ja ryhtymään Oikeusasiamiehen esittämiin toimenpiteisiin ko. rehtorille

aiheutetun sananvapauden loukkauksen oikaisemiseksi tai korjaamiseksi ja hänelle aiheutetun vahingon hyvittämiseksi. Hyvittämisenä maksettavasta korvaussummasta pyydetään Leena Akolalta hänen oma lausumansa.

Lahdessa 9.9.2019

Pertti Arvaja

Seppo Korhonen

Jorma Ratia

~~Seppo Koskinen~~

Seppo Koskinen

JARI HARTMAN

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 22

Saapuneet ja lähteneet asiakirjat 27.1.2020

D/49/07.01.03.00.02/2020

Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus merkitsee luetteloissa mainitut asiakirjat tiedokseen.
Perusteluosa	Kaupunginhallituksen jäsenille jaetaan luettelo saapuneista ja lähteneistä asiakirjoista.
Muutoksenhaku	muutoksenhakukielto
Toimenpiteet	-
Liitteenä	1. Luettelot I ja II

Kaupunginhallituksen kokous 27.1.2020**Saapuneet ja lähteneet asiakirjat**

- 1. Lautakuntien ja jaostojen pöytäkirjoja**
  - Rakennus- ja ympäristölupalautakunta 14.1.2020 D/18/2020
  - Sivistyslautakunta 14.1.2020 D/5/2020
  - Tekninen ja ympäristölautakunta 21.1.2020 D/17/2020
  - Elinvoima- ja työllisyysjaosto 16.12.2019 D/51/2019
  - Konserni- ja tilajaoston pöytäkirja 16.12.2019 D/52/2019

- 2. Kaupunginjohtajan päätöksiä**
  - 14.1.2020 § 3: Lahti Aqua Oy:n konsernitiliin liitetyn käyttöoikeustilin luottolimiitin korottaminen D/150/2020
  - 20.1.2020 § 4: Lahden kaupungin edustajan ja varaedustajan nimeäminen Päijät-Hämeen turvallisuus- ja valmiustoimikunnan esikuntaan (turvallisuus- ja riskienhallintapäällikkö Antti Prepula) D/215/2020
  - 20.1.2020 § 5: Lahden kaupungin ja mediatalojen väliset sopimukset 2020 D/240/2020

- 3. Rakennusvalvonnan ilmoitus purkamislupahakemuksesta**
  - 14.1.2020: Lupatunnus 398-2020-13, liiteri D/188/2020

- 4. Saapuneita kirjeitä**
  - Asikkalan kunta**
    - Asikkalan kunnanhallituksen ote 16.12.2019 § 303: Ympäristöpääkaupungin säätiön perustaminen D/2554/2019
  - Hollolan kunta**
    - Hollolan kunnanhallituksen ote 16.12.2019 § 289: Kestävä Lahti – säätiö, European Green Capital 2021 -hanke D/2554/2019
  - Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus** 8.1.2020 Päätös HAMELY/1498/2019: Ukonvuoren luonnonsuojelualueen perustaminen D/196/2020
  - Hämeen kauppakamari** 17.1.2020: Hämeen kauppakamarin hallituksen pöytäkirja 12.12.2019: Kestävä Lahti –säätiön perustaminen D/2554/2019

Kaupunginhallituksen kokous 27.1.2020**Saapuneet ja lähteneet asiakirjat II**

---

1. **Jaoston pöytäkirja**
  - Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto 23.1.2020 D/14/2020

2. **Kaupunginjohtajan päätös**
  - 24.1.2020 § 6: Lahden Työn Paikka Oy:n konsernitiliin liitetyn käyttöoikeustilin luottolimitin korottaminen D/150/2020

ML

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 23

Edunvalvonnan kärjet ja toimintasuunnitelma

D/2956/00.01.02.01.00/2018

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja Yhteysjohtaja Mari Kuparinen, puh. 044 371 9450

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Kaupunginhallitus hyväksyy edunvalvontasuunnitelman 2020.

Perusteluosa Kaupunginhallitus päätti 14.1.2019 (6 §) Lahden hallitusohjelmataavoitteet. Tavoitteiden määrittelyssä huomioitiin Lahden kaupunkistrategia 2030 ja kaupunkiseudun kilpailukykystrategia.

Marinin hallitusohjelmassa on runsaasti Lahden tavoitteisiin kytkeytyviä mainintoja, joten hallitusohjelman toimeenpanoon liittyen on tarpeen laatia edunvalvonnan aikataulutettu suunnitelma.

Edunvalvontasuunnitelman mukaan Lahti on 120 000 asukkaan kehittyvä yliopistokaupunki, kestävä kaupunkikehityksen edelläkävijä ja ensimmäinen suomalaiskaupunki, joka on valittu Euroopan ympäristöpääkaupungiksi. Ympäristökaupunki rakennetaan yhdessä kaupunkilaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa ja muutos tarkoittaa kehittymistä myös muilla alueilla. Euroopan ympäristöpääkaupunkina Lahti on kansainvälisesti kiinnostavin suomalainen kaupunki.

Edunvalvonnan toimintasuunnitelmassa esitetään tavoitteita ja toimenpiteitä kolmella tasolla:

1. Kansainvälinen taso
2. Kansallinen taso
3. Alueellinen taso

Lahden kaupungin ympäristöprofiiliin ja siihen liittyvän erityisaseman hyödyntäminen ja vahvistaminen on kansainvälisen edunvalvonnan ensisijainen tavoite. Lahden urheiluprofiilia vahvistetaan vaikuttamalla valtiotasoihin päätöksiin ja kansainvälisen toiminnan kokonaisuuksiin sekä edistämällä Lahden asemaa suurtapahtumien kaupunkina.

Lahden kaupunki
Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä
27.01.2020 § 23

Kansallisen vaikuttamisen kärkitavoitteet ovat

- Kaupunkilaisten koulutustason nostaminen
- Työllisyyden Lahti-malli
- Yhteydet
- SOTE-uudistus
- MAL- ja kasvusopimus valtion kanssa
- EU:n rakennerahastorahoituksen lisääminen Päijät-Hämeessä ohjelmakaudelle 2021 – 2027

Alueellisella vaikuttamisella pyritään varmistamaan Lahden kaupungin tavoitteiden toteutuminen yhteistoiminnassa Päijät-Hämeen kuntien ja muiden maakunnallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyöllä vahvistetaan Lahden kaupunkiseudun ja maakunnan elinvoimaa ja asemaa suhteessa muihin alueisiin.

Muutoksenhaku	oikaisuvaatimusohje
Toimenpiteet	ote LADEC, LUT
Liitteenä	1. Edunvalvontasuunnitelmaluonnos

Edunvalvontasuunnitelma

23.1.2020

Mari Kuparinen

Luonnos

Käsittelyyn KH:ssa
27.1.2020

VAIKUTTAMISEN TAVOITTEET

**Lahti on
120 000 asukkaan
kehittyvä
yliopistokaupunki**

**JA EUROOPAN
JOHTAVA
YMPÄRISTÖ-
KAUPUNKI**

LAHTI

winner 2020

EUROPEAN
GREEN CAPITAL

An initiative of the
European Commission

LAHTI

LAHDEN TARINA

Suomalaisten kaupunkien joukossa Lahti on erilainen: se on kestävä kaupunkikehityksen edelläkävijä. Sen puolesta olemme tehneet työtä jo vuosikymmeniä. Lahti valittiin ensimmäisenä suomalaisena kaupunkina Euroopan ympäristöpääkaupungiksi 2021.

Lahdessa luomme palveluja ja ratkaisuja, jotka mahdollistavat asukkaille hiilineutraalin elämäntavan ja paremman kaupungin. Olemme toteuttaneet energiakäännöksen ja lopetimme kivihiielen käytön huhtikuun alusta 2019. Lahdesta tulee hiilineutraali jo vuonna 2025, ensimmäisenä suurena kaupunkina Suomessa ja yhtenä ensimmäisistä koko Euroopassa. Vuoteen 2050 mennessä olemme myös jätteen kierrätyskaupunki.

Ympäristökaupunki rakennetaan yhdessä. Muutos tarkoittaa kaupungin kehittymistä myös muilla alueilla. Kestävä kaupungin tulee olla parempi ja innostavampi kaupunki. LUT-yliopisto, sen asiantuntijat ja uudet opiskelijat vahvistavat ympäristöosaamistamme ja Lahden kasvua. Yhdessä etsimme ratkaisuja maailmanlaajuisiin ympäristöhaasteisiin. Kestävä kaupunki tarvitsee kaikkia, yliopistoa, korkeakouluja, alueen yrityksiä ja asukkaita.

Lahti kasvaa, kun sille annetaan edellytykset, meillä on maan parasta ympäristöalan koulutusta ja tutkimusta, monipuolista teollisuutta sekä strategisesti erinomainen sijainti. Suurena 200 000 suomalaisen kaupunkiseutuna Lahti on liittymässä valtion MAL-sopimukseen. Lahden osaaminen on käytettävissä MAL-sopimusten ja koko Suomen viemisessä kestävä kaupunkikehityksen suuntaan.

Euroopan ympäristöpääkaupunkina Lahti on kansainvälisesti kiinnostavin suomalainen kaupunki.

Lahti toteuttaa edunvalvontaa eri tasoilla

Kansainvälinen taso

Kansallinen taso

Alueellinen taso

KANSAINVÄLISEN VAIKUTTAMISEN KÄRJET

Lahden kaupungin ympäristöprofiiliin ja sitä kautta tulevan erityisaseman vahvistaminen on kansainvälisen edunvalvonnan ensisijainen tavoite. Euroopan ympäristöpääkaupunkina 2021 toimiminen ja statuksen hyödyntäminen on lähivuosien keskeisin väline tavoitteen saavuttamisessa. Tavoitetta edistää myös asiantuntijoiden ja päättäjien aktivoituminen ja vaikuttaminen kansainvälisissä verkostoissa.

Lahden urheiluprofiililla vahvistetaan vaikuttamalla valtiotasoiisiin päätöksiin ja kansainvälisen toiminnan kokonaisuuksiin sekä edistämällä Lahden asemaa tapahtumakaupunkina. Kahdenvälisissä kaupunkisuhteissa tiivistetään yhdessä kumppaneiden kanssa yhteistyötä erityisesti Pietarin kanssa.

EGCA2021 on kaupungin kansainvälinen edunvalvonnan vuosina 2020-2022!

LAHTI

Kansainvälisen vaikuttamisen tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite	Toimenpiteet	Edunvalvonnan kohderyhmät	Yhteistyökumppanit	Vastuutoimijat
Lahden ympäristöprofiiliin ja –erityisstatuksen vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Ylläpidetään ja kehitetään vuorovaikutusta EU:n poliittiseen ja virkamies-johtoon. Osallistutaan aktiivisesti EU-tasoiseen keskusteluun, tapahtumiin sekä verkostoihin kotimaassa ja kansainvälisesti. Edistetään EU-tasoisien TKI- ja kehitysrahoituksen suuntautumista Lahden seudulle ja vaikutetaan rahoituskanaviin. 	<ul style="list-style-type: none"> Euroopan komissio, Mepit Rahoituksista vastaavat Ympäristöministeri, kehitysyhteistyö- ja ulkomaan-kauppaministeri 	Lahden EGCA-säätiö, kansainvälinen EGCA-kaupunkien verkosto, Päijät-Hämeen liitto, Helsinki EU Office, Kuntaliitto, EUROCITIES-verkosto, korkeakoulut	Ylin poliittinen ja virkamies-johto EGCA-säätiö Ympäristöjohtaja
Lahden urheiluprofiiliin ja –erityisstatuksen vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Ylläpidetään ja kehitetään verkostoa. Tarjotaan aktiivisesti sisältöjä, yhteyksiä, vientimahdollisuuksia koko Suomen käyttöön (vaikuttaminen/vetovastuu valtiotasoisista kokonaisuuksista). Edistetään aktiivisesti kansainvälisten urheilutapahtumien ja muiden tapahtumien sijoittumista Lahden seudulle (ml. Ironman, MotoGP) 	<ul style="list-style-type: none"> TEM/Business Finland OKM Kansalliset ja kansainväliset lajiliitot Urheilutapahtumajärjestöt 	Lahden seudun kehitys LADEC, Lahti Region Oy, Lahti Events Oy , Päijät-Hämeen liitto, korkeakoulut, urheiluopistot	Yhteisjohtaja Liikuntatoimen johtaja Tapahtumapäällikkö
Vahvistetaan Lahden kaupungin asemaa ja näkyvyyttä kansainvälisissä verkostoissa	<ul style="list-style-type: none"> Vaikutetaan verkostojen kautta EU:n valmisteluprosesseihin. Asiantuntijoiden aktiivinen osallistuminen kansainvälisten verkostojen työryhmien toimintaan. Sisältöjen tarjoaminen verkostoille. 	<ul style="list-style-type: none"> Verkosto-organisaatiot ja verkostojen jäsenet 	Lahden EGCA-säätiö Verkostat: (EGCA network, EUROCITIES, CLC/Climate Leadership Coalition, UBC/Union of Baltic Cities, ICLEI/Local Governments for Sustainability)	Kaupunginjohtaja Ympäristöjohtaja Yhteisjohtaja
Pietari-yhteistyön vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Ylläpidetään ja kehitetään vuorovaikutusta Pietarin johtoon ja komiteoihin. Ylläpidetään ja kehitetään vuorovaikutusta Pietarin yliopistoihin ja käynnistetään yliopistovetoisia yhteistyöhankkeita. Toteutetaan yhteistyösopimuksen sisällöt. 	<ul style="list-style-type: none"> Pietarin ympäristökomitea LUT UNECON, ITMO 	Lappeenrannan kaupunki, LUT, LAB	Kaupunginjohtaja Kehityspäällikkö Ympäristöjohtaja

KANSALLISEN VAIKUTTAMISEN TAVOITTEET

- erityisesti suhteessa Marinin hallitusohjelmaan

Kaupunkilaisten
koulutustason nostaminen

Työllisyyden Lahti-malli

MAL- ja kasvusopimus
valtion kanssa

SOTE-uudistus

EU:n
rakennerahastorahoituksen
lisääminen Päijät-
Hämeessä 2021 - 2027

Yhteydet

Lentorata
VT 12

Ympäristökaupunki Lahti

Kaupunkilaisten koulutustason nostaminen

Tavoite	Hallitusohjelma	Aikataulu ja vaiheet	Edunvalvonnan kohderyhmät ja toimet	Vastuuhenkilöt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan vahvistaminen Lahdessa ▪ LUT yliopiston kasvun vauhdittaminen: LUT:n tutkintokiintiöiden kasvattaminen tekniikan ja kauppatieteiden kandi- ja maisteritutkinnoissa Nyt 200 KTM ja 440 DI; tavoite 280 KTM ja 730 DI. ▪ LUT:n tohtorikiintiöiden nosto 79:ään/v. ▪ Salpaukseen englanninkielisiä koulutuksia 	<p><i>Käännetään Suomen TKI-määrärahat nousu-uralle. Laaditaan tiekartta TKI-panostusten nostamiseksi neljään prosenttiin BKT:sta ja Suomen kehittämiseksi maailman parhaaksi innovaatio- ja kokeiluympäristöksi.</i></p>	<p>Korkeakoulujen ehdotus OKM:lle 10/2019. OKM:n vastaehdotus 11/2019. 10.12. OKM:n ja rehtorien keskustelu. Päätös tutkintokatoista alkuvuosi 2020.</p> <p>Kevät 2020</p>	<p>OKM: ministeri Hanna Kosonen ja avustajat, kp Anita Lehikoinen</p> <p>Oman vaalipiirin kansanedustajat ja ministerit LUT, HY</p> <p>OPH</p>	<p>Kaupunginjohtaja Yhteysjohtaja</p>

Työllisyyden Lahti-malli

Tavoite	Hallitusohjelma	Aikataulu ja vaiheet	Edunvalvonnan kohderyhmät ja toimet	Vastuuhenkilöt
<ul style="list-style-type: none"> Työllisyyden kuntakokeilu 	<p><i>Kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Työllisyyspalveluiden järjestäminen ja toteuttaminen voidaan sopimuksella antaa yhden tai useamman kunnan tehtäväksi kuntien kanssa tehtyjen sopimusten pohjalta. Toimeenpanon tueksi säädetään tarvittaessa erillislainsäädäntö.</i></p>	<p>Syky 2019 – kevät 2020</p> <ul style="list-style-type: none"> 11/2019 hakemus kuntakokeiluun 12/2019 kokeilulain HE lausunolle HE eduskunnalle 2/2020 	<p>Toteutetut keskustelut 2019: Ministerit Rinne, Harakka, Paatero, Pekonen, Marin TEM: Antti Neimala, M-R Pihlman, Jarkko Tonttila</p>	<p>Yhteysjohtaja Työllisyysjohtaja</p>
<ul style="list-style-type: none"> Lahti mukaan kansalliseen TalentHub -verkostoon 	<p><i>Jatketaan ja vahvistetaan Business Finlandin Talent-toimintaa, joilla tuetaan kansainvälisten osaajien sijoittumista Suomeen ja asiantuntemuksen hyödyntämistä yritysten kas-vussa, kansainvälistymisessä ja uudistumises-sa sekä investointien kasvussa.</i></p>		<p>2020 Työministeri ja oman vaalipiirin ministeri TEM: alueosasto ja työllisyysosasto</p>	

MAL- ja kasvusopimus valtion kanssa

Tavoite	Hallitusohjelma	Aikataulu ja vaiheet	Edunvalvonnan kohderyhmät ja toimet	Vastuuhenkilöt
<ul style="list-style-type: none"> Lahden kaupunkiseutu solmii MAL-sopimuksen valtion kanssa 	<p><i>MAL-sopimuksia on mahdollista laajentaa uusille yli 100 000 asukkaan kaupunkiseuduille.</i></p>	<p>Selvitys MAL-sopimusmenettelyn laajentamisesta 9-12/2019 Sopimusneuvottelujen aloitus 1-3/2020</p>	<p>Ministerit Mikkonen, Harakka, Skinnari ja avustajat YM: Selvitysmies Matti Vatiilo, kp Hannele Pokka, Tommi Laanti</p>	<p>Kaupunkikehitysjohtaja Yhteysjohtaja</p>
<ul style="list-style-type: none"> Lahti on mukana kasvusopimus/ekosysteemisopimusmenettelyssä valtion kanssa 	<p><i>Luodaan alue-/teemälähtöisesti sopimusperusteisuuteen ja kumppanuuteen perustuva (aluekehityksen) toimintamalli. Alueelliset sopimuskokonaisuudet ovat osa Suomen ekosysteemipolitiikan ja kasvuohjelman kokonaisuutta.</i></p>	<p>Neuvottelut TEM:n laatiman aikataulun mukaan (arvio kevät 2020)</p>	<p>Ministerit Lintilä, Haatainen, Paatero ja Skinnari ja avustajat TEM: kp Gustafsson, M-R Pihlman, Mika Pikkalainen</p>	

SOTE-uudistus

Tavoite	Hallitusohjelma	Aikataulu ja vaiheet	Edunvalvonnan kohderyhmät ja toimet	Vastuuhenkilöt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusvastuun siirtäminen valtiolle. ▪ Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisten palveluiden rahoituksen turvaaminen valtionosuuksin tai erillisrahoituksella ennen sote-uudistuksen voimaantuloa. ▪ Kaupungin mahdollisuus tuottaa rajattuja hyvinvointipalveluja. 	<p><i>Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa kootaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille.</i></p> <p><i>Maakunnat tuottavat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityinen ja kolmas sektori toimivat täydentävinä palveluiden tuottajina. Kuntien osalta tämä ratkaistaan erillisen selvityksen pohjalta vuoden 2019 loppuun mennessä.</i></p> <p><i>Hallitus käynnistää välittömästi valmistelun maakuntaveron käyttöönotosta.</i></p>	<p>STM:ssä ja eduskunnassa päätettävän aikataulun mukaisesti</p>	<p>Ministerit Pekonen, Kiuru ja Paatero + avustajat</p> <p>Kuntaliitto, Suurten kaupunkien sote-johto.</p> <p>Maakuntavalmistelu</p>	<p>Kaupunginjohtaja, hyvinvointijohtaja</p>

EU:n rakennerahastorahoituksen lisääminen Päijät-Hämeessä 2021 - 2027

Tavoite	Hallitusohjelma	Aikataulu ja vaiheet	Edunvalvonnan kohderyhmät ja toimet	Vastuuhenkilöt
<ul style="list-style-type: none"> Rakennerahastovarojen jaon/painotuksen siirtäminen kaudella 2021–2027 nykyistä enemmän Etelä- ja Länsi-Suomen suuntaan (ruostevelyöhyke) Lahti kestävän kaupunkikehityksen rahoituksen piiriin Alueiden vaikutusmahdollisuudet turvattava valtakunnallisten osioiden suunnittelussa, toimeenpanossa, seurannassa ja toteuttamisessa (esim. työllisyyskokeilujen erillisrahoituksen sisällyttäminen) 	<p><i>EU:lle laaditaan tarkoituksenmukainen budjetti... Suomen maksuosuus pidetään kohtuullisena ja käytetylle rahalle edellytetään saatavan sekä kotimaista vastinetta että eurooppalaista lisäarvoa. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoituksen taso turvataan. Myös aluekehitysrahoituksen taso ja harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema turvataan. TKI-toimintaan panostaminen on Suomelle tärkeää.</i></p>	Kevään 2020 aikana.	<p>Ministerit Lintilä ja Tuppurainen, Marin, Paatero ja Skinnari (+erityisavustajat)</p> <p>Oman vaaliriirin ja Etelä-Suomen kansanedustajat</p> <p>TEM: M-R Pihlman, Johanna Osenius</p>	<p>Maakuntajohtaja</p> <p>Yhteysjohtaja</p>

Yhteydet

Tavoite	Hallitusohjelma	Aikataulu ja vaiheet	Edunvalvonnan kohderyhmät ja toimet	Vastuuhenkilöt
<ul style="list-style-type: none"> Lentorata 	<p><i>Rataverkkoa ja raideliikennettä koskeville miljardihankkeille on syytä tehdä laaja-alainen vaikutusten arviointi sekä suunnitella ja rakentaa ne nykyisen verkon kanssa toimiviksi kokonaisuuksiksi, jotka tuovat lisää matkustajia raiteille ja mahdollistavat järkevän rahankäytön.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Päärata ja sen laajennukset</i> <i>Rata Helsingistä lähteen</i> <i>Rata Helsingistä itään</i> 	<p>Suomirata-hankeyhtiöneuvottelut loppuvuosi 2019 – alkuvuosi 2020</p> <p>Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelu 2019-2021</p>	<p>Ministeri Harakka ja avustajat LVM virkamiesjohto</p> <p>Jyväskylän Lasse Leppä edustaa ”muuta suuria kaupunkeja” VLJS-työryhmässä, Laura Leppänen on Etelä-Suomen maakuntien edustaja</p>	<p>Kaupunginjohtaja Kaupunkikehitysjohtaja</p>

Alueellinen vaikuttaminen

Alueellisella vaikuttamisella pyritään varmistamaan Lahden kaupungin tavoitteiden toteutuminen yhteistoiminnassa Päijät-Hämeen kuntien ja muiden maakunnallisten toimijoiden kanssa. Myös yhteistyö lähialueiden ja naapurimaakuntien kanssa liittyy alueelliseen vaikuttamistyöhön.

Lahden alueellisen vaikuttamisen lähtökohtana on keskuskaupungin menestyksen ratkaiseva merkitys maakunnan ja sen yksittäisten kuntien kehitykseen. Yhteistyöllä vahvistetaan Lahden kaupunkiseudun sekä maakunnan elinvoimaa ja asemaa suhteessa muihin alueisiin. Lahti pyrkii vahvistamaan olemassa olevien alueellisten yhteistyörakenteiden toimintaa sekä tarvittaessa luomaan uusia yhteistyön muotoja.

Lahti ylläpitää aktiivisia ja toimivia suhteita alueen keskeisiin päättäjiin ja johtaviin viranhaltijoihin.

Vastuuhenkilöt: Kaupunginjohtaja

Ylin poliittinen ja virkamiesjohto

OIKAISUVAATIMUSOHJEET JA VALITUSOSOITUS

Liitetään pöytäkirjaan

Lahden kaupunki
Toimielin:
Kaupunginhallitus

Kunnallisasiat
Kokouspäivämäärä:
27.01.2020

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet	Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Pykälät: 12-13, 16-17, 21-22
	Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom. /muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla. Pykälät ja valituskieltojen perusteet Pöytäkirjan §:n osalta muutoksenhakuoikeus on siten rajoitettu, että kunnallisen virkaehtosopimuksen 26 §:n mukaan viranhaltija ei saa valittamalla hakea muutosta viranomaisen päätökseen tai saattaa sitä oikaisuvaatimuksin tai hallintovalitusasiana käsiteltäväksi siltä osin kuin päätös koskee viranhaltijan palvelussuhteen ehtoja, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusviranomaisen ja -aika	Kuntalain 89 §:n 1 mom. mukaan päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla, mikäli niistä voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus. Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
	Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, ja sen yhteystiedot: Toimielin: Lahden kaupunginhallitus Postiosoite: PL 202, 15101 Lahti Käyntiosoite: Lahden Palvelutori, Lahti-Piste, Kauppakeskus Trio, 2. krs, Aleksanterinkatu 18 Puh.: (03) 814 11 Faksi: (03) 814 2244 Sähköpostiosoite: kirjaamo@lahti.fi Aukioloaika: klo 9-18 Pykälät: 14-15, 18-20, 23 Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valituksen tekoon oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Oikaisuvaatimusaika taloudellisin ja tuotannollisin perustein tehdystä irtisanomista koskevasta päätöksestä alkaa kulua vasta irtisanomisajan päätyttyä.
Oikaisuvaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen sekä sen tekijä ja yhteystiedot.

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomaisen ja valitusaika	Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.
---	---

	<p>Valitusviranomaisen ja sen yhteystiedot</p> <p>Hämeenlinnan hallinto-oikeus www.oikeus.fi/hao/hameenlinna Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna 029 56 42200 Telekopio 029 56 42269 hameenlinna.hao(at)oikeus.fi <i>Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa</i> https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet</p> <p>Kunnallisvalitus, pykälät:</p>	<p>Valitusaika: 30 päivää</p>
	<p>Valitusviranomaisen ja sen yhteystiedot:</p> <p>Hämeenlinnan hallinto-oikeus www.oikeus.fi/hao/hameenlinna Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna 029 56 42200 Telekopio 029 56 42269 hameenlinna.hao(at)oikeus.fi <i>Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa</i> https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet</p> <p>Hallintovalitus, pykälät:</p>	<p>Valitusaika: 30 päivää</p>
<p>Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnallisvalituksen tekoon oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.</p>		
<p>Valituskirjelmä</p>	<p>Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava</p> <ul style="list-style-type: none"> - päätös, johon haetaan muutosta - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi; sekä - perusteet, joilla muutosta vaaditaan. <p>Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan tai kirjelmän muun laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.</p> <p>Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.</p> <p>Valituskirjelmään on liitettävä</p> <ul style="list-style-type: none"> - päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä - todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. <p>Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (HLL 21 §).</p>	
<p>Valitusasiakirjojen toimittaminen</p>	<p>Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.</p> <p>Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.</p>	
<p>Tuomioistuinmaksut</p>	<p>Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan peritään hallinto-oikeudessa ja markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksuja ja hakemusmaksuja korvauksena asian käsittelystä ja suorite- tuista toimenpiteistä tuomioistuimissa 4 ja 5 §:n poikkeuksia lukuun ottamatta. Valituksen käsitte-</p>	

	lyn maksullisuudesta saa tietoja valitusviranomaiselta.
Lisätiedot	Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje / valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen. Hankinta-asioita (pykälät) koskeva oikaisuohje ja valitusosoitus on pöytäkirjan erillisenä liitteenä.